

EMPERYALİST DALAŞ
HALKLARA KAN KUSTURMAYA DEVAM EDİYOR

MERHABA,

Uzunca bir aradan sonra okurlarımızla yeniden buluşmanın heyecanını yaşarken, önemli teorik-siyasal yazılara yer verdiğimiz yeni sayımızın halk gençliğinin teorik-politik gelişimine önemli katkılar sunacağı inancını taşıyoruz. Kürt ulusuna yönelik ulus-devlet politikaları kapsamında uygulanan katliamlara eşlik eden oryantalist ve yine aynı uygulamaların edebiyata yansımaları üzerine kaleme alınan yazılarımızın oldukça önemli tarihsel bilgiler içerdiğini, kapsamlı bir arşiv taramasıyla beslendiğini özellikle belirtmekte fayda var.

58. sayımızla birlikte 3. bölümünü yayınladığımız ve örgütlü halk gençliği içerisinde önemli bir eğitim materyali işlevi gören "Halk Gençliğinin Örgütlü Mücadelesinden Notlar" köşesi, "örgüt" tartışmalarında halk gençliğine yol göstermeye devam ediyor. Özellikle Yunanistan'da yaşanan kriz ve sonrasında çıkış yolu olarak gerçekleştirilen seçimlere ilişkin mevcut analizimiz ADGH'nin kalemiyle okurlarımızla buluşuyor.

Son dönemlerde başta HES, TES ve RES karşıtı mücadelelerin fiili-meşru zeminde seyreden etkisiyle daha fazla gündeme gelen ekoloji tartışmaları, yazı dizisi şeklinde 3 sayıdır devam eden "Ulusal Sol" analizi ve çeviri yazımızla, ilgiyle okunacağını düşündüğümüz 58. sayımızla yeniden MERHABA!

İÇİNDEKİLER

01	EMPERYALİST SALDIRGANLIK GÜDÜMÜNDE TÜRKİYE-KUZEY KÜRDİSTAN'DA...	27	"GELENEKSEL"DEN "MODERN"E TÜRK ULUSAL KİMLİĞİNİN İNŞASINDA ORYANTALİST SÖYLEM...
06	DGH'DEN	36	ULUSAL SOLUN SEFALETİ/TARİHSEL KÖKEN -III- AYDINLIK HAREKETİ
08	HALK GENÇLİĞİNİN ÖRGÜTLÜ MÜCADELESİNDEN NOTLAR	41	ERKEN CUMHURİYET DÖNEMİNDE TATBİK EDİLEN ULUS-DEVLET POLİTİKALARININ EDEBİYATA TESİRİ
16	ADGH/ KAPİTALİZMİN KRİZİ VE YUNANİSTAN	47	ÇEVİRİ/ DÖRT TARTIŞMA NOKTASI ÜZERİNDEN ÜÇÜNCÜ DÜNYA'DA KOMÜNİST STRATEJİYİ ELE ALMAK
21	EKOLOJİK SİSTEMİN "BUNALIMI"		

özgürdüşün

ozgurduşunkolektifi@hotmail.com

KARDELEN BAŞIM-YAYIM REKLAM GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.

Sahibi ve Yazışmaları Müdürü: Sendar KAYA Yayın Türü: Yayıncılık

Yönetim Yeri: Büyükparmakkapı Sokak Şişli Han No:22 Kat:5

Tel: (0212) 243 91 92 Dergi: Kardelen Yayıncılık

Baskı: Eriş Matbaacılık Adres: Çobançayme Mh- Saraylı Cd. Akay Sk. No: 10 A Blok

Yenibosna Bahçelievler- İstanbul Tel: 0212 654 94 18

Hesap Numarası:

Serpil KARAKAYA: İş Bankası İstanbul Parmakkapı Şubesi 1042 0677147

Emperyalist Saldırganlık Güdümünde

Türkiye-Kuzey Kürdistan'da Güncel Siyasal Gelişmeler

Türkiye-Kuzey Kürdistan coğrafyasının siyasal atmosferi, geçtiğimiz bir kaç ay boyunca önemli gelişmelere sahne oldu. Şüphesiz bu gelişmeler, "yapısal değişiklik" olarak değil bizzat mevcut gerici üretim ilişkilerinin devamlılığı ve ilerlemesi için atılan hamleler olarak görülmelidir.

Hakim sınıflar tarafından gerçekleştirilen KCK operasyonlarıyla ilerici, devrimci kurumlar ve kitleler terörize edilmekte, KESK'e yönelik saldırılarda da ortaya çıktığı gibi, geniş kesimleri bastırmanın aracı olarak kullanılmaktadır. Yine bir T.C klastığı olarak gündeme gelen "grev yasağı" üzerinden 305 THY çalışanının işten atılması, emek cephesine yönelik saldırıların kapsamına dair bilgiler vermektedir. Şüphesiz izah ettiğimiz bu hususlara ek olarak, "dindar nesiller yetiştirme tartışması", "kürtaj yasağı", "Suriye karşıtı tutum", "Kürt Ulusal sorunu" gibi başlıklar ana gündemler olarak cereyan etmiştir. Her bir gelişmeyi tek tek inceleyemsek bile, siyasal panoramayı görmek açısından, bir kaç alt başlık altında, mevcut gelişmelere dair görüşlerimizi aktaracağız.

"Dindar Nesiller"

Mevcut üretim ilişkilerinin yeniden üretiminin araçlarından bir tanesi olan eğitim sistemi, AKP hükümeti dönemi boyunca, hakim sınıfların çıkarlarına göre düzenlenerek farklı biçimler almış ve almaya devam etmektedir. 4+4+4 konsepti dâhilinde ilk ve orta öğrenime yönelik yapılan değişikliğe dair tartışmaların devam ettiği günlerde, bizzat Tayyip Erdoğan tarafından dile getirilen, "dindar nesiller yetiştireceğiz" beyanı, kamuoyu gündemini uzun süre meşgul etti.

Tayyip Erdoğan tarafından yapılan bu açıklamaların "rahatsız ediciliği", çeşitli çevreler tarafından farklı yorumlara vesile olmuştur. Sol cenahın bir kısmı, dindarlık kavramının laiklik statüsüyle karşı karşıya olduğunu belirterek laiklik üzerinden "sol"

savunularda bulunmuştur. Hatta bu söylemlerini daha da ileri taşıyarak "şeriat cumhuriyeti" kavramlarını kullanan kesimler daht olmuştur. Şüphesiz bu fikre sahip olan kesimler ilercidir. Fakat bu kesimlerin hataları, tarihsel manada burjuvazinin ortaya çıkışı, aydınlanma süreci, "laikizm" olgusu ve gerici sistemin köklü analizini yapamamalarından kaynaklanmaktadır. Burjuvazinin seküler devlet anlayışı, esas anlamda din ideolojisinin halk üzerindeki gerici etkisini kırmak yerine, feodal aygıtı zayıflatmak ve bu aygıt altında gadre uğrayan halk kitlelerinin tepkisini kendi bayrağı altında toplamak üzere hayata geçirilmiştir. Fransız burjuva devriminin bu "müthiş" buluşu, ezilen dünyanın düalist eğitimine son vermemiş, aksine burjuvazi iktidarı garanti altına al-

"Kürt Açılımı" ile daha değişik bir boyuta evrilen, Kürt Ulusal Sorunu'nun aktüel gelişimlerini diğer yazılarımızda dile getirmiştik. Genel bir tekrara düşmemek açısından, bu yazımızda, Zana-Erdoğan görüşmesi üzerine fikirlerimizi paylaşacağız.

31 Haziran 2012'de Erdoğan ile görüşen Leyla Zana, "tarihin en güçlü hükümetinin başındaki isim" metaforuyla, Kürt Ulusal Sorunu'nun çözüm adresi olarak AKP hükümetini gördüğünü deklare etti. Bu deklarasyonun ardından, "BDP içerisinde muhalefet", "BDP ikiye bölünüyor", "Zana engelleniyor" manşetleri, burjuva-feodal basın tarafından servis edildi. Şüphesiz bu kampanyaya sadece hâkim sınıflar cephesi değil, sol-sosyalist kesim de katıldı. Kürt Ulusal Hareketi (KUH) içerisinde, "radikal" ve "sağ"

dıktan sonra bu eğitim anlayışını devam ettirmiştir.

Yukarıda özet olarak geçtiğimiz aktarımlar, tarih bilimiyle şu ya da bu oranda haşır neşir olmuş herkesin bildiği kesitlerdir. Fakat devletin niteliğini ve sınıfların tahlilini iyi bilince çıkaramamış tüm kurumlar, tarihsel tecrübeleri güne uyarlamak ve hâkim sınıfların yönelimini boşa çıkarmak yerine, bir üst yapı kurumu olarak eğitimin burjuva anlamda laik olmasını, burjuva anlamda dindar olmasına tercih etmektedir. Dolayısıyla konunun "rahatsız ediciliği" sınırlaması, reel politikanın konusu haline dönüşmektedir. Bu durum gerici üretim ilişkilerinden tümden kopamamaya götürmektedir.

"Bir Leyla Zana Klasik" mi?

İçinden geçtiğimiz sürecin en önemli politik gündemlerinden bir tanesi de, Kürt Ulusal Sorunu'dur.

kanat ayrımı yapılarak "tavırlar" geliştirildi. "Devrimci Halk Savaşı" söylemini ön plana çıkararak, "devrimci kanat" olarak nitelendirilirken, diğer kesimlere ise "uzlaşmacı" nitelendirmeleri layık görüldü.

KUH'nin, 1993 yılından bu yana uyguladığı ve gelinen aşamada daha da belirgin hale gelen reformist çizgisi, dönem dönem devrimci-sosyalist hareketin tartışmalarına yansımaktı. Lakin KUH saflarındaki reformizmin açık olarak çizgi temsilcilerinin beyanından sonra, yine bu özneye bağlı olarak hareket eden sosyalist odakların, "onurlu baş" sloganı altında buluştukları herkes tarafından bilinmektedir. Yine, "kardeşleşme" konsensüsünün duraksadığı süreçlerde "sol" damar arama, KUH'nin yedekçisi haline gelmiş sosyalist cenahın çokça bağvurduğu bir argümandır. İdeolojik planda araçsallık çizgisinin savunucuları olan bu kesimler,

"uzlaş" durumunun "çatışmaya" dönüşmesinde "sol" söylemleri bayrak edinerek KUH karşısında görevlerini yerine getirdiklerini düşünürler.

Zana şahsında dile gelen Erdoğan methiyeleri, şahsi-iradi bir çıkış olarak görülmemelidir. Bunun da ötesinde, KUH'nin bir parçalanmışlık halini barındırdığını söylemek hiç doğru değildir. Şüphesiz ki her birlikte olduğu gibi, KUH içerisindeki birlik de çetkildir ve farklı fikirleri barındırmaktadır. Ama tüm bu farklı fikirlerin beslendiği ana kaynak reformizm olarak görülmelidir. Zira KCK davaları altında birlerce insanın gözaltına alındığı, yüzlerce kişinin tutuklandığı, Öcalan'a tecridin birinci yılını doldurduğu, gerillaya yönelik operasyonların şiddetlendiği bir süreçte, Erdoğan'ı adres göstererek; "Ben onun bu işi çözeceğine inanıyorum. Buna dair inancımı da asla yitirmedim ve yitirmek istemiyorum" çıkışı, talihsizlik olarak addedilemez. Bu, bizzat reformist çizginin iradeyi temsil eden beyanı olarak algılanmalıdır. KUH'nin bu tür taktikler, tüm "barış" süreci boyunca devam ettirdiği gözlemlenmelidir. Oslo görüşmelerinin "sıkıntıya" girdiği dönemlerde, arabuluculuk yapmak için, KUH'nin bu tür manevralara başvurduğu ve vurabileceği bir realite olarak ortada durmaktadır. O yüzden bu tür çıkışlarda devrimci nosyon aramak anlayışı, reformist çizgiye tamah olmak anlamına gelir.

Son tahlilde, KUH'nin Zana şahsındaki çıkışını, şahsi ya da "sağ sapma" olarak değerlendirmeye tabi tutmak, mevcut gelişmeleri iyi okuyamamaktır. KUH, içerisine girdiği yönelimi, enval çeşitli taktik politikayla sürdürmektedir. Genel siyasal çizgi boyutuyla, birçok siyasal akımdan daha fazla bir iç bütünlüğe sahiptir. KUH yaslandığı ulusal programın gereklerini yerine getirmektedir. Bu nedenle bir taraftan meşru bir çizgide Amed'de "Özgürlük için Demokratik Direniş" mitingi düzenlenirken, diğer taraftan "Ramazan Ayı" boyunca BDP milletvekillerinin cami sohbetlerine katılması istenebilmektedir. KUH'ne yönelen saldırılar altında bir taraftan sistem eleştirisi yükseltirken, diğer taraftan HDK'nin partileşme tartışmaları etrafında sistem içerisinde "demokratik halk iktidar" programı belirlenebilmektedir. Ömekler uzatılabilir. Bunlarda yadigar olacak bir şey yok!

"Yadırgadığımız" durumu devrimci-sosyalist güçlerin KUH karşısında düşükleri durumdur. "Çelişkilerden" medet umma siyaseti yerine, her kurumun bağımsız siyasal çizgisini ilerletmesi, devrim mücadelesi açısından daha faydalı olacaktır. Politik güç karşısında, "demokratik muhtevayı destekliyoruz" aymazlıklarıyla, siyasal iradesini teslim eden devrimci-sosyalist güçler, siyasal iktidar mücadelesinde, nıyetten bağımsız olarak ele alınmalıdır.

Suriye ve Yeni Gelişmeler

Bir önceki sayımızda da, uluslar arası planda gündemde duran Suriye sorununa değinmiştik. "Suriye'nin yeniden yapılandırılmasına" dair gelişmeler görüşlerimizi değiştirmemiş, aksine güçlendirmiştir. Bundan dolayı, son gelişmelere göz atmak ve emperyalistler arasındaki dalaşı irdelemek, geliştireceğimiz tavırlar açısından önemli olacaktır.

Bir buçuk seneyi geride bırakan ve bir iç savaş hali alan Suriye'deki aktüel duruma müdahale etmek isteyen emperyalist-kapitalist dünya gerçillği, "Suriye'nin Dostları" toplantısının üçüncüsünü Paris'te gerçekleştirdi. Paris'te bir araya gelen "Suriye'nin Dostları", Avrupa Birliği emperyalizminin, ABD emperyalizmiyle hem ittifak olgusunu ortaya çıkarmakta hem de bölge açısından AB emperyalistlerinin "çıkart alanlarını" genişletmesine olanak tanımaktadır. Özeldir Fransız emperyalizmi, Suriye ve Lübnan üzerindeki hegomonik gücünü tekrardan oluşturarak, Ortadoğu'nun politik atmosferine ilk elden müdahalenin planlarını gütmektedir. Bu anlamda, "Suriye'nin Dostları" koalisyonunda, ABD'nin emir eri olarak T.C bir yanı oluşturmaktayken, Fransız emperyalizmi ise, AB gerici sisteminin tohum serperi olarak ön plana çıkmaktadır.

Bilimsel sosyalistler, devrimciler ve tüm ileritiler tarafından dile getirilen emperyalist bloklaşma, Suriye sürecinde, bariz olarak ayyuka çıkmıştır. Birleşmiş Milletler içerisinde, Esad'a yönelik fiili müdahale tartışmalarını durduran Rusya ve Çin, Suriye'nin olası işgalının İran'a yönelik bir müdahaleye dönüşeceğini ve dolayısıyla, kendi güç alanlarını etkisiz hale getireceğini bilmektedir. Sürecin kendi aleyhine dönüşmemesi için açıktan tavır takınan Rusya-Çin ikilisinin, salt bir tavır almanın ötesinde, "Suriye'nin Dostları" koalisyonu altında birleşen emperyalist güçlere meydan okudukları açıkça söylenebilir. Zira "Esad'ın gitmesi" yönünde ilk açıklamaların yükseldiği dönemde, Rusya'nın Suriye ile ortak tatbikat yapması tesadüfi olmayıp bizzat bu meydan okumanın bir uzantısı olarak görülmelidir.

Siyaset masasındaki bu "rest" gören ABD emperyalizmi, Paris'te yapılan zirvede, Rusya-Çin ikilisini hedef göstererek "bir bedel ödetilmeli" tehdidinde bulunmuştur. Ama bu tehdidin, Rusya ve Çin nezdinde karşılık gördüğü söylenemez. Rusya ve Çin, yapmış oldukları açıklamada, "Suriye'deki olaylardan bizler de rahatsızız ama bu sorun bir iç meseledir" demişlerdir. Bu açıklama ile "Suriye'nin Dostları" 3. toplantısının, almış olduğu kararları tanımadıklarını dile getirmişlerdir.

Tüm bu "diplomatik" göndermeler eşliğinde, bir TSK uçağının, Suriye'de düşürülmesi ayrı bir öneme

sahiptir. Kısa süre önce Suriye tarafından düşürüldüğü iddia edilen, TSK casus uçağı, uluslar arası basının gündemine bomba gibi düştü. Olayın ardından acil durum masasını toplayan hakim sınıflar, "bedel ödetiriz" manşetleriyle, Suriye'ye karşı geliştirdikleri savaş dilini bir nebze daha artırmıştır. Çelişkili açıklamalar yapan ve kamuoyu bilincini çarpıtmaya çalışan Türk hakim sınıfları, vakanın nasıl olduğu üzerinde durmaktan ziyade, Esad aleyhtan tavrılarını yükseltmiştir. "Keşif uçağı"nın neden Suriye topraklarında dolaştırıldığı üzerine yarım ağızla açıklamalar yapmanın ötesine varılmamıştır. Uçak savarlar tarafından düşürülen uçağın, emperyalistler ve T.C tarafından bilinçli düşürülmesi, işgal ihtimalinin yükseltilmesine zemin sunma kaygısıyla tezgâhlanmıştır. T.C resmî makamlarınca da deklare edilen "NATO'ya bağlıyız" "kükremeleri", bu tezgâhı açıkça ortaya koymaktadır.

Emperyalistlerin "uçak tezgâhının" ardından, bu sefer Şam'da Esad'ın da aralarında olduğu üst düzey Suriye devlet yöneticilerine dönük bir saldırı gerçekleştirilmiştir. Saldırıda Esad yaralanırken, Suriye İç İşleri Bakanı ve Savunma Bakanı'nın da aralarında olduğu üst düzey yetkililer ölmüştür. Saldırı, "Suriye'nin dostlarının" tetikçisi, kontra örgüt "Özgür Suriye Ordusu" tarafından üstlenilmiştir. ABD-AB emperyalistleri ve T.C gibi uşakları, saldırıyı alkışlamış, "Esad yaptıklarının bedelini ödüyor" demişlerdir. Bu açıklamalara "Esad'ın gitmekten başka çaresi yok, yoksa daha kanlı saldırıların hedefi olacak" söylemleri eşlik etmiştir. Bu dönemde ülkemiz burjuva-feodal basını da efendilerinin sözlerine kulak vererek "Esad'ı beyinden vurdular", "Suriye halk ayaklanmasının dönüm noktası", "Esad sona yaklaşıyor", "Şam'da bile vurulmaktan kurtulamayan Esad'ın yaşam şansı yok" gibi manşetlere ve yorumlara yer vermiştir.

Suriye, yaptığı açıklamada "Özgür Suriye Ordusu'nun" arkasında olan ve ona kucak açan ülkeleri hedef gösterdi. Saldırından İsrail, Arabistan, Türkiye ve Katar'ın istihbarat örgütlerini sorumlu tutarak "bedelini ödeteceğiz" dedi.

Emperyalistler arası dalaşın derinleşerek devam ettiği ve yeni bir aşamaya geldiğini söyleyebiliriz. ABD'nin, 11 Eylül sürecinde olduğu gibi "ya benimlesiniz ya da karşımdasınız" meydan okumasının objektif koşullarını yitirdiği söylenmelidir. Her ne kadar güç dengeleri aynı oranda olmasa da, eski gücünü tekrardan toparlayan Rusya ile hızla büyümekte olan Çin, emperyalist tahakküm yarışında nüfuz sahasını geliştirmektedir. Suriye üzerinden dönen restleşmelerle kendisini gösteren tablo, emperyalistler arası dalaşın daha fazla derinleşeceğine

işaret etmektedir.

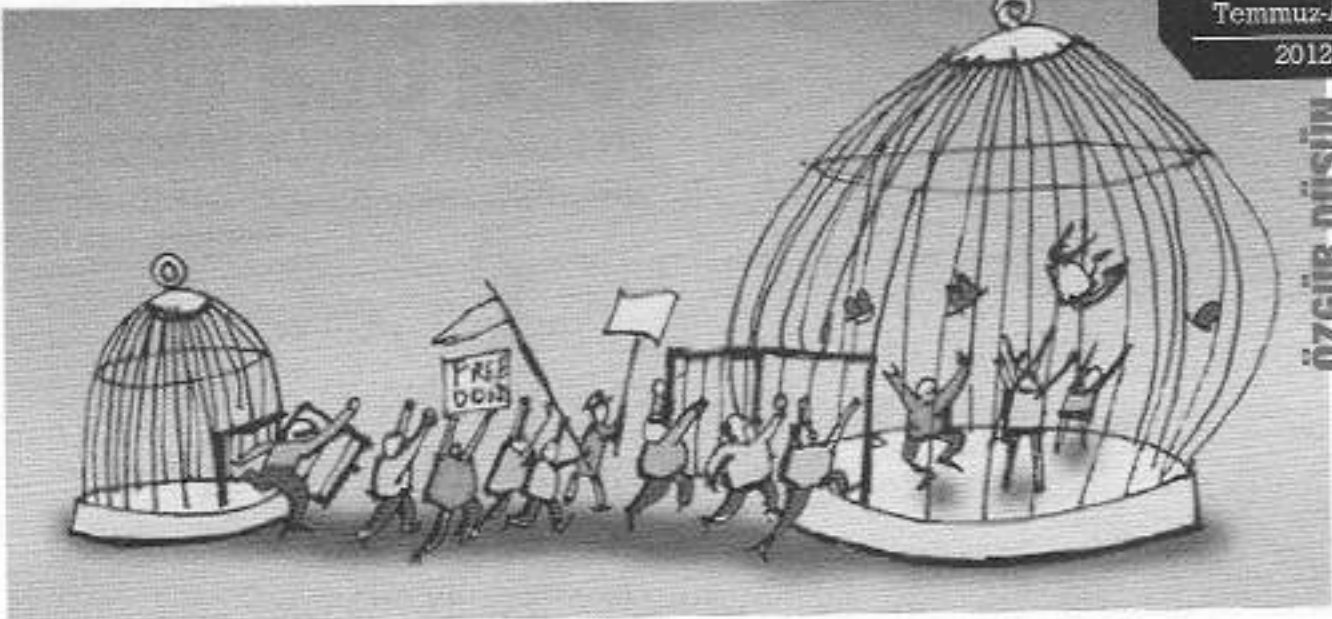
Suriye ve Kürt Ulusal Hareketi

Suriye'de yaşanan hızlı politik gelişmeler bütün kesimleri aynı hızla etkilemekte ve yeni bir takım sonuçlara sebebiyet vermektedir. Yalın tarihte, Barzani önderliğinde bir araya gelen, Batı Kürdistan Kürtleri, Suriye'ye ilişkin parçalı tavrılarında bir değişikliğe gitmişlerdir. PKK'ye yakınlığı ile bilinen PYD'nin de içerisinde olduğu Kürt gruplar, "Yüksek Kürt Konseyi" kurma kararına vardılar. Yine bu buluşmada, Yüksek Kürt Konseyi'nin, yol haritasına dair açıklamalarda bulundular. "Amacımız Suriye'de halk devrimini banışçıl yollarla sağlamaktır. Aynı zamanda rejimin de halklar tarafından yıkılmasını istiyoruz" dediler. Bu açıklamada dikkat çeken nokta, rejimin halk tarafından yıkılması olgusudur. Fakat bu eylemin nasıl gerçekleşeceğine dair bir şey sunulmaması, emperyalist işgal tehdidine değinilmemesi, emperyalizmin uşağı "Özgür Suriye Ordusu"na karşı tavır geliştirilmemesi, esas anlamda, Batı Kürdistan Kürt hareketinin (ve bilmum Kürt iradesinin) bölgesel çelişkilerden ve emperyalistler arası çelişkilerden yararlanmak niyetinde olduğunu göstermektedir. Yine, bu çelişkilerin fiili bir ifadesi olan, "itifaka kapalı değiliz" açıklamaları tablonun en hassas sonucudur. Çelişkilerden istifade etmek ile kendi çıkarları için her yola başvurma pratiği birbirinden farklı iki tutuma işaret eder. Ulusal-demokratik haklar için çelişkilerden faydalanma tutumu yanlış değilken, bu hakları elde etmek için gerici güçlerle itifaka girişmek yanlış bir politikadır.

Bu görüşmenin ardından Suriye'de bazı bölgelerin PYD'nin denetimine geçtiği ve "halkın kendisini yönetmeye başladığı" açıklamaları yapıldı. Ardından Halk Savunma Birlikleri oluşturulduğu ilan edilerek Suriye halklarına, "Esad rejimine karşı Halk Savunma Birlikleri etrafında toplanma" çağrısı yapıldı. PYD ulaştığı bu yeni aşamada "dış güçlerin işgaline" karşı olduğunu ve denetimi altına aldığı yerleri "ne pahasına olursa olsun" koruyacağını söyledi.

Bu gelişmeleri ABD ve AB'nin, "Esad'ı içten çöktürme" taktik saldırısının, KUH'nin "demokratik özerklik" hazırlıklarının sonuçları olarak okumak mümkündür. Bu büyük alt üst oluşların en olumsuz yanı, Suriye'de güçlü bir sınıf hareketinin bulunmasıdır. Bu nedenle mevcut "kriz" ortamından Suriye halklarının çıkarlarını temsil eden bir toplumsal devrime yürütmek olanaksız olmaktadır. Suriye'nin gerici sosyo-ekonomik yapısına dokunmadan "yeriden yapılandırmaların" parçası olan her hareket, kaçınılmaz olarak "Büyük Ortadoğu" resminde yer alacaktır.

Bu durum sadece Suriye Kürtlerini ve onun ör-

gütlerini değil, dolaysız olarak ülkemizi de ilgilendirmektedir. Zira Suriye'ye karşı girişilecek bir işgal saldırısında ve bölgenin diğer ülkelerine sıçrayacak bir emperyalist saldırganlıkta KUH'nin nasıl hareket edeceği ilan edilmektedir. Bu hareket tarzına Irak işgalinde de tanık olduk. Yabancı değiliz. "Kürtler tarihlerinin en büyük fırsatını yakalamıştır. Ulusal demokratik haklarımızı elde etmek için her yola başvuracağız" beyanları KUH açısından doğru olabilir fakat sınıf hareketi açısından doğru kabul edilemez. Sınıf güçleri, KUH'nin bu tutumuyla ideolojik cepheye mücadele yürütmeli; bu yanlış ortak olan İlerici-devrimci güçleri doğru rotaya çekmek için çaba sarf etmelidir.

Sonuç Olarak:

ABD ve AB'nin başını çektiği sözde "barışçı Annan Planları'nın ucube bir söylem olmaktan öteye gitmeyeceği çok kısa bir zamanda ortaya çıktı. "Suriye'nin Dostları" aymazlığıyla bir araya gelen ABD eksenli emperyalistler ve uşakları, Özgür Suriye Ordusu gibi kontra örgütleri besleyerek ve yönlendirerek Suriye'ye yönelik saldırılarını "içten" yoğunlaştırılmaya ağırlık vermişlerdir. ABD ve AB'nin kısa dönemde "fiili işgal" saldırısından ziyade "Esad'ı içten devirme ve yeni oluşacak dengeleri kendine yontma" taktiklerine devam edeceği açıkken; Çin ve Rusya'nın da "çıkar alanlarını koruma ve işgale karşı çıkma" taktiklerine devam edeceği görülmektedir.

Emperyalist saldırganlığın giderek derinleştiği koşullar önümüzdeki süreçte ülkemizde ve bölgemizde daha üst boyutta çatışmaları ve ekonomik, siyasi, sosyal vb. saldırıları beraberinde getirecektir. Suriye'ye yönelik kapsamlı saldırılar ülkemizde giderek

derinleşen devlet terörünün, hak gasplarının, geleceksizliğin, işsizliğin, güvencesizliğin temel dayanakları arasında yer almaktadır.

Yeni Demokrasi güçleri, bütün alanlarda bu gerçekliğe göre hareket etmek, ideolojik ve politik olarak daha da yetkinleşmek, örgütsel olarak çelikleşmek zorundadır. Önümüzdeki süreç oldukça zorlu geçecektir. Zorlu mücadele yıllarını başarılı karşılamak ve bu süreçlerden güçlenerek çıkmak için kendimizi her yönüyle "yeniden yapılandırmak" ve güçlerimizi büyük altüst oluşlara göre hazırlamak durumundayız. Sınıf düşmanlarının kapsamlı saldırılarına ve hazırlıklarına, onları aşan bir hazırlıkla cevap verilmek zorundadır. Aksi halde gelişmeler sınıf mücadelesini daha kuvvetli bir şekilde "savurmaya" devam edecektir.

Yeni Demokrasi güçleri bu bilinçle 15 Temmuz-1 Eylül 2012 tarihleri arasında, "Suriye'ye Yönelik Emperyalist Saldırganlığa Son", "Kardeş Suriye Emekçileriyle ve Halklarıyla Dayanışmayı Kuvvetlendirelim", "Emperyalist Yağmacılığın Maşası Olmayalım" şiarlarıyla bir kampanya başlatmıştır. Bu kampanya, Suriye'ye yönelen emperyalist saldırganlığa karşı bir hazırlık çalışması olarak değerlendirilmelidir. Bu çalışma, uzun vadeye yayılacak olan emperyalist saldırganlığa karşı anti-emperyalist tutumu saflarımızda ve kitleler içerisinde etkili kılacak çalışmaların mütevazı ama önemli bir halkası olarak kavranmalıdır.

Bu kavrayışla başta halk gençliği olmak üzere, bütün kesimleri emperyalist saldırganlığa karşı Suriye halkıyla dayanışmayı yükseltmek için anti-emperyalist bilinci ve pratiği yükseltmeye çağırıyoruz.

DGH'den

DEMOKRATİK GENÇLİK HAREKETİ

www.demokratikgenclikhareketi.org

Temmuz 2012

“Özgür Dünya ve Yeni İnsan”ı Yaratacak Olan Nasırlaşan Ellerimiz ve İsyan Doğuran Emegimizdir! Bilincimizi Alın Terimizle Yoğurmak İçin Yaz Döneminde Üretim Alanlarında Olalım!

Ülkemizin sancılı tasfiye rüzgârlarının etkisinde emperyalist boğazlaşmaların savaş arenası haline getirildiği böylesi bir süreçte günü kavramanın ve geleceği yaratmanın yegâne düsturu emekçilerin haklı kavgasını yükseltmektir.

Bir taraftan İran, Suriye ekseninde çalınan savaş tam tamlan “özgürlük ve demokrasi” nağmeleri eşliğinde bilinçleri muğlaklaştırmakta, diğer taraftan ezilen dünya halkları her yeni güne kursağındaki lokmaya uzanan emperyalistlerin kanlı elleriyle uyanmaktadır.

Ülkemiz hâkim sınıfları emperyalist direktifler doğrultusunda faşist terörün dozunu artırmakta, emperyalist talan gün geçtikçe derinleşmektedir. Başta Kürt ulusunun haklı mücadelesi olmak üzere örgütlü halk güçlerinin üzerinde estiren gözaltı ve tutuklama dalgası son yılların en kapsamlı ve şiddetli dönemini yaşamaktadır. Kadınların tacize ve tecavüze uğraması gündelik yaşamın olağan akışı içerisinde kanıksanan bir ritüele dönüşmekte, sokak ortası infazlar iktidarın “hukuk komedyası” içerisinde “adalet saraylarının” tozlu raflarındaki yerlerini almaktadır. Hukukun daha en başından şirazesini kaymış olan bozuk terazisinde, yaşam alanlarını koruyan köylüler, emeğin hakkı ve geleceği için mücadele eden işçiler, ulusal hakları için başkaldıran Kürtler, insanca bir yaşam ve gelecek için direnen öğrenciler... kısacası

özgür bir ülkede bağımsız bir halk olarak yaşama iradesine sahip çıkan halk kitleleri bulunmaktadır.

Liselerde artan hak gaspları ve sınav sistemleri ile gelecekteki ipotek altına alınan yüzbinlerce liseli güvencesiz bir yaşama mahkum edilirken üniversitelerde her geçen günde ivmelenen ve şiddeti giderek artan saldırılar onbinlerce üniversitelinin yaşamını karabasına çevirmektedir. Anadilde eğitim hakkı gasp edilmekte, astronomik rakamlarla ifade edilen har(a)ç paraları emekçilerin cepelerindeki son kuruş kadar sömürülmesinin adı olmaktadır. Son çıkarılan yasalarla eğitimin bir hak olmaktan çıkarılarak ticaret nesnesi haline dönüştürülmesi yasal güvence altına alınmakta, uluslararası şirketlere ve ülkemiz hâkim sınıflarının hizmetine koşulan eğitim, devlet bürokrasisinin insan ihtiyacını karşılayan bir mekanizma haline getirilmektedir. Bir taraftan ülkenin hızla büyüyen işsizler ordusunun insan kaynakları merkezi gibi işleyen eğitim sistemi diğer taraftan emperyalistlerin ve uşağı hakim sınıfların ihtiyaçlarını karşılayan en temel alanlar olarak işlemeye devam etmektedir.

Ülkemiz haptishanelerini dolduran yüzlerce tutuklu öğrenci gerçeği ise tam da bu tablonun karşısında insanca bir yaşam için mücadele bayrağında sanılan halk gençliğinin taşıdığı devrimci dinamizmin nasıl da tutuklama saldırıları ile bastırılmaya çalışıl-

dağını göstermektedir.

Tasfiyecî rüzgarların "cezbedici" sıcak meltemlerle buluştuğu günümüz koşullarında, devrimci iradeye yönelen kasırgalara karşı mücadeleyi büyüten halk gençliği halkın acılarına "Dermanlaşarak" yanıt olmaktadır.

Üretimden gelen gücün an'ı ve yarını yaratan coşkunluğu halk gençliğinin yüzünü nasırlı ellere çevirmekte, gerçek manada bir kurtuluşun ancak ve ancak bu nasırlı ellerin doğuracağı İsyanın kızgınlığında mümkün olduğunu her defasında kanıtlamaktadır. Emek rejimlerinde neo-liberal politikaların etkisiyle yaşanan dönüşümlerin etkisini dolaysız bir şekilde yaşam alanlarında deneyimleyen milyonlarca emekçinin sömürüye karşı çağıldayan kıpırdanışı bizlere bu gerçeği bir kez daha göstermiştir.

Bu bilinçten hareketle, ülkemizin sosyal ve iktisadi gerçekliğinin ezilen halklar üzerinde yarattığı ağır sonuçları gören ve fakat emekçilerin bağında taşıdığı yıkıcı güce sırtını yaslayan, yeni demokrasi mücadelesinin halk gençliği alanındaki örgütlü politik kuvveti Demokratik Gençlik Hareketi (DGH), her yıl düzenlediği yaz çalışmalarını 15 Temmuz-15 Eylül tarihleri arasında örgütlenme kararı almıştır.

Bilme ve yapmanın diyalektik ilişkisi çerçevesinde, bilimsel sosyalizmin tarihi gerçeklerinin yol göstericiliğinde her yıl gerçekleştirdiğimiz kol gücü gerektiren işlerde çalışma ve emekçi halkla aynı alanlarda üretime katılma pratiğimiz, geride bıraktığı 4 yıl içerisinde önemli deneyimler biriktirerek 5. yılına evrilmektedir. Seferberlik halinde tüm örgütlü faaliyetçilerimiz ve taraftar kitlemizle katıldığımız bu kampanyamızın kuşkusuz en önemli parçası köy çalışmalarımızdır.

Ne ki köy çalışmalarımızı da kapsayan yaz dönemi çalışmalarımız, üretim süreçlerinde yer alarak emeğin devingen gücüyle bilincimizi devrimcileştirme, burjuva-feodal kültürün yaşam alanlarımıza nüfuz eden kalıntıların üretimin coşkunluğunda parçalamak için önemli bir araç işlevi görmektedir. Büyük bir özveri ve fedakârlıkla örgütlenen emek seferberliğimiz, devrimci ve komünist önderlerimizden bize miras kalan ve fakat bugün unutulmaya yüz tutmuş bir geleneksel pratiğin merkezi, planlı ve programlı bir rotada diriltilmesinin adıdır.

DGH, yüksek bir kavrayış ve bilinçle, önemli oranda öğrenci gençlikten oluşan üye ve taraftarlarıyla yaz aylarında üretimsizleştirilmeye çalışılan çorak toprakları ve yaşamları sömürü dışlıları arasında eriten fabrikaları, atölyeleri mesken tutmaktadır. Alınları ile yoğrulan yaşamların arasında ellerini nasırlaştırmakta, yoldaşlaşmanın ve kolektif bilincin

coşkusunu emeğin yüceltilmesinde yeniden ve yeniden yaşamaktadır.

İşçilerin ve köylülerin alın terinin aktığı yerler esin kaynağımızdır ve devrimci programımızın mihenk taşı, bilimsel sosyalist gerçekliğin varlık gerekçesidir. Bu temel bilimsel doğrudan hareket etmeyen, kampus sınırlarını aşmayan her türlü pratik, düzenin sınırlarında "hak ettiği" yeri almıştır, almaya da devam edecektir.

İşte tam da yukarıda ifade ettiğimiz üzere ezilen halklarımızın alınları ile var ettiği emeklerini emperyalist haydutlara peşkeş çeken, ülkedeki sömürüye, zulme karşı koyanları gözaltı ve tutuklama terörü ile susturmaya çalışan hâkim sınıflara karşı, meşru, militan ve devrimci bir çizgide ısrar etmek, halkla buluşmak, örgütü örgütlemek ve emeğin en yüce değer olduğu bilincıyla küçük burjuva yaşamlardan kopmak elzemdir. Bu görev bizlerin omuzlarımızdadır. DGH dün olduğu gibi bugün de bilimsel sosyalist ideolojinin rehberliğinde, devrimci teori ve pratiğin ışığında ilerlemeye devam edecek, devrimci programını nasırlayan elleriyle kitlelerin elinde bir silaha dönüştüreceklerdir.

DGH üretim süreçlerine dörük gerçekleştirdiği yaz dönemi çalışmalarını kapsamında tüm üyelerinin ve taraftarlarının yüksek bir moral ve motivasyonla seferber olacağını ve köy çalışmalarına katılmayan tüm yoldaşların yaz çalışmalarımız kapsamında kol gücü gerektiren işlerde alın teri dökeceğini bilmektedir.

DGH Demokratik Halk Devrimi programından almış olduğu ideolojik berraklıkla devrimci ve komünist önderlerimizin izinden gitmeye, emekçi halkımızla buluşmaya dün olduğu gibi bugün de devam edecektir. Halk gençliğinin yüzünü üretim alanlarına döndüğü ve emekçi halk ile aynı kaderi paylaştığı böylesi pratikler bilincimizi ve yaşamımızı devrimcileştirmenin önemli kistaslarından biridir. Bu pratik, reformizme, revizyonizme ve oportünizme karşı halk gençliği cephesinden geliştirilen önemli bir pratiktir.

Halk gençliğinin dinamik gücünü sistemin sınırlarına hapseden her türlü gericiğe karşı geliştirdiğimiz yaz dönemi çalışmalarımız ve bu kapsamdaki köy çalışmalarını pratiğimiz 1. Kurultayımızda da açığa çıktığı üzere tüm üyelerimizde geniş bir kavrayışa yol açmıştır. Şimdi bu kavrayışı geliştirmenin ve mütevazı adımlarımızı hızlandırmanın vaktidir!

DGH bu vesileyle tüm üye ve taraftarlarını yaz dönemi kapsamında örgütlediği çalışmalara omuz vermeye ve üretim alanlarında yer alarak ellerini nasırlaştırmaya çağırır! Unutmayalım ki "Özgür Dünya ve Yeni İnsan"ı yaratacak olan nasırlayan ellerimiz ve İsyan doğuran emeğimizdir!

halk gençliğinin örgütlü
mücadelesinden

not
lar

Halk Gençliğinin Örgütlenme Sorunları -III-

**“Demokratik Gençlik Hareketi”nin; Halk Gençliği-
nin Ekonomik, Sosyal, Siyasal ve Kültürel Mücadele
Alanlarında; Örgütsel Niteliklerini Geliştirelim ve
Meşru, Militan Eylemlilik Çizgisinde Bir Öncüye
Dönüştürelim!”**

Hatırlanacağı üzere, Özgür Düşün Dergisi'nin 56. sayısında yayın hayatına başlayan ve örgütlü halk gençliği güçlerinin günümüz devrimci mücadelesi içerisindeki siyasal ve örgütsel gündemlerine yoğunlaşan köşemizde, tartışmamızı, öncelikli olarak örgütsel politikalarındaki tartışmalara ayırmıştık.

Bilhassa 2000'li yıllarla birlikte gerek toplumsal yaşamda gerekse de mücadele içerisindeki tüm sınıf güçleri üzerinde ivmesini ve yıkıcı etkilerini arttıran sağ ve sol ideolojik, politik tasliyeciliğin ağır tahribatlarına uğrayan “örgüt, örgütlenme, örgütlü mücadele sorunsalı”, tartışmalarımızda bugüne kadar çubuğu büktüğümüz önemli alt başlıklar oldular.

Bu minvalde sürdürdüğümüz tartışma dizimiz içerisinde güncel dünya, bölge ve ülke değerlendirmesinin yanı sıra; halkın ekonomik, demokratik hak talepleri hareketleri ile bunun sınıf mücadelesinin alandaki cisimleşmesi olan İktidar perspektifli devrimci politik kitle örgütülüğü formülasyonu ile olan ilişkisi; politik kitle örgütülüğü kavrayışının, farklı

tarihsel, sosyolojik gerçeklikler ve sınıf mücadelesinin dönemsel siyasal ve örgütsel duruşuyla olan bağ ve bunlara göre alabileceği biçimler ve politik kitle örgütülüğünün temel yapıları, işleyiş prensipleri ile “stratejik ve taktiksel kuvvet biriktirme” çalışmaları ile olan ilişkisini aktarmaya gayret ettik. Tarihsel örneklerine de yaslanarak çerçevesini çizdiğimiz bu genel teorik tartışmaları ise halk gençliğinin demokratik hakları için mücadelesinde somutlaşan örgütsel faaliyetlerin olumlulukları ve eksikleri temelinde irdelemeye başladık.

Yazı dizimizin bu bölümünde de devrimci örgütün stratejik kuvvet biriktirme mücadelesi alt başlığında kalarak, özelden “birim faaliyetleri” konusunda ilerleyecek ve gelecek sayıda devrimci örgütün taktik kuvvet biriktirme metodları üzerine eğileceğiz. Bu anlamıyla, köşemizde olgunlaşan tartışmaların, başta örgütlü halk gençliği kuvvetleri olmak üzere, Yeni Demokrasi mücadelesi güçlerinin genel kamuoyunda da tartışılması, değerlendirilmesi ve yerel faa-

liyetlerdeki eksikliklerin bu temelde üzerine gidilerek daha nitelikli, olgun ve etkisini genişleten faaliyetlerin örgütlenmesi hususunun önemini bir kez daha vurgulamak isteriz. Tartışmaların, örgütün taraftar kamuoyuna da açılması, bu temelde örgütlenme çalışmalarının nitelikleştirilmesi de yine başat gayeler arasında zikredilmelidir.

Tartışmalarımızın bu bölümüne geçmeden evvel, hiç kuşkusuz Demokratik Gençlik Hareketi'nin (DGH) aylarca süren iç tartışmalarla inşa ettiği; teorik birikimini ise olgunlaştırdığı örgütsel yapısına yaslanarak demokratik merkezîyetçi temelde ele aldığı; iç yapısını demokratik seçimlerle güçlendirdiği, güncellediği; tarihsel muhasebesini, temel politikalarını ve işleyiş ilkelerini iki gün boyunca süren olgun, nitelikli tartışmalarla güçlendirdiği I. Kurultay'ını da ana başlıklarıyla anmak gerekecektir.

Önemle işaret edilmelidir ki Demokratik Gençlik Hareketi I. Kurultay süreci, sonuçları ve ortaya çıkardığı siyasal ve örgütsel birikim, tablo itibarıyla hemen her anlamda önemli bir başamdır ve aynı zamanda çok kuvvetli bir umut ışığıdır.

Siyasal çizgisi itibarıyla, halk gençliğinin ekonomik, demokratik hak talepleri mücadelesinde siyasal iktidar perspektifli bir politik kitle örgütülüğü olarak, öncellerden devralınan temel politikaların ve sınıf mücadelesiyle olan ideolojik bağlantının, esaslarını koruyarak ve de güncellenerek olgunlaştırdığı; programatik anlamda eksikliklerin ortaya çıkarılarak üzerine gidildiği; bu anlamda somut katkılar ortaya çıkarıldığı bir tartışma süreci tamamlanmış ve Kurultay iradesince de onaylanmıştır. Düünden bugüne dergi sayfalarında dönemsel olarak kalan, bölük pörçük aktarılan, merkeziliği olmadığı için anlayış ve uygulama bakımından farklılıklar arz eden programatik görüşler, böylelikle toparlanmış, güncellenmiş ve bugünden yarıya güçlü bir eylem kılavuzu haline gelmiştir. Kuşkusuz etkileri vardır ve olmaya da devam edecektir. Ne ki bu durum bir yandan sınıf mücadelesinin ilerleyen süreci ve açığa çıkardığı ihtiyaçlar temelinde objektif olarak şekillenmekte iken bir yandan da DGH'nin sübjektif eksikliklerine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamıyla eksikliklerin olması kaçınılmazdır fakat görev, her anlamda daha fazla çalışmak, örgütle bütünleşmek ve Dermanların duruşuyla büyük, küçük demeden tüm alanlarda ciddiyetle mücadeleye sarılmaktır.

Örgütsel açıdan ise Kurultay süreci, Partizan Gençlik - Geçici Koordinasyon Komitesi (PG-GKK) dönemi sonrasında 2004 yılında yeniden yakalanan merkezleşme sürecinin, geride kalan 8 uzun ve zorlu yılın tüm badirelerinin ardından, tüm örgütlü irade-nin katılımıyla eksikliklerinden arındırılması ve ko-

lektif iradeyle kendisini tamamlamasıdır. Bu anlamıyla da önemli bir örgütsel görev tamamlanmıştır. Demokratik merkezîyetçi ilkelere kapsamında yapılan işleyiş ilkeleri zemininde kendisini yenilemesi, günün gerçeklerine uymayan yanların düzeltilmesi son derece önemlidir. Öte yandan DGH'nin, kurumsal olarak da kendisini ifade ettiği dernekleşme zeminini, bu anlamıyla bir yandan 40 yıla yaslanan büyük birikimin somutlaşarak tüm yapıya ve halk gençliğine devredilmesi iken bir yandan da yakalanan örgütsel olgunluğun, kendi mücadelesi zemininde olgunlaştırdığı çalışmaların olanaklarını ve kapsamını kuvvetlendirmesi bakımından önemlidir.

Kurultay iradesine sunulan temel siyasetler belgeleri (temel politikalar ve program), tarihi muhasebe belgesi ve işleyiş ilkeleri belgesi, siyasal ve örgütsel açıdan olgunlaşan yapının, somuttaki mücadele deneyimlerine yaslanan ve kolektif akıyla ürettiği en önemli çıktılardır. Bu anlamıyla 2012 sonbahar döneminde kamuoyuna sunulacağı açıklanan bu belgelerin önemi, gerek devrimci, demokratik örgütlü halk gençliği kamuoyunda olduğu kadar genel halk gençliği mücadelesi içerisinde de değeri ve etkisi ilerleyen yıllarda anlaşılabilir olacak kıymette çalışmalar olmuşlardır.

Söz konusu ettiğimiz üç ana başlıkta toparlayabileceğimiz DGH I. Kurultayı, önemli bir olgunlaşma adımı iken; sonuçları itibarıyla ortaya çıkardığı hedefler ve görevler itibarıyla de son derece büyük, ağır ve bir o kadar da mukaddes sorumluluklar yüklemektedir bizlere... Fakat şu da önemle tespit edilmelidir ki Kurultay salonunu dolduran halk gençliğinin ve fakat bilhassa liseli halk gençliğinin ısıltısı ve heyecanı; dünün en zorlu zamanlarında olduğu gibi, bugünden yarıya da halkın haklı mücadelesini kuşatan tüm sağ ve sol tasfiyecilerle karşı Yeni Demokrasi mücadelesini her alanda omuzlama; atölyelerde, yoksul emekçi semtlerde, kırlarda ve okullarda devrimci mücadelenin sıkıştırılmak istendiği sınırları, tüm yoz ilişkileri, cahillikleri ve ideolojik gerilikleri parçalama ve buna karşı Bilimsel Sosyalizmi her alanda rehberleştirme ve devrimci mücadelenin her cephesinde kararlaşma, öne çıkma iradesinin de bir yansımasıdır.

DGH iradesi, Kurultay sürecinin olgunlaştırdığı siyasal ve örgütsel çizgide derinleşerek varlığını çoğullaştırdığı koşullarda görülecektir ki Yeni Demokrasi güçleri, halk gençliğinin ekonomik, demokratik mücadelesinde ve bundan bağımsız olmayan siyasal mücadelesinde de öne çıkan ve diğer alanları da ivmelendiren dinamik bir kuvvet olabilecektir.

Şimdi bu kapsamda, devrimci örgütün stratejik kuvvet biriktirme mücadelesinde en temel araçları

olan "birim çalışmalarına" ana başlıklar itibarıyla eğilebiliriz.

Devrimci Örgütlerin Varlık Koşulu: Birimler...

Birimler, devrimci kitle faaliyetleri içerisinde bulunan devrimci örgütün programının, buradan hareketle olgunlaşan dönemsel taktik yönelimlerin ve nihayetinde güncelde olgunlaşan politikaların, kitleler içerisindeki her mücadele alanına (semtler, mahalleler, ilçeler, köyler, okullar, atölyeler, kitle örgütleri vd.) somutta ulaşması; bu alanlara göre halklaşması ve buralarda bulunan kitle hareketleri içerisinde örgütün siyasal (ideolojik, politik) ve örgütsel cisimleşmesidir.

Örgütlü öğrenci gençliğin, öğrenci gençliğin mücadelesinde; örgütlü işçi gençliğinin, genç işçilerin mücadelesinde; örgütlü mahalle gençliğinin, mahalle halkının mücadelesinde; örgütlü köylü gençliğin, köylük bölgelerdeki mücadelelerde var olması ve hem merkezi siyasal faaliyetin hem de örgütlü gençlik mücadelesinin bu alanlara taşınması ancak birimlerle mümkündür. Bu da hasbelkader yan yana gelmiş, gününbirlik ve bütünden kopuk, çalışma adı altında sergilenen sağ pratiklerle değil; örgütün program ve işleyiş ilkelerini kabul etmiş, mücadelenin temel bağını kavramış ve bu temelde merkezi kolektif yapının ilgili yerel ve alandaki cisimleşmesi olan birimlerin örgütsel hukuk ve çalışma prensiplerine göre yönlendirdiği devrimci kitle faaliyetleriyle mümkündür. Bunları çokça vurguladık ve demokratik haklar mücadelesinin her alanında daha da ilerletmek için ısrarla tartışacağız.

Kitle faaliyeti içerisinde bulunmayan örgütlü devrimci diye bir şey yoktur ve kitle faaliyeti de örgütlü devrimcinin kişisel ilişkiler çevresi demek değildir! Devrimcilik dediğimiz şey de kişisel kanaatlerimiz ya da kulaktan duyma öğrendiklerimiz değil; dar deneyci pratiklerimizle, el yordamıyla, sınırlı bilgilerimizle, çevremizden etkilenerek faaliyetin canına okuya okuya gerçekleştirdiğimiz gününbirlik koşuşturmacalarımız hiç değil; devrimci örgütün işleyiş ilkeleri ve programatik hedefleri doğrultusunda ortaya konan siyasal faaliyetin gerçekleştirilmesidir! Buna özen göstermektir, çaba harcamaktır. Bu şekilde işlemeyen, böyle kavramayan ve kendi bildiğini okumaya devam eden yanlışlara karşı keskin bir ideolojik mücadeleyi her yerde amansızca yükseltmektir!

Devrimci örgütün üyesi olan devrimci, mutlak surette bir birim üyesidir ve birimin konuşlu olduğu alanda hem örgütün merkezi politikaları hem de tabii olduğu komisyon temelinde de örgütlü politikaları kapsamında kitle faaliyeti yürütür. Ortada böylesi bir faa-

liyet yoksa orada ne örgüt ne de devrimcilik vardır!

Sürekli yayınlar, dönemsel yayınlar, broşürler, bildiriler vd. birçok farklı araç bu faaliyetin materyallerini oluştururken, devrimci örgütün üyesi, merkezi yönelim ışığında belirlenmiş yerel örgütsel faaliyet planı temelinde durmaksızın çalışır. Bu anlamıyla o, yalnızca üyesi olduğu birimin konuşlu olduğu alandaki devrimci değildir. Hayatının tüm kesitlerinde ve ilişkilerinde, bulunduğu her yerde devrimcidir ve buralara da devrimci kültürü, örgütün merkezi politikalarını taşır, temsil eder.

Birimler temelinde örgütlenmeyen veyahut örgütlenen ancak gereklerini yerine getirmeyen hiçbir devrimci örgütün kitlelerle bütünleşme, kitlelere önderlik etme iddiasının hükmü yoktur. Bu anlamıyla, bir önceki yazımızın sonuçlandırma bölümünde somutlaştırdığımız ve asgari örgütsel faaliyeti tanımlayan sorular silsilemiz son derece önemli bir sınama zeminini işaret etmektedir. Tüm birimler, bu temelde sürekli olarak kendilerini sorgulamalı; bu çerçevede bir faaliyet yoksa hızla merkezi örgütlülükle temas içerisinde bu eksikliklerini gidermeli, eğitimlerini tamamlamalı ve belirli bir plan dâhilinde çalışmaya yüklenmelidir.

Halk gençliğinin demokratik haklar mücadelesi, ideolojik, politik ve örgütsel düzlemde yeteri düzeyde kavrandığı ölçülerde Dermanların duruşunu çoğalttıracak ölçüde sınıf mücadelesinin önemli konularından birisidir. Bu mücadeledeki en basit gibi görünen faaliyetlerde eğer bir aksama varsa ve üstelik bunlar da alan faaliyetini hakir gören, tepeden bakan, görünüşte sol söylemlerle gerekçelendirilip, küçümseniyorsa; kesin şekilde ifade edilmelidir ki sınıf mücadelesinin en zorlu koşullarında ve faaliyetlerinde bu tutumların hiçbir karşılığı yoktur. Hiçbir gerçekçi iddiası yoktur! Böyle bir niyeti de yoktur! Hepsi özünde net bir sağ tasfiyecilik ve mücadele kaçınılığı barındıran sol tasfiyeciliğin, devrimci siyaset teorisi adına hiçbir şey bilmeyen cahilliklerin ve kendisini tüketmiş olmasının ötesinde, habis bir ur gibi çevresine de aynı iltihabı bulaştıran geriliklerin yansımasıdır!

Yıllar yılı yerinde sayan, isimler ve yüzler değişse de aynı dar çevreye mahkûm olan, hayat karşısında hiçbir iddiası ve hedefi olmayan, ilerleyen yaşam karşısında ise sürekli gerileyen, dünden bugüne hiçbir kurumsal, bitirilmiş bilgi ve tecrübe, ilişki bırakmayan tüm faaliyetlerin ve çalışmaların kökeninde ne yazık ki bu durum baskın olan nedendir.

Devrimci savaş, hayatın her alanında bin bir farklı biçimde tezahür eder ve devrimci savaşın hiçbir görevi bir diğerinden önemsiz değildir! Hepsini bir saatin farklı işlevlerdeki parçaları hükmündedir.

Eğer birisi ya da birkaçı vazifesini yerine getirmiyorsa, genelinden de toplamda somut bir başarı beklenemez. Merkezi görevleri ve hedefleri yalnızlaşır, hatta belirgin bir yabancılaşma oluşur ve nihayetinde ayrılmalar belliginleşir.

İkeli bir duruş, ciddiyet ve disiplin olmaksızın hiçbir örgütsel faaliyetin, en doğru programı, siyasi halklaştırması beklenemez! Şimdi bu temel bağını. İlgili soruların tartışmalarını içeren önemli ara başlıklar temelinde ve kendi gerçekliğimiz açısından birimlerin asgari faaliyetlerini ve temel sorumluluklarını hep birlikte irdeleyelim:

Birim Toplantıları

Örgütlü devrimcinin yaşam kavrayışı gereği görevi: devrim için bulunduğu alanlarda çalışmak ve mücadele etmektir. Örgüte insan kazanmaktır. Kitle hareketlerini yönlendirmektir.

İdeolojik ve politik zeminde gerçekleşen görevlerin, dâhil olunan devrimci örgüt bünyesinde, programa, dönemseller yönelimlere ve güncel siyasete göre konumlanması ve ona hizmet etmesi içinse kuşkusuz, işler bir örgütsel yapı temelinde vücut bulması; onun inisiyatif ve denetiminde ilerlemesi gereklidir. İşte bu en temel bağının somutlaşma, değerlendirilme, yönlendirilme, yerelin özgünlüğü açısından planlanma ve uyarlanma kısıtı da örgütsel toplantılardır.

Birim toplantıları, bu anlamıyla, devrimci örgütün halk kitlelerinin bağrında somutlanması itibarıyla son derece önemlidir. İşleyiş ilkeleri gereği de her hafta en az bir kez olmak üzere alınması zorunlu olan toplantılarda, mevcut faaliyetin her yönüyle değerlendirilmesi olmazsa olmaz bir koşuldur. Yanı sıra birden fazla birim varsa, tümünün ayda en az bir kez genel üye toplantılarıyla yan yana gelmesi, il genel faaliyetini gözden geçirmesi zaruridir.

Örneğin mevcuttaki çalışmaların değerlendirilmesi, haftalık olarak yapılan ve yapılacak olan görevlerin irdelenmesi ve planlanması, alanda varsa yeni gelişmelerin ele alınması, yayın ağı üzerinden ulaşılan kişilerin değerlendirilmesi, yoldaşların eleştiri-özeleştiri gündemiyle birimi oluşturan kolektif iradeyi değerlendirilmesi vb. meseleler hayatidir. Bu anlamıyla toplantılar ayaküstü sohbetlerle, gayri-ciddi konuşmalarla zedelenemez, içi boşaltılamaz! Her birim, toplantılarıyla kendisini denetler ve nihayetinde diğer birimlerden de oluşan yerel irade de her bir birimin çalışmalarını denetler. Devrimci örgüt, stratejik kuvvet biriktirme mücadelesindeki eksikliklerini, başarısızlıklarını veyahut olumlu ivmelenmelerin sağlıklı analizlerini ancak bu yolla ideolojik, politik, örgütsel ve kültürel olarak izah edebilir.

Daha ileriye taşıyabilir.

Öte yandan toplantılar, demokratik merkezletici ilkelerin ancak vücuda gelebileceği maddi zemindir. Toplantılar olmaksızın, birimler, birim temsilcilerinden oluşan yürütme ve onların temsilcileri ile bu temsilcilerin oluşturduğu organların temsilcilerinden oluşan ve tüm örgütün kolektif akını temsil eden üst organlar hiçbir şekilde sağlıklı şekilde çalışamazlar. Yine sağlıklı zeminde örgüt iradesi tarafından denetlenemez ve değerlendirilemezler. Diğer türlü bu organlarca yapılan değerlendirmeler ve alınan kararlar, buradaki organların yahut kişilerin sübjektif sınırlarına yaslanıp kalır. Devrimci örgüt, birimlerinde örgütlü üyelerinin ortak mücadele deneyimleri ve ideolojik birikiminden kuvvet alarak ilerler. Toplantılar, bu anlamıyla, hem devrimci örgütün tüm yerellerinde ve alanlarındaki varlık durumunun bir yansıması hem de bir bütün olarak ideolojik, politik ve örgütsel varlığının aynasıdır.

Kişilere ve kişilerden müteşekkil gruplara küsmek, tavır almak ve örgüt içerisinde kaynakları yeterli ideolojik, politik, örgütsel ve kültürel gerekçelerle açıklanmayan ve yıkıcı sonuçlar üretilen örgütü kemiren ayrılmalar işte sıklıkla bu konudaki kavrayışsızlığa yasanır. Her türlü eleştirinin ve ideolojik mücadelelerin yegâne gerçekleşme zemini öncelikle bu toplantılardır. Buralarda tartışılmayan, tamamlanmayan süreçler; birim faaliyetlerindeki eksikliklere de bağlı olarak derhal yatay ilişkilendirme zeminleri üretir ve zamanla bunlar devrimci örgüt için kendindeki bataklıklara dönüşür ve mücadeleyi peyder pey yutar. Bunlar akıldan çıkarılmaması gereken genel doğulardır. Bu zeminde olgunlaşmayan tartışmaların, hiçbir ciddi politik değeri yoktur, olamaz!

Öte yandan şu da hatırlanmalıdır ki her örgütsel toplantı, bir yönüyle de mücadelemizi bizlere devreden yoldaşların arasına gerçekleşir. Şehitlerimizin, yitirdiklerimizin, tutsaklarımızın ve bin bir cefayla mücadeleyi bizlere ulaştıran isimsiz kahramanların (kitlelerin) en saygın anıları, işte tam olarak bu toplantılarda mücadelenin hakkı verilerek ilerletilen faaliyetlerimizde yaşam bulurlar. Bunun dışında onları sloganlarla anmak, şatafatlı, şiirsel cümlelerle anılmayı süslemek gerçekçi değildir. Evet, kuşkusuz hak verilecek ve katkıları, değerleri yüceltilecektir. Sahiplenilecektir. Ancak görev, mücadeleyi daha ileriye ve daha ileriye taşımaktır! Bu hususa her türlü eksik yaklaşım, tüm değerlere yapılmış bir hakarettir!

Merkezi Çalışmaların Birimler Vasıtasıyla Kitlelere Ulaşması ve Planlama

DGH gibi politik kitle örgütleri, özelde kendi gençlik politikalarını ve gerçekte de demokratik hak-

lar mücadelesinin merkezi politikalarını ve çalışmalarını ancak devrimci kitle faaliyeti içerisinde olan/olması gereken birimleri kitlelere ulaştırır.

Birim üyeleri, buldukları alana özgü koşullar içerisinde olgunlaştırıldıkları en ileri propaganda, ajitasyon ve örgütlenme çalışmalarını temelinde hem merkezi çalışmanın materyalleriyle hem de alanlarında varsa kitle örgütleri ya da bu anlamda işlevselleşebilecek oluşumlar, platformlar, imzalar vb. bu araçlar vasıtasıyla merkezi politikaları alanlarında gündemleştirmeye, kitlelerin gündelik yaşamıyla buluşturmaya çalışırlar.

Bunun içinse planlama şarttır. Genel olarak saf-larımızda örgüt, örgütlülük bilincindeki eksiklikler sebebiyle planlama dendiği zaman, çoğunlukla kişinin yaşamını, gününü planlaması anlaşılır -ki bu eksik ve hatalıdır. Eksiktir, çünkü çok genel bir doğruyu, bağlamından son derece kopuk ifade eder. Hatalıdır, zira asıl vurgu kişiye değil, üyesi olduğu örgüte ve birime olmak durumundadır.

Devrimci örgüt, yıllık ve dönemsel planlarla faaliyetini yönlendirir. Bu genel plan içerisinde ise her birim alanının özgünlüğüne göre yine bu genel planı hayata geçirmek için dönemsel planlar çıkarmak durumundadır. Amaçsız, hedefsiz bir çalışma ancak gü-nünlük ve iddiasız bir çalışmadır ve bir anlamı da yoktur. DGH'nin adının ve temsil ettiği politikaların, siyasetin bu haliyle orada burada görünürlük kazanması da manasızdır.

Her türlü eleştirinin ve ideolojik mücadelenin yegâne gerçekleşme zemini öncelikle bu toplantılardır. Buralarda tartışılmayan, tamamlanmayan süreçler; birim faaliyetlerindeki eksikliklere de bağlı olarak derhal yatay ilişkilendirme zeminleri üretir ve zamanla bunlar devrimci örgüt için kendindeki bataklıklara dönüşür ve mücadeleyi peyder pey yutar

Planlama, alanına kafa yoran birim üyelerinin kolektif kararlarıyla oluşur ve temel gaye örgütsel faaliyet geliştirmek, örgütü çoğullaştırmaktır. Planlama yapılırken, merkezi yönetime uygun hareket edilir ve bunun yerelde gerçekleşmesi temelinde oluşturulan hedeflerin asgari ve azami ölçüleri belirlenir. En nihayetinde, toplantılarla süreç denetlenir ve azami hedeflere ne ölçüde yaklaşıldığına bakılır. Buradan da programın, taktiklerin ve güncel politikaların, örgütsel faaliyetin değerlendirilmesi çıkar ve devrimci örgüt böylelikle ancak birikimli ilerleyen bir pratik oluşturabilir.

Planlamalarımız genellikle yayınların ve materyallerin kullanımı ile "basın açıklaması" klişelerine gömülmüş dar hareketlilik kapsamında ele alınmaktadır. Bu gibi görevler yaygınlıkla, hem örgütlü halk gençliği güçleri içerisinde hem de genel olarak devrimci, demokratik örgütlü halk güçleri içerisinde ne yazık ki çoğunlukla "angarya" işlere dönüştürülmüştür. Böyle kavranmakta ya da somutta ortaya konan çalışmanın adı bu olmaktadır. Bunun açık yüreklilikle kabul edilmesi gerekir: Özellikle 1 Mayıs ya da 6 Kasım gibi önemli tarihsel gündemli dönemlerde, çapaklı gözlerle afiş yeri kapmaya gelen devrimci gençliğin hummalı gayretleri genel içerisinde baskın olan görüntüdür. Bu ve benzeri gündemler ile kimi merkezi çalışmalarda evet büyük bir seferberlikle afişler, pankartlar, ozalitler asılmakta, standlar açılmakta, bildiriler dağıtılmakta; gün boyu elde sigaraya-çay nöbete durulmakta; gelişirse bir saldırı, cüretle karşı konulmakta ve nihayetinde yoğun bir çalışma dönemi daha geride bırakılmaktadır (!). Hatta tespit ve eleştirimizi bir adım daha ileri götürürsek, bu genel durumun tüm çalışmalarda geçerli olmadığını; bazı merkezi çalışmalarda ise temponun kısa bir süre sonra düştüğünü ve hatta belirlenmiş çalışma dönemi boyunca dahi sergilenmediğini de ifade edebiliriz.

Peki ya belirlenen merkezi çalışmanın genel halk kamuoyuna ve özeldede çalışması yapılan alana ilişkin ele aldığı politikaların kitlelerle buluşması...? Afiş ve broşürlerle, yayınlarla bir başına kitlelerin bilinçlenmesi, örgütlenmesi ve öne alınması mümkün olmayacağına göre burada ilgili alandaki birim üyelerinin; yine kendi alanlarındaki örgütsel faaliyetleri, kitle örgütleri vb. platformlar üzerinden bu politikaların gündemleştirmeleri gerekmektedir.

Birim, merkezi politikanın kitlelerle buluşması bağını işte ancak bu tarz bir devrimci kitle faaliyet kavrayışıyla çözebilir. Bu da birimin hem teorik olarak olgunluğu hem örgütsel görevlerin doğru zeminde kavranılmasını hem de bunların bir sonucu olarak, "merkezi faaliyet içerisinde inisiyatif geliştirilmesi"ni gerekli kılar.

Birimlerin "İnisiyatif Geliştirerek" Merkezi Politikaları Kitlelere Taşması

Merkezi çalışmaların veyahut yayın dağıtımını gibi rutin faaliyetlerin kitlelerle kucaklaşması, gündelik yaşamı içerisinde yer yakalayabilmesi ancak her bir yerelde açığa çıkan özgün ortamlar içerisinde faaliyetlerini aksatmaksızın sürdüren ve buraya kadar ifade edilen zorunluluklar hakkında devrimci kaygıları olan birimlerin geliştireceği inisiyatiflerle mümkün olabilir.

Her okul, her semt, her atölye, her kitle örgütü vb. gibi her alan genel sınıfsal karakteristik özelliklerinin yanı sıra kendine özgü özellikler barındırır. Birim faaliyeti, kitlelerden kopuk birkaç devrimcinin küçük dünyası değil ise; merkezi çalışmalar da rutin faaliyetlerde, yerel birimin yine yerelin özgünlüklerini gören yaratıcı çalışmalarıyla kitlelerle buluşur.

Birimlerin inisiyatif geliştirebilmeleri, örnek çalışmalar yaratabilmeleri ve bunu tüm örgüt kamuoyuyla paylaşmaları son derece önemlidir. Ne ki bizde inisiyatif dendiğinde yaygınlıkla birimlerin ya da yerellerin, bölgelerin; alınan merkezi karar ve yönelimler karşısında takındıkları ve genellikle bunlarla ilişkisi olmayan sübjektif tutumlar anlaşılır. Hatta bu durum, genel devrimci, demokratik örgütü halk güçlerinin yaşadığı örgütsel erozyona paralel olarak "normal" kabul edilir. Bir bakıma "kendi bildiği gibi yapma" tutumu baskındır denebilir. Ancak kendi bildiği gibi yapmak için bile asgari düzeyde devrimci örgütün merhalelerinden geçmek, şekillenmek gereklidir. Kuşkusuz bu tutum hatalıdır.

Birimler, bağlı oldukları il ve bölge gerçekliği temelinde olgunlaştırılan genel planlar ve hedefler içe-

risinde var oldukları alanlarda çalışırlar. Bu alanların hepsine dair faaliyet temelinde ayrıntılı reçeteler yazılamayabilir ancak mevcut plan dâhilinde, özgünlüğü içeriden gören birimler, buralarda bulunan kitlelere ulaşmanın araç ve yöntemlerini pekâlâ çeşitlendirebilirler. Geçtiğimiz yıl içerisinde Liseli DGH'nin birbiri peşi sıra farklı bölge merkezlerinde çıkardığı fanzin ve bültenler bu konuya en güzel devrimci örneklerdir.

İnisiyatif sahibi olmak demek, aynı zamanda, gelişen anı gündemlerde (devrimci örgütü ideolojik ve politik olarak bütünleşme düzeyine göre) yönlendirme beklameksizin öne atılmak ve kitle hareketlerine önderlik etmek demektir. Atlı kalmak, sürecin takipçisi olmakla yerinmek; inisiyatif geliştirme gerekliliğini kavranamamak demektir.

Devrimci Eğitimin Asıl Uygulayıcıları: Birimler...

Devrimci örgütün üyelerini ideolojik, politik ve örgütsel olarak eğitmesi ve bunu kendi içerisinde kurumsallaştırması en az birimlerin varlığı kadar önemlidir. Devrimci örgütün kendisini programatik ve örgütsel olarak var ettiği sınıf mücadelesinin, kendisinde cisimleşen tarihinin; ülkenin, dünyanın ve gelişen olayların; devrimci mücadelenin sorunlarının yine program, ideoloji zemininde kavranması; üyelerin bu bilinçle donanarak devrimcilik algılarını güçlendirmeleri ve aktarmaları ancak kurumsallaşmış bir devrimci eğitimle mümkündür.

Bu konuda geçmişten günümüze birçok deneyim yaşanmış olsa da sürekliliği sağlanmış kurumsal bir işleyişin oturtulamadığı açıktır. Ancak yine

halk gerçığının ekonomik, demokratik ve siyasal mücadelesi nezdinde, an itibarıyla daha rafine hale getirilmiş birçok materyalin var olduğu ifade edilmelidir. Demokratik haklar mücadelesinin eğitim broşürleri, Özgür Düşün Dergisi'nde çıkmış önemli makalelerden oluşturulan derlemeler, Kardelen Eğitim Programı, DGH'nin yayınlamış olduğu eğitim broşürü ve okuma listesi gibi çalışmalar ilk elden sıralanabilecek olanlardır.

Birimler, yayınlanmış okuma programları, eğitim broşürleri, yayımlanmış derleme makaleler temelinde; ideolojik anlamda büyük hedefler konmadan; en gerekli, en temel ideolojik, siyasal ve örgütsel bilgileri alabilecekleri olanak ve imkânlarla sahiptirler. Bunların düzenli şekilde okutulması, tartışma toplantılarıyla zelden geçirilmesi ve diğer birimlerdeki yoldaşlarla birlikte belirli konularda yapılacak sunumlar temelinde topluca tartışılması; tüm bunlardan her bir birim faaliyeti için sonuçlar çıkarılması son derece önemlidir.

Marks, Engels, Lenin, Stalin ve Mao gibi Bilimsel Sosyalizmin büyük üstatlarının yanı sıra güncel teorik tartışmaların ve geçmişte Bilimsel Sosyalizme önemli katkılar sunmuş tarihsel komünist ve devrimci figürlerin yazınsal ürünlerinin belirli bir plan dâhilinde okunması önemlidir. Ancak burada idealistçe davranılmamalı, günün ihtiyaçları temelinde ortaya çıkan bilgiler esas alınarak, örgütsel faaliyete göre bir okuma ve eğitim politikası oluşturulmalıdır.

Kuşkusuz asıl ihtiyaç var olan eğitim politikasının hem uygulanmasındaki aksaklıkların giderilmesi

hem de kurumsallaşabilmesi için yoğun bir çaba sarf edilmesidir. Yaz ve kış dönemlerinde en az ikişer hafta süreyle kurulabilecek geçici okullar, seminerler; sadece devrimci örgütün kendi içerisinde değil, ilişkide olduğu devrimci bilim insanları, araştırmacılar, gazeteciler, yazarlar, sanatçılar gibi birçok kesimden de insanın eğitmen olarak katılabileceği genel üye ve taraftar kamuoyuna açık toplantılar, buluşmalar örgütlenmelidir.

Birimler ve Örgüt İçi Sosyal Hayat

Hiçbir devrimci örgüt, yaşam gerçekliğinden azade değildir. Örgütü oluşturan insanlar hayatın ve halkın içerisinde. Burada sahip oldukları toplumsal statüleri ve rolleri itibarıyla, örgüt içi sosyal hayatın dışında da düzenin bir parçasıdır.

Devrimci örgütlere strayet eden zararlı ideolojik akımların, tutum ve davranışların temel maddi zemini burasıdır. Devrimci örgüt, sahip olduğu ideolojik donanım ve devrimci eyleminin doğruluğu sayesinde bunlara karşı sürekli bir ideolojik mücadeleyi toplam aklı ve tecrübesi itibarıyla verir. İşte burada yine temel unsur birimlerdir.

Birimlerin, kendi üyeleri arasında aktif bir devrimci sosyal yaşam örgütlemeleri; yoldaşların birbirlerini denetlemeleri; birbirlerine güven duymaları ve sorunlarına, sıkıntılına müdahil olmaları yine ancak devrimci bir örgütsel çerçevede gerçekleşirse doğrudur. Yoksa gruplaşma, yatay ilişkilerle bölünme, dedikodu, deflasyon kaçınılmaz hale gelir. Birim toplantılarında birbirlerine ve hatalarına ya da hata

olarak gördükleri pratiklere liberal zeminde yaklaşmayan bir tutumun; birim üyeleri arasında yoldaşlık zeminini kuvvetlendirecek sosyal pratiklerin düzenli aralıklarla örgütlenmesi bu anlamıyla önemlidir.

Ancak burada önemli bir yanılsama ve hata zeminini de vardır ki bizde bu pek sıklıkla görülür. Sosyalleşme adına ortaya çıkan tablo kimi örneklerle bakıldığında neredeyse bir klan hayatının yaşandığı yönündedir. Aynı evlerde kalınmakta, sabah işe gider gibi birlikte çıkmakta, faaliyetler varsa yine birlikte yapılmakta, yoksa yine birlikte zaman tüketilmekte ve akşam yine birlikte evlere dönülmektedir.

Birimler var oldukları alanlardaki kitlelerin içerisinde erimiş olmalıdır. Bu, sosyal ilişkiler bağlamında da böyledir. Bir örgütlü devrimcinin kendi yoldaşları dışında doğru dürüst arkadaş ortamı, çevresi, ilişkileri yoksa orada dikkatle düşünülmalıdır. Devrimcinin farklı hayatları yoktur. Her ortamda devrimcidir. Buradaki asıl espri, birim üyelerinin geniş sosyal ilişki ağları içerisinde çalışmaları; bu temelde; dönemsel olarak birim üyelerinin paylaşacağı sosyal etkinliklerde -ki bunlara yakın çevre ilişkileri de dâhil edilmelidir, yan yana gelmeleridir.

Yoldaşların her açıdan denetlenmesi ve yanlışlara erken müdahale, birim içi sosyal yaşamın da devrimci yaşam ilkeleriyle örülmesinden geçmektedir.

Moral ve Motivasyon Kaynakları Olarak Birimler

Birim, örgütlü devrimcinin tabii olduğu en küçük örgütsel yapı ve fakat devrimci mücadelesini somutta her açıdan gerçekleştirdiği en önemli siyasal ve sosyal ortamdır.

Yeni İnsan ülküsüne bağlanmış bir devrimci, mücadelenin her koşulunda işte öncelikle bu yapıdan güç ve kuvvet alır. Devamında, bu yapılardan oluşan devrimci örgütünün toplam başarılarından ve nihayetinde ise halk hareketinin ilerleyişinden kuvvet toplar. Moral ve motivasyon olarak devrimcinin dik durması, halka, örgüte ve yoldaşlarına güvenmesi bu bağınımlarla ilgilidir.

En nihayetinde yarı-sömürge ve yarı-feodal bir gerçeklik içerisinde devrimci savaş verilmektedir. Mücadele her an büyük risklere ve zorluklara gebe dir -ki bunlar yaşanmaktadır. Daha büyük saldırılar altında örgüt geçici dağılımlar, iletişimsizlikler yaşadığında her birim devrimci örgütün yine kendisi olur. Ancak bu kez çok daha büyük zorluklar ve sorumluluklarla yüz yüzedir. Bu halde dahi birimlerin işleyiş ilkelerine sadık kalmaları, durmaksızın yeni koşullar altında çalışmaları, örgüte insan kazanmaları mücadelelerin emridir.

Birim üyelerinin bu kavrayış ve sorumlulukla ha-

reket etmeleri, buldukları alanı devrimci mücadelenin bir savaş mevzisi olarak görmeleri ve buralarda nitelikli ilerleme hedefiyle adım adım kök salmaları, nihayetinde birim üyelerinin birlikte üretecekleri moral ve motivasyon ortamına ve bunun etki derecesine bağlıdır. Zorluklar birlikte göğüslenecek, başarılar birlikte paylaşılacaktır.

Sonuç Yerine

Devrimci örgüt, taktiksel kuvvet biriktirme çalışmalarının yanında her daim stratejik kuvvet biriktirme yolunda sebatla ilerlemek zorundadır. Örgütlü üyelerinden oluşan toplamın adım adım genişlemesi, nitelikleşmesi ve işleyiş ilkelerinden taviz vermeden büyümesi, yayılması olmazsa olmazdır.

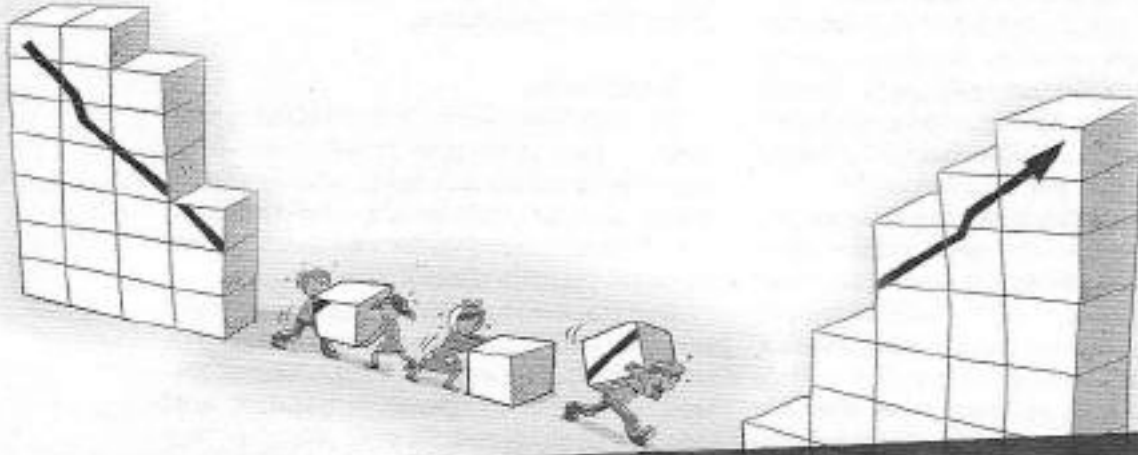
Bu husus kavranmadan, "örgütlenme sorunları" konusunu sanki basit bir teknik ayrıntıymış gibi kavramak; buralarda tartışılan hususları, Bilimsel Sosyalist yöntemden ayrı görmek ve bilgisizce, afaki "ideoloji" ya da "devrimcilik söylemi" olarak, "faaliyet böyle yürümelidir" vurgulanı yapılmak yersiz ve yanlışır.

İdeolojinin gereği program; programın gereği teori ve siyasettir. Bunlar ise devrimci eylemle yaşam bulur. Devrimci eylemin gerçekleşmesi ise tüm bunların mantıklı sonucu olarak devrimci örgütü zorunlu kılar. Ne ki 2000'ler Türkiye-Kuzey Kürdistan gerçekliği içerisinde Bilimsel Sosyalizmin bu konudaki bir buçuk asırlık en temel doğruları dahi ihmal edilmiştir. Bu açıktır.

Örgütünü sahiplenmeyen, sanki birbirinden ayrı parçalardan oluşan ne olduğu belirsiz bir toplammış gibi kavrayan, siyaset-politika-örgütsel faaliyet konularında en ufak bir teorik birikimi bulunmayan; tümüyle gümbül hareket eden, dar deneycilik yapan ve en nihayetinde kafasını kaçınılmaz olarak duvarlara çarpan bir kısır döngü aşkırdır. Acınası bir cahillik, tüm iyi niyetli çabaları ve bilhassa genç devrimcileri şu veya bu şekilde tüketmektedir.

Devrimci örgüt sorunları hususu kavranmadan, işleyiş ilkeleriylemeden ve geri olandan kopuşmadan varolan hiçbir yazılı görüşün, en açık ideolojik doğruların bırakılmı halkın kitle hareketlerinde görünür-lük kazanmasını, devrimci örgütün içerisinde dahi yaşama şansı yoktur.

Halk gençliğinin demokratik haklar mücadelesi, öncelikle 40 yıla yaslanan siyasal ve örgütsel birikimini sahiplenmeli; güncel mücadelesinde elindeki devrimci örgütüne sahip çıkmalı; adım adım genişletmeli, daha fazla genç mücadeleye kazanmalı; nitelik ve kapasitesini arttırmalı ve hak talepleri mücadelesi alanında vazifesini yeni başarılı pratiklerle sergilemelidir.

Kapitalizmin Krizi ve Yunanistan

Yunanistan'da yaklaşık 3 yıl önce ayyuka çıkan ekonomik ve siyasal kriz, Ağustos 2007'de ABD'de konut piyasasında başlayıp kısa zamanda Avrupa'dan dünyaya yayılan, IMF tarafından "Büyük Daralma/Büyük Bunalım" olarak adlandırılan ve tarihin en uzun 3. bunalım dönemi olarak kabul edilen 2007/2008 finansal krizinden, dolayısıyla AB'den bağımsız olarak değerlendirilemez kuşkusuz. Ancak bunu açıklayabilmek için öncelikle Yunanistan'daki ekonomik ve siyasal krizin gelişim seyri ve boyutlarına kısaca da olsa bakmak faydalı olacaktır.

Yunanistan'daki Ekonomik ve Siyasal Krizin Gelişim Seyri ve Boyutları

Kapitalizmin yapısal krizi Yunanistan ekonomisini, deniz taşımacılığında ve turizm gelirlerindeki azalma, ihracat gelirlerinin azalış, ithalatın yükselmesiyle cari açığın gittikçe artması üzerinden vurmuştur. Başlıca ihracat kalemleri balık, sebze ve tıbbi malzeme olan Yunanistan'da bu ürünler Kuzey Avrupa ve Balkanlara ihraç edilmektedir. Bunun

dışında bütçe gelirlerinin giderek azalmasıyla, kamu harcamalarının GSYİH'ya oranının yıllara göre artış göstermesiyle de bütçe açığı artar. Böylelikle ülkede ikiz açık denilen cari ve bütçe açığı aynı anda yaşanır. 4 Ekim 2009'daki seçimler sonrasında Başbakan olan George Papandreu (PASOK), kendisinden önceki Başbakan Konstantin A. Karamanlis'in (Yeni Demokrasi) 2009 yılı için %6.1 olarak açıkladığı bütçe açığını, %12.7 (sonradan yüzde 14.1 olduğu anlaşıldı) olarak düzeltince dikkatler Yunanistan'a çevrilir. Bu dönemde Yunanistan'ın kamu borçlarının 272 milyar euro (GSYİH'nin yüzde 113'ü), toplam dış borcunun ise 594 milyar euro (GSYİH'nin yüzde 175'i) olduğu ortaya çıkar. Bu borçların yaklaşık 200 eurosu Almanya tarafından verilen borçlardır. (Ülkenin dış borçları 1980: 4.4 milyar \$, 1990: 22 milyar \$.) Burada önemli bir başka nokta ise Yeni Demokrasi hükümetinin gerçek ekonomik verileri AB'den gizlemesidir. Yüz milyonlarca dolar karşılığında ülkenin mali durumu, Amerikan bankası Goldman Sachs tarafından, 2001

ve 2009 yıllarında iki defa, olduğundan iyi yansıtılır.

Böylece Yunanistan hükümeti ile AB ve IMF arasında geçen yoğun bir diplomasi trafiği başlamış olur. İlk zamanlarda AB içinde Yunanistan konusunda tam bir fikir birliği yoktur, çözümün Euro Bölgesi içinde, ya da Euro'dan çıkmasında olduğu yönünde istikrarsız fikirler mevcuttur. (Öneriler arasında Yunan adalarının satılması dahtı vardır.) Bu dönemde Başbakan Papandreu, ilk olarak 2012 sonunda bütçe açığının %3'e düşürülmesini hedefleyen, çeşitli sektör ve konularda önemli "tedbirlerin" alındığı "Gözden Geçirilmiş İstikrar ve Ekonomik Büyüme" adında bir program açıklar. Aynı zamanda 5 yıl vadeli yüksek faizli devlet tahvil satımına başlanır. Alınan bu tedbirler olumlu bulunur, ancak yeterli değildir. AB sürekli yeni ve daha sert önlemler almasını tembihler. İlk olarak Euro Bölgesi Maliye Bakanları (Eurogrup) tarafından, 2010 Nisan'ında 30 milyar euroluk acil yardım paketi sunulur. Sonrasında Mayıs ayında, 80 milyar Avrupa ülkelerinden (22,4 milyar Almanya, 16,8 milyar Fransa), 30 milyar IMF'den gelen 110 milyar euroluk, 3 yıl süreli, dilimlere bölünmüş ödenecek olan, yüksek faizli kredi sağlanır. Ardından 107 ve 130 milyar euro ve özel sektör gelirlerinin yarısının iptal edileceği (Ekim 2011) şeklinde iki kredi paketi daha gündeme gelir. Avrupa Birliği (AB), Avrupa Merkez Bankası (ECB) ve Uluslararası Para Fonu (IMF)'nden oluşan TROYKA adındaki kurulun, bütün bu süreçte Yunanistan'a toplamda 380 milyar euro kredi (ağırlıklı olarak Almanya ve Fransa bankaları) aktardığı biliniyor.

Avrupa Birliği emperyalistleri bütün bunları yaparken elbetteki karşılığında, bütçe açığının GSYİH'ya oranında istenen seviyeyi yakalamak (2014 yılına kadar yüzde 3'ün altına düşmüş olması gerekiyor) ve bu borçların belirlenen sürelerde geri ödenebilmesi için, borç kredi sağladığı diğer AB ülkelerine yaptığı gibi Yunan hükümetine de, halka uygulaması için "kurtarma paketleri" adı altında ekonomik ve politik yaptırımlarda bulunuyor. Bu paketlerin içeriğine baktığımızda, özelleştirmelere hız verilmesi (50 milyar euroluk), bir çok Kamu İktisadi Teşebbüsünün (KİT) kapatılması, KDV, lüks tüketim vergisi, tütün ve alkollü içecek vergilerinin artırılması, emeklilik yaşının yükseltilmesi, emekli maaşlarının kesilmesi, düşürülmesi, belli sürelerde ücret artırımının olmaması, kamu sektöründe primlerin düşürülmesi, kitlesel şekilde işten çıkarmalar, kamuda personel alımlarının durdurulması, çirak statüsündeki işçilerin ücretlerinde ve asgari ücrette ciddi oranda indirimler-%20-%22-, ikramiyelerin iptal edilmesi, örgütü işkollarında toplu sözleşmelerin

işleyemez hale getirilmesi gibi faturanın tamamen işçi, emekçi halka ödetilmek istendiği ağır bir tabloyla karşılaşılıyor. Öyle ki bu kesintilerden sadece ücretlerde ve emekli maaşlarındaki indirim ile vergi oranlarında artıştan 30 milyar euro tasarruf edilmesi planlanmıştır. Burjuvazi böylesi sert ve acımasız uygulamaların emekçiler ve halk cephesinden kabul edilmeyeceğini bildiğinden halkı ikna etmek için direk ya da kukla hükümetler aracılığıyla çeşitli ikna yollarına başvurur. Yunanistan'ın "kendi kendine yarattığı" krizden çıkıp eski refah dönemlerine ancak reformlar kesintisiz ve tam olarak gerçekleştirilirse dönebileceğini, yahut çeşitli motive edici raporlar yayımlayarak, katedilen yolda önemli adımların atıldığını, ancak daha önemli kazanımlarınsa ancak büyük bedellerle elde edileceğini, bir nevi "sabırın sonu selamettir"i, "Yunan halkı elini taşın altına sokmazsa bu krizden çıkış yok"u vaaz ederler. "Bu, Yunan ekonomisini önümüzdeki yıllar için sağlam bir büyüme sürecine hazırlayacaktır. Kısa vadede yaşanacak ve engellenmesi mümkün olmayan sancı, büyük orta ve uzun vadeli kazançlarla birlikte düşünülmeli." (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) Genel Sekreteri Angel Gurría'nın Ağustos 2011'de Yunanistan'a yaptığı ziyaretteki konuşmasından.) Ancak Yunan halkı bütün bunları olurken burjuvazinin saldırılarına sessiz kalmamış, yirminin üzerinde genel greve, onlarca büyük işçi sınıfı gösterisine, çeşitli bakanlık, devlet binaları, banka ve işyerleri işgallerine imza atmıştır. Yunanistan halkının muhalefettinin genellikle, Tüm İşçilerin Mücadele Cephesi (PAME), Yunan Komünist Partisi (KKE) ve Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (İTUC) ve Avrupa Sendikaları Konfederasyonu (ETUC)'a bağlı olduğu iddia edilen, Yunanistan Kamu Çalışanları Konfederasyonu (ADEDY) ile İşçi Sendikaları Federasyonu'nun (GSEE)'ya dağılmış durumda. Ve Yunanistan halkı seçimlere böyle bir ekonomik ve politik atmosferde girer.

Kriz Sonrası Yunanistan'a Ait Bazı Veriler

Farklı istatistik kurumlarının verileri tam olarak aynı sonuçları vermese de ortalama olarak, 2012 Nisan ayı verilerine göre Yunanistan'da işsizlik oranı yüzde 22,5'e yükseldi. Sınır bölgeleri ve göçmenlerin yoğun yaşadıkları yerlerde bu oranın daha yüksek olduğu tahmin ediliyor. Bir yıl içerisinde işsizlik yüzde 46,6 oranında artmış, 25-35 yaş gurubunda ülkedeki işsizlik oranı yüzde 28,7'ye ulaşmıştır. 15-24 yaş gurubunda ise bu oran yüzde 50'yi aşmaktadır (%50,8). Yani her 2 gençten birisi işsiz. 2011 yılı boyunca toplam 120 bin iş yeri kapanmış, 2012 yılının ilk iki ayında Yunanistan'ın sanayi üreti-

minde ortalama 7,2'lik bir düşüş yaşanmıştır. Veriler, 2010 yılı öncesine kadar Avrupa'da intihar oranı en düşük ülke olan Yunanistan'da 2009-2012 yılları arasında 1.500 kişinin intihar ettiğini de gösteriyor. Son üç yılda ülkedeki intihar vakalarının sayısı yüzde 40 oranında artmıştır.

Yunanistan ve AB İlişkileri

İkinci Emperyalist Paylaşım Savaşı'nı büyük kayıplarla arkasında bırakan Avrupa sermayesi, Marshall yardımı adı altında Avrupa'ya uzanan ABD'ye ve Japon sermayesine karşı rekabet gücü olabilmek ve Sovyetler'e karşı daha güçlü konumlanmak gibi ekonomik ve siyasi sebeplerden dolayı ilk olarak 1949'da "Avrupa Kömür ve Çelik İşbirliği" (Batı Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksem-

ması'nın üye ülkelere getirdiği bir diğer yükümlülük ise, bütçe açıklarının GSMH'nin %3'ünü aşmaması ve borç stoklarının GSYH'ye oranının %60'ı geçmemesi gibi kamu maliyesiyle ilgili şartlardır. Böylelikle bu yüksek kriterleri yerine getirme bahanesiyle sıkı mali disiplin programlarıyla, kamu harcamalarında kesintiye gidilerek sendikasızlara, taşeronlaştırmanın, esnek çalışma ve özelleştirmelerin önü açılmış oldu. Yunanistan ile AB arasındaki ilişkilerin başlangıcı Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalandığı 1961 yılıdır. 1970'lerin sonuna kadar AB, Yunanistan'ın en büyük ticari ortağı olmuştur. Ancak Yunanistan'ın Avrupa Topluluğu'na katıldığı 1981 yılında kişi başına düşen GSYH, AB ortalamasının İrlanda'dan sonra en düşük seviyesindedir. Yunanistan, üyeliğinin ilk on yılında AB ülkelerinden yüksek bir rekabete maruz kalmışa

burg) ile güçlerini birleştirmeye başlar. Bu ekonomik ve siyasi birliktelik sonraları 1957'de Avrupa Ekonomi Topluluğu (AET)'nu, 1968'de sermayenin, malların dolaşımını kolaylaştıran Ortak Pazar'ı getirmiştir. AET 1980 sonrası Avrupa Topluluğu (AT)'na dönüşmüş, 1991'de Sovyet Sosyal Emperyalizmi'nin dağılmasıyla rahatlatılarak daha cesur davranılmış ve 1992'de imzalanan Maastricht Anlaşması'yla 1993'te Avrupa Birliği(AB)'ne geçilmiştir. Maastricht Anlaşması üye devletlere, Ekonomik Parasal Birlik (EMU)-ortak para), Ortak Dışişleri ve Güvenlik Politikası ve Adalet ve İçişlerinde İşbirliği gibi başlıklarda çeşitli şartlar öngörüyordu. Nitekim 2002 yılı başında 12 üye ülke Euro'yu nakdi para olarak kullanmaya başlamıştır. Maastricht Anlaş-

da, 1990'lı yılların ikinci yarısından sonra, 2008'e kadar bir rahatlama göstermiştir. Bunda AB'nin bölgesel politikaları çerçevesinde sağladığı ekonomik ve sosyal uyum fonlarının da payı vardır. "Maastricht Anlaşması'yla öngörülen 'Avrupa Birliği'ni test etme için üye devletlerin uyumu ve yaklaşması politikaları, maliye ve ekonomi alanlarını da kapsayarak Yunan ekonomisinde belli bir disiplinin oluşmasını temin etmiştir." Yunanistan krizinden sonra 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Anlaşması'nda, Yunanistan'a AB "desteği" sağlanmasına yönelik bir madde de bulunmaktadır.

AB üyesi ülkelerin Yunanistan'ın mevcut ekonomik durumundan çok daha önceden haberdar

oldukları, ancak işlerine geldiği için ses çıkarmadıkları, Euro Bölgesi'nin küresel krizden etkilenmeye başlamasıyla birlikte, "keyiflerine düğün" Yunan halkının "tembelliği"nin krize sebep olduğu söylenmelerinin yayıldığına dair düşünceler de var. Burjuva medyasınca sunulan, sermayedarların "çalışkan, disiplinli" resimlerine karşılık, "tembel, miskin" Yunan halkı/ işçileri krizin sebebi olarak yansıtılıp, emekçi kesime uygulanan hak gasplarına gerekçe yaratırken krizin sebebinin kapitalizmin kurallarının yerine getirilememesi ve krizi üretmenin kapitalizm olduğu gerçeği gizlenmeye çalışılmaktadır. Gözlerden kaçan bir nokta ise, cümlde ion fazlası olan Avrupa'nın en büyük ekonomist Almanya ve Fransa'nın, sorun yaşayan ülkelerin cari açıklarını finanse etmek için dağıtılan kredilerle bankalarını düze çıkardıkları, bu anlamda da karlı çıktıklarıdır. Özellikle Almanya AB'nin yeniden dizaynı için, Yunanistan'ı ve diğer kriz içindeki AB ülkelerini yeniden sömürgeleştirebilmek yönünde son derece pervasızca davranmaktadır ve aslında esas çabası bu yöndedir.

Emperyalist-kapitalist sistemde bir ülkede uygulanan mali bir politikanın etkisi çeşitli kanallarla (döviz kuru, faiz oranları) kolaylıkla yayılırken, bu duruma özellikle aynı para biriminin kullanılması ve kredi sağlayanların büyük kısmının Avrupa'nın iki büyük ülkesi Almanya ve Fransa bankaları olması da eklenince Yunanistan'ın geleceğinin AB'ni ciddi oranda etkileyeceği önemli bir gerçektir. Yunanistan dışında ekonomileri kötüye giden, krizden önemli oranda etkilenip borç yükü altına giren, işsizliğin %25'lere ulaştığı İspanya, Portekiz, İtalya ve İrlanda gibi bir çok Avrupa ülkesi de yüksek oranda borçlanmış ya da borçlanacak durumdalar.

Çevre ülkelerden çekirdik ülkelere yayılan krizin etkileri giderek 17 ülkeye sıçrayacaktır. İşsizlik bu ülkelerde yükselmektedir ve gelecek 4 yıl içinde 4,5 milyon kişinin işini kaybetmesi beklenmektedir.

Sarsılmaz kale Almanya'da da Haziran ayında işsizlik rakamları yükseliş gösterdi (6,8). Euro Bölgesi'nde 2012 Nisan ayı verilerine göre, 17 milyon 400 bin işsiz bulunmaktadır (yüzde11). Bu kişilerin 3 milyondan fazlası ise 25 yaş altı. Gençler arasındaki işsizlik oranı yüzde 22. İtalya, Portekiz ve Slovakya'da bu oran yüzde 30'a, İspanya ve Yunanistan'da ise yüzde 50'ye çıkıyor.

Yunanistan ve Seçimler

Yunanistan'a ödenecek 130 milyar euro kredi karşılığında hazırlanan ağır kesintilerin gelip gelmeyeceğini, halkın tepkileriyle sermaye sahipleri arasında kalarak referandumla halka soracağını

söyledikten sonra, Kasım 2011 G-20 Zirvesi öncesinde AB tarafından kulağı çekilen eski Başbakan Papandreu'nun, niyetinden vazgeçip görevi bırakmasından sonra AB emperyalistlerinin halkı mecbur ettikleri ağır kredi paketlerini sorunsuz uygulatacak ve AB tarafından kolayca yönlendirilecek, aynı zamanda krizi yönetecek bir hükümet arayışına girildi. Mayıs ayında yapılan seçimlerde aranan hükümet kurulamamış, seçimler 17 Haziran'a ertelenmişti. Aslında Mayıs ayındaki seçimler bir ay sonrasının resmini vermişti. Seçimlere, durumları gittikçe kötüye giden Yunan halkının katılımı %58'di. Oyların %29,66'sini alarak 129 milletvekili çıkaran merkez sağ partisi Yeni Demokrasi (ND) en yüksek oyu alırken, Radikal Sol Koalisyon partisi SYRIZA ise %26,89 oyu oranı ve 71 milletvekiliyle ikinci parti oldu. Sonrasında sırasıyla; Panhelenik Sosyalist Hareket(PASOK) %12,28, Bağımsız Yunanlar %7,51, ırkçı Altın Şafak %6,92, Demokratik Sol Parti (DIMAR) %6,25 ve Yunanistan Komünist Partisi (KKE) %4,50 oranında oy aldılar. Ve Yeni Demokrasi Partisi (ND) başkanlığında Panhelenik Sosyalist Hareket (PASOK) ve Demokratik Sol Parti'nin (DIMAR) desteğiyle kurulan hükümet 9 Haziran'da güvenoyu alarak işe koyuldu. İktidar için savaşan iktidardan Samaras ve partisi ND'nin mahiyeti az çok bilhalken, "radikal sol" olarak lanse edilen Aleksis Çipras'ın SYRIZA'ya Türkiye-Kuzey Kürdistan'da kimi "sol" çevrelerce bazı söylemlerinden olsa gerek, "sol, sosyalist" bir alternatif parti olarak algılanmaktadır. Bu sebeple kısaca da olsa bu konu hakkında birkaç söz söylemek gerekecektir. 1986 yılında ökomünist iç KKE'nin dağılması ile ortaya çıkan, içerisinde "Yunan Solu"nu ve çeşitli çevrelerden sol güçleri barındıran, başkanlığını 1991'de birlikten ayrılan KKE'nin yaptığı, Sol ve İlerici Güçlerin Koalisyonu (SYNASPISMOS) adında bir birlik kuruldu. Bu birliğin ND ve PASOK'la kurduğu koalisyon deneyimleri de vardır. Tabanı işçi sınıfından, küçük burjuva, orta sınıfa ve anarşistlere, sol burjuva aydınlarına kadar uzanan ve içerisinde çeşitli sol yapılan barındırarak 2004 yılında kurulan SYRIZA'yı dönemin SYNASPISMOS'una benzetenler var. Son seçimlerde "solun yeni umudu" olarak gösterilen SYRIZA'nın aslında ne solda olmakla ne de sosyalistlikle bağdaştırılacak bir tarafı var. Daha öncesinde hiçbir genel grevde ve kitle hareketlerinde görünmeyen, seçimlerden birkaç ay öncesinde, kemer sıkma önlemlerine karşı dillendirdikleriyle aniden parlayan SYRIZA'ya Yunan solunun destek vermemesi ve verdiği demoçlerdeki gerekli reformları kendilerinin uygulayacağı, kemer sıkma politikalarına karşı "destekçilerini" sokağa çağırmayacağı yönündeki

ifadeleri, "radikal sol" SYRİZA'nın kendisine atfedilen AB ve IMF karşıtlığının sırf söylemlerden ibaret olduğunu ortaya çıkarır niteliktedir. KKE'nin SYRİZA ile birliğe girmemesi eleştirilirken, SYRİZA'nın AB karşısında yalnızlaştırılacağı ve bu durumda sosyalistlerin kaybedeceği propaganda edilerek Yunan solu korkutuluyordu. Ki solculuğunu sadece bu kriterler üzerinden değerlendirmek doğru olmasa da 2010 yerel seçimlerinde bazı bölgelerde ND ve faşist LAOS'la ittifak kurması, kimi sendikalarda PASOK ile ortak listeden seçimlere girmesi, hükümet kurmada kim gelirse ittifak kurarız ifadeleri ve gerçekten komünist bir ideolojiye sahip olmayan KKE'ye karşı SYRİZA yöneticilerinin Le Monde'da, "herhangi bir sol hareket var olmak için öncelikle KKE'ye varmayı hedeflemelidir" demeleri önemlidir. Elbette seçimlerden SYRİZA'nın birinci çıkması siyasi bir krize dönüşebilir, Yunanistan'ın dolayısıyla bütün olarak AB'nin dengelerini alt üst edebilirdi, ancak bu durum SYRİZA'nın "sol"culuğuna kanıt değildir. Ki zaten AB sermayedarları ve siyasi temsilcileri yeni bir kaosu kaldıramayacakları için seçim öncesi niyetlerini açıklan bell ederek ND'den yana saf tutmuşlardır.

Bundan sonra üç parti tarafından kurulan emek ve halk düşmanı hükümet öncelikli olarak, ekonomik krizle mücadele adı altında eurodan çıkmamak için AB ve IMF şartlarını uygulamaya koymaktan geri durmayacak. Samaras'ın da açıkladığı gibi en kısa zamanda başlayacak olan onlarca kurumun özelleştirilmesi (Demir Yolları (Trainose) ve Elektrik Kurumu (DEH) birinci sırada gelmektedir. Kamuya ait bazı kurumların yıl sonuna kadar birleştirilmesi ya da feshedilmesi, 3 milyar euroluk ek aktarımı hak etmek için, taşınmaz mal varlıklarına ek vergiler getirilmesi, memur maaşlarının 2015'e kadar sabit tutulması, emekli maaşlarında daha ileri seviyelerde indirimine gidilmesi, kamudaki istihdam oranını azaltmaya devam edilmesi (150 bin kamu çalışanının daha işine son vermek), akaryakıtla ilgili yeni düzenlemeler ve sağlık alanındaki harcamalarda kısıtlamalara gidilmesi gibi düzenlemeler hükümetin ilk icraatları olarak kapıdadır.

Gelecek süreçte emperyalistlerin Yunanistan emekçileri üzerinde oynadıkları oyunu üçlü parti üzerinden ilerletecekleri açıktır. Ancak bu süreçte ne yılların statükocu reformist KKE'si ne de cilalanarak sunulan "sol" SYRİZA, ezilen Yunanistan halkının ve işçi sınıfının çıkarlarını savunabilecek alternatifler değildir. Kriz koşulları ve artan kesintilerle durumları gittikçe kötüleşen Yunanistan halkını önümüzdeki günlerde yeni sorunların beklediği açıktır. Ancak Yunanistan dışında Euro Bölgesi ülkelerini içine alan krizle debelenen ülkelerin ezilenlerinin

meydanlardaki isyanları, bilimsel sosyalist perspektifle yürütülecek gelişkin bir mücadeleye olan ihtiyacı bir kez daha göstermektedir. Halkın isyanını doğru bir önderlikle birleştirmek ve mücadeleyi daha fazla yükseltmek günün çağrısıdır.

KAYNAKÇA

1. Köse, Yaşar & H. Karabacak. "Yunanistan Ekonomik Krizi: Nedenleri, Etkileri ve Alınan Tedbirlere İlişkin Bir Değerlendirme", Maliye Dergisi, Sayı: 160, Ocak-Haziran 2011.
2. ADGH 19. Dönem Kongre Belgeleri Siyasal Perspektif Yazısı, Avrupa'da Durum
3. <http://t24.com.tr/yazi/pandoranin-kutusu/1930>
4. <http://www.halkingunlugu.net/haber-ariv/5-duenya/2536-yunanistandaki-direni-suerueyor.html>
5. <http://haber.sol.org.tr/ekonomi/akbabalar-yunanistan-a-corekleniyor-haberi-45211>
6. http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2131:6-mays-2012-yunanistan-tarihinin-en-kritik-secimleri&catid=70:ab-analizler&Itemid=134
7. <http://www.sondakika.com/haber/haber-euro-bolgesi-nde-issizlik-alarmi-3777354/>
8. http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=2131:6-mays-2012-yunanistan-tarihinin-en-kritik-secimleri&catid=70:ab-analizler&Itemid=134
9. <http://bianet.org/bianet/siyaset/133945-10-scruda-avro-bolgesinde-kriz>
10. http://gazete.halkcephesi.net/yazilar/index.php?option=com_content&view=article&id=1509:avrupa-ci-snf-ve-yunanistanda-kitle-grevleri-bir-adm-daha-leri-&catid=92:avrupa&Itemid=537
11. <http://www.ekodialog.com/Makaleler/yunanistan-finansal-krizi.html>
12. <http://www.sondakika.com/haber/haber-euro-bolgesi-nde-issizlik-alarmi-3777354/>
13. <http://tr.euronews.com/2012/07/10/oecd-den-issizlik-uyarisi/>
14. <http://www.halkingunlugu.net/haber-ariv/10-manet/3327-yunanistanda-kim-kazand.html>
15. <http://www.cnnturk.com/2012/dunya/07/07/sa-maras.hukumet.programini-acikladi/668039.0/index.html>
16. <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1087845&CategoryId=81>

EKOLOJİK SİSTEMİN “BUNALIMI”

“İnsan doğadan yaşar, yani doğa onun bedenidir, ölmek için onunla dalmı bir diyalog sürdürmelidir.”

Karl MARX

İnsan ile doğanın hesaplaşması yine insanlık tarihinin eski bir problemi olmasına rağmen dünyanın son iki yüz yıl içerisinde içinde bulunmuş olduğu büyüme telaşı ve son otuz-kırk yıllık süreçte bunun adeta çılgınlık seviyesini zorlaması bu kadim meseleyi büyük ve güncel indirgenmiş bir problem haline dönüştürmüştür. Doğa ile insan arasında bulunan çelişki iktisadın da müdahillliği ile devasa boyutlara ulaşmış, dünyanın gündeminde olağanca büyüklüğüyle yer kaplamıştır. Ozon tabakasının incelmeye, iklim değişikliği, uluslararası suların kirliliği, ormansızlaşma, çölleşme, biyolojik çeşitliliğin kaybı, tarımsal verimin düşüşü gibi küresel nitelikli ve yine küresel ekonominin ağırlaştığı çok sayıda sorun dünya kamuoyunda önemli bir yer edinmiştir. Söz konusu ekolojik krizlerin yarattığı yıkımlar karşısında kapitalizmin ilgisi ancak sisteme bir yük olduğu şeklindedir. Bu yüzden böylesi bir sorun silsilesine karşı kapitalizmden umar beklemek, onun icazetinde yü-

rütülen çalışmalardan sonuç ummak kendini naif bir iyimserliğe teslim etmek olacaktır. Bu doğrultuda da çözümü çözümsüzlükten yana havale etmeyenlerin yapacağı tek şey ise bu yağmura karşı “direnmek”tir. Karadeniz’in direniş çağrısı yapan yaşlı kadının dediği gibi: “... biz deremizi vermeyiz asla! Teslim olmayız asla! Bizim kadınlarımız açlığa gelir yorgunluğa gelir... nöbet tutar... silah taşır... Hayde kadımlar!.. Satan kim, alan kim? İşte tabut burada!.. tabutunu hazırlasın gelsin!”

Ekoloji ve İnsan

Köken olarak, Yunanca olan, oikos (ev) ve logos (bilim) kelimelerinin birleşiminden türeyen, doğadaki canlıların birbirleriyle ilişkilerini inceleyen ekoloji (çevrebilim), terim olarak ilk kez 1867’de Alman biyolog Ernst Haeckel tarafından “doğanın ekonomisi ile ilgili tüm bilgileri belirtmek ve bu bilgilerin de hayvanların organik ve inorganik çevreleriyle olan tüm

İlişkileri" içerdiğini betimlemek amacıyla kullanılmıştır. Haeckel'in canlı bütünlerin bir parçası olan organizmaların çevre ile kurduğu ilişkileri açıklamak amacıyla kullandığı bu terimin bilim olarak serpilip, kabul edilmesi 1940'lı yıllarda gerçekleşmiştir.¹ Başlangıç safhasında hayvan ve bitki türlerinin çevreleriyle kurduğu ilişkiyi inceleyen bu bilim bugünkü erişmiş olduğu yapı bakımıyla: "*Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı*"dır.

Başlangıçta biyolojinin alt dalı olan ekolojik kapsam sahasının giderek genişlemesi ile basit bir alt dal olmaktan çıkmıştır. Gelişen kapitalist talan koşullarında "çevre/doğa" kirliliğinin çevre sorununu ortaya çıkarmasıyla birlikte gündem içerisine yerleşen bu sorunsal, ekolojik biliminin kapsamını da genişletmiştir. Böylece ekoloji, insan ve doğa arasındaki ilişkinin tıdellenmesini artan oranda gündemine alarak kendi disiplinini içinde insan-doğa ilişkisinin varlığını giderek büyütüştür. Bu durumda, insanlığın temel problemi haline gelen kirlilik ve sürdürülemezlik şüpheleri, ekoloji bilimini bilim dünyası içerisinde üst bir konuma yükseltmiştir.

İnsan doğada kendine yer açtığı ilk zamandan bu yana onun yaşam koşullarını belirleyen, maddi koşullardır, yani insanın iradesinden bağımsız bir biçimde var olan ve toplumun gelişimi için gerekli olan koşullardır. Bu yönüyle de toplu-

m u n

maddi yaşam koşulları -en basit ifadesiyle "doğal" ya da "doğada olan"-, insan yaşamının görünüşünü, toplumsal düzenin niteliğini ve insanın bir düzenden diğerine geçişini belirleyen başlıca etken olarak ön plana çıkmaktadır. Doğa ve insan arasındaki ilişki ilk insansından bu yana mevcut olduğundan insanlığın kurduğu her bir düzen kendi ölçüsünde doğadan etkilenmiş ya da doğayı etkilemiştir. İnsanlar doğa karşısında mevziflendiği pasif konumlanıştan aktif konumlanışa doğru doğayla "güç" yarıştıracak şekilde kendini daha ileri bir mevziye sürüklemiştir. İlk zamanlarda doğadan öğrenen, ondan gelen her türlü şer ve inayete açık olan ve onunla iç içe yaşayan insan, gelinen süreçte modern iktisadi yaklaşımlar ve üretim teknikleri ile doğa karşısında ilk durumdaki bizar halini bozarak baskın bir konuma gelmiştir. Sözelimi, toprağın verdiği besinle yetinen ve şiddeti bir yanardağ patlamasının insan yaşamı üzerindeki etkisi olarak algılayan ilk insansının yerini bugünkü haris tutumuyla doğayı köleleştiren insan almıştır.

İnsanın doğayı köleleştirme eylemi, bilinciytle kendini ve doğayı kavraması süreciyle eş güdümlü şekilde ilerlemiştir. Doğayı kavrayan insan, doğadan sürekli faydalanmak yerine onun sahipliği ve sürekli kullanımı üzerine yoğunlaşmıştır. Marx'ın da altını çizdiği gibi; insan hayvanlardan ziyade kendisine "bahşedilen" doğa üzerinden geçimini sağlamak yerine onun üzerinde hâkimiyet kurmak istemektedir. Bunu yaparken de doğanın kendi emeğinin bir gereği olduğu fikrinden hareketle hâkimiyetini meşrulaştırmaktadır. "*Birey, emeğin nesnel koşullarını, basitçe kendi malı, bunlar sayesinde gerçekleşen özneliliğinin inorganik doğası olarak görür. Emeğin başlıca nesnel koşulu, bizzat emek ürünü olarak ortaya çıkmaz, doğa olarak zaten vardır. Bir yanda canlı birey, öte yanda ise kendisinin yeniden üretilmesinin nesnel koşulu olarak yeryüzü.*"

İnsanın doğada kalıcı yer edinme çabası onun yerleşik yaşama geçişiyle başlamaktadır. Daha önceleri sadece doğanın cömert davrandığı bölgeler arasında geçişken olan, toprağın verdiği besinleri toplayıp, hayvanları avlayarak geçinen "avcı-toplayıcı" insan, yerleşik yaşama geçişle birlikte doğayla daha doğrudan ilişki kurmuştur. Doğada bulunan besin popülasyonunun dar çepertini kıran insan, doğa ve üretim arasındaki ilişkiyi yaşamsal deneyiminden geçirerek kavradıktan sonra artık doğaya hükmetme yollarını açmış olmaktadır. Bu durumda rahatça çevreleyebileceği bir toprağı "benim" diyebilecek duruma gelen insan, onun değer yaratma gücünü de sonuna dek kullanacaktır. Bu mülkiyet ile birlikte insanın doğadan sonuna dek faydalanma ko-

nusundaki dürtüleri inanılmaz ölçülerde kışkırtılmaya açık hale gelmeye başlamıştır.

İnsanların doğayı kendi lehlerine kullanma çabaları onların yalnız başına bulunmadığı bu ekosistem içerisinde diğer canlı ve cansız varlıkların da konularında kırılmalar ve bozulmalar meydana getirmektedir. İnsanlar doğada bir başına bulunmadıkları halde onları çevreleyen canlı ve cansız varlıkların doğasına son derece yıkıcı şekilde yaklaşmaları, doğayı bir bütün olarak insan türünün varlığına armağan olarak nitelemelerinden ileri gelmektedir. Toplumsal ekoloji kuramının savunucularından Bokokchin'e göre insanın doğayı sömürmesi ve tek söz sahibi addetmesi, insanın insan üzerindeki tahakkümünden kaynağını almakta; bu tahakkümün sonucu olarak ekolojik sorunları doğuranların da toplumların varlığından bu yana olan hiyerarşi, sınıf ve devlet gibi toplumsal bunalımlar olduğunu söylemektedir. Böylelikle toplumsal dayanakların da "izniyle" kendisini doğa üzerinde tek söz ve hak sahibi olarak atayan insan, doğaya yerleşimi ile birlikte doğayı kendine göre uydurmaya girişmiş, diğer canlıları oluşturan fiziksel ve kimyasal koşulları hiçe saymıştır. "(...) İnsanlığı göçebeliliği bırakıp, yerleşik hayata geçtiği andan itibaren sosyal organizasyonda ve insan evriminde yeni gelişmeler ortaya çıkmış, insanın çevreye uyumu yerine, çevrenin insana uyumu başlamıştır. İnsanlar kendilerine uygun olmayan çevreyi değiştirerek, amaçlarına uygun hale getirmişlerdir. (...) tüm canlılar arasında, bulunduğu ortamın en çok etkileyen canlı, insandır. İnsandan başka hiçbir canlı geniş alanların bitki örtüsünü kaldırarak, kendine toplu bannak yeri yapıp, tarım alanları açamaz. Madenleri cansız ortamdaki kimyasal maddeler ortamına ekleyemez. Dolayısıyla insan canlı-cansız çevrenin çok hızlı ve düzensiz değişmesinin sorumluluğunu yüklenmiş durumdadır."⁴

Ekoloji bilimini diğer bilim dallarından ayıran en önemli özellik, canlı varlıkların bulundukları ve yaşadıkları ortam ile çevresinde bulunan cansız varlıkların ortamı arasındaki ilişkileri "bütüncü" yaklaşımıyla ele almasıdır. Böyle bir perspektif, insanı doğaya entegre ederek, indirgemeci ve insan merkezci düşünceden farklı olarak, evrendeki tüm karmaşık ilişkiler bütününe hesaba katması anlamına gelmektedir ki, bu düşünce problemin kaynağı olan, yani insanı tüm doğal süreçlerden kopararak onu dünyanın tek ve biricik efendisi konumuna sokan hakim felsefenin reddedilmesi anlamına gelmektedir.⁵ Bu da, insanın bilincinin toplumsal yaşam alanları tarafından belirlenmesi ilkesi üzerinden, insanın toplum içerisinde topluma karşı so-

rumlu olması gibi yaşadığı ekosistem içerisindeki canlı ve cansız varlıklara karşı "sorunlu" olmamasını şart koşmaktadır. Marksizm'in diyalektik-materyalizm anlayışının ortaya koyduğu gibi doğa birbirinden ayrı ve bağımsız nesnelere birbirleriyle rastlantısal olarak birleşen bir canlı ve cansızlar yığını olmaktan ziyade birbirine bağımlı ve birbirini koşullayan nesne ve olayların bir bütünüdür. Bu sayede doğa ile toplum birbirinden ayrıştırılmazdır. Bu durumda insan doğa ile tam bir bütünlük içerisinde yaşamak gibi bir seçeneğe sahiptir. Marx'a göre de zaten hedef, insan ve doğa arasındaki ilişkinin üreticiler tarafından akla uygun bir biçimde düzenlendiği bir toplumun yaratılmasıdır. Sermaye kurallarının insafsızca işlemesi karşısında tehlikeye düşen toplumu, doğa ve insanı kurtarma görevi yine insana düşmekte, bunun için de nihai hedef kapitalist düzene son verilmesi olarak belirtilmektedir.

İnsanlığın tarihi süresince doğa, doğal kaynakların sınırsız olacağı görüşünün etkisiyle bilinçsiz şekilde kullanılmıştır. İhtiyaçların çeşitlenerek büyümesi tüketime bağlı olarak doğa ve insan arasındaki denkliliği doğanın aleyhine bozmuş, doğal çevrenin yitimi ile birlikte ekolojik dengede sapsular meydana gelmiştir. Doğanın bir sınırı olacağı gerçeğinden hareketle dünya nüfusunun hızlı bir biçimde artış göstermesi büyük çevre sorunlarının yaşanacağını habercisidir. Bu durum karşısında insanlığın yakın gelecekte beslenme sorunlarıyla karşı karşıya kalması muhtemeldir. Alternatif kaynak yaratma çabası içerisinde giren kapitalist ülkeler doğal kaynak konusunda büyük baskı unsuru olan nüfus politikalarını kontrol altına alacak siyasetlere yönelmiş, kaynakların üretimi ve tüketimi arasında bir denge yakalamaya çalışmıştır.

Kapitalizmin doğada bulunan her nesneyi metalaştırma istenci, aslına bakıldığında doğayı koruma planıyla paradoksal bir yapı arz ediyor gibi durmaktadır. Fakat söz konusu kapitalizm olsa dahi kendi bulunduğu "doğa"yı korumak maksadıyla girişimde bulunma zorunluluğu doğmaktadır. Bugün dünyanın karşı karşıya kalmış olduğu ekolojik bunalımın birincil sebebi kapitalizmin saldırgan doğasının, önüne katıldığı her şeyi sermayenin kucağına sürüklemesidir. Wallerstein'a göre bugün karşı karşıya kalınan ekolojik bunalım, sınırsız sermaye birikimi sağlamak üzere her şeyin metalaştırma sürecine sokulduğu kapitalist ekonomi koşullarında yaşanıyor olmamızdır.⁶ Bu ekolojik bunalımın yaratmış olduğu tahribat ile ilgili olarak da insanlığın önünde üç adet alması gereken yolun bulunduğunu söylemektedir: "Birincisi, devletler iş dünyasına bütün çevresel maliyetleri içselleştirmeleri için baskıda bulunabilir; ancak

bunun sonucu, gelişmelerin ani bir kâr kaybına uğramalarıdır. İkincisiyse bunun tam tersine, devletin, çevresel önlemlerin ve maliyetlerin faturasını üstlenmesidir. Ancak (...) bugüne değin her iki yolun da denenmediğini, sürekli olarak bir üçüncü yolun yeğlendiğini düşünür: Hiçbir şey yapmamak.⁷⁷

Ekolojide İktisadın Yıkımı

Binlerce yıl öncesinden bu yana, özeldede tarımın başlangıcından bu yana, insanlar doğada kalıcı izler bırakmaya başlamıştır. İkel dönemin basit teknolojiye dayanan üretimi içinde, avcı ve toplayıcı insan salt olarak doğadan geçinmiş, doğal çevrenin sağladığı imkanlar ile yaşamış ve etrafında bulunan çevreyi değiştirmek için çok az çaba harcamıştır. Bu durum tarım ile tersine dönerek, ürün yetiştirmek adına toprak üzerinde ağaçtan, zararlı-zararsız bitkilerden ve sıkışık otlardan arındırılma süreci işletilmiştir. İkel tarımcının doğa üzerinde uyguladığı işlem bu işlemler doğanın tahribatında ve bozulmasında etkili olmuştur. Giddens'in belirttiği şekilde bugün gözümüze doğal olarak görünen şeyler dahi o dönem için tarımcı toplulukların doğa üzerinde oluşturmuş oldukları etkinin ürünüdür. "Günümüzde doğal diye düşündüğümüz bazı kıvrık manzaraları, güneybatı Yunanistan'daki kayalık ve fundalık arazi gibi, aslında beş bin yıl önce, çiftçilerin yarattığı toprak kaymasının sonucudur."⁷⁸

İnsanın yaşamının çalışmaya koşullanmış yapısının doğa ile etkileşiminden geçiyor olması onu doğadan soyutlamanın önüne engel çekmektedir. Şöyle ki insan yaşamak için çalışmaya ne kadar ihtiyaç duyuyorsa çalışmak için de doğaya ihtiyaç duymaktadır. Çalışma, doğadan elde edilen malzemelerin faydalı maddelerle hizmetlere dönüştürülmesi için gerekli olduğundan insanın çalışma gücü ve doğadan elde edilecek ürünlere sonsuz derecede ihtiyaç vardır. İnsanın çalışma gücü sonsuz süreklilikte bulursa da haris insanın yıkıcı edimi karşısında doğa bunu sunmada sonsuz sürekliliği sağla(ya)mamaktadır. Burada asıl mesele insanın "birinci ulusu" olan doğaya karşı yıkıcı ve yok edici olmaktan vazgeçmesi gerekliliğidir. "Çevre, yüksek yaşam kalitesi için elzem olan şeyleri bize doğrudan sunar: temiz hava ve su, çevre kalitesi ve dinlenme olanakları. Bu nedenle, doğadan topladığımız tedarikler ve kaynaklar olmadan, yaşayıp çalışacağımız yaşanabilir bir çevre olmadan üretim yapılması mümkün değildir."⁷⁹

Kapitalizmin hakim üretim şekli haline gelmesi, onun ontolojisini oluşturan zorbalık psikolojisinin etkisi ile birlikte, kapitalizm ve çevre arasında kurulacak her türlü ilişki insanlık için fazlasıyla gerilimli ve kaygı verici olmaya başlamıştır. "Örneğin, klasik ik-

tişatçılardan David Ricardo, ekilebilir toprakların arzı konusunda son derece endişeliydi. Ekonomik durgunluk teorisini, bu toprakların er ya da geç "tükeneyeceği" inancına dayandırdı. İlk neoklasik iktisatçılar kömür kıtlıklarından endişe ediyorlardı."⁸⁰ Kapitalizmin "yaşa ya da öl" siyaseti bu kaygıları fazlasıyla haklı bir temele taşımaktadır. Marx'ın deyişiyle "gölgesini satamadığı ağacı kesen" bu sistemin, doğaya karşı ahlaki kaygılarla yönelmesini beklemek kendini naipliğe teslim etmek olacaktır. Joel Kovel'in dediği gibi: "Ekosistemik krizlerin çoğunluğunu analiz edersek, tümevarımsal olarak sermaye biriktirmenin ahlaksız aldırma zihniyetiyle karşılaşıyoruz."⁸¹

Kapitalizmin sermaye birikim sürecinde doğaya karşı almış olduğu tavır, ekoloji konusundaki duygusuzluğu ve istilacı tutumu tesadüfî bir durum değil, aksine sermayenin içsel işleyiş sürecinde ortaya çıkan zorunlu bir tutumdur. Böylelikle ekolojik krize eleştirel bir bakış, kapitalizmi asıl etken olarak ortaya çıkarmaktadır. Sermayenin doğaya karşı kendi duyarsız tavrını dizginleme uğraşısı da yine onun gerçek niteliğinden dolayı sonuçsuz kalmaktadır. Sermayenin denetiminde ilerletilen Kyoto protokolünün erişmiş olduğu düzey sermayenin kendini düzenleme kabiliyetinin yetersizliğini ortaya koymaktadır. Bu anlamıyla da kapitalizmi sürdürülebilir bir ekonomi çerçevesine oturtmak hayli iyimsen bir tutum olarak durmaktadır. Çinli ekonomist Minqi Li, küresel ısınma tehlikesine karşı sıcaklık derecelerini aşağıya çekecek şekilde karbon salımının azaltılması senaryolarının küresel ekonomik bunalımı birlikte getireceğini yaptığı analizle ortaya koymuştur. Dolayısıyla da koca bir kara deliği andıran ve önüne çıkan her şeyi yutan bu sistemin bu haliyle sürdürülmesi imkansızdır.

Dünyanın yaşamış olduğu ekolojik krizin doğrudan sorumlusu kapitalizmin sahip olduğu büyüme dürtüsüdür. Dünyada gerçekleştirilen üretimin yaklaşık geçen iki yüz yıllık süre içerisinde muazzam seviyelerdeki büyümesi ile ekolojik kriz arasında doğru bir orantı mevcuttur. Büyüme adına neoklasik iktisadın aşırı kaynak kullanımına dönük olarak mevcut tüketim eğilimi lehine gelecekteki tüketim değerlerinden faydalanması, gelecekte, insanın yaşam olanaklarını kısıtlamaya doğru gitmektedir. Bu anlamıyla da gelecek nesillerin ihtiyaçlarının kısıtlanması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır ki buna karşı bulunan çare ise "sürdürülebilir kalkınma"dır.

Sürdürülebilir kalkınma "... uzun vadeli kararlı çevresel kalite ve kaynak bulma ile uyumlu ekonomik gelişme olarak yorumlanabilir."⁸² Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamada kısıtlama yaratmamak adına bugünkü ihtiyaçların karşılanmasına dönük

olan bu politika, ekolojik dengeyi merkeze alarak nesiller arası doğal kaynak kullanımında oluşacak fırsat eşitsizliğine odaklanmaktadır. Dünyanın karşı karşıya kalmış olduğu "büyüme paradoksu" içerisinde doğanın "tek kullanımlık" düşünülmesi veya doğaya uyumsuz şekilde hesaplanan büyüme planlarının gerçek bir büyüme sağlayamayacağı yine bu yaklaşımın temel prensiplerindedir. Büyümedeki sürekliliği salt milli gelirdeki eğilim ile açıklayan yaklaşımlara karşı bayrak açan bu görüş, mevcut yaklaşımları büyümede sürekliliğin ne olduğunu anlamamakla eleştirmektedir. Bu eleştiriye ek olarak bu kalkınma/büyüme anlayışı çevre sorunlarına yol açmamak adına kalkınmadan vazgeçmek yerine ortaya çıkabilecek sorunların giderilerek sürdürüldüğü bir kalkınma eğilimi belirlemektedir.

Biyolojik sistemlerin çeşitliliğinin ve üretkenliğinin devamlılığın sağlanması anlamına gelen sürdürülebilirliğin ekonomi alanına uyarlaması olan ve çevreyle kalkınma arasında bir dengeyi öneren sürdürülebilir kalkınma anlayışına yönelik yapılan eleştiriler ise şöyledir:

(i) Bu yönde atılan adımlarda esas kaygının biyosfer değil tamamen gelecekteki büyüme oranları olması,

(ii) Gelişmiş ülkelerin tüketim sonucu oluşan atıkların ya doğrudan ya da kirliliği üretim teknolojilerinin kaydırılması yoluyla üçüncü dünya ülkelerine transfer etmesi,

(iii) Doğayı yeterince tahrip ederek ekonomik gelişimini tamamlamış büyük ülkelerin gelişmemiş ülkelerin gelişimini bu yolla engellemeyi amaçlaması,

(iv) Bu kalkınma anlayışıyla çevreyle uyumlu teknolojilerin aranmasına girildiği, bu yönüyle de çevreyle uyumlu teknolojilerin yaratacağı pazarın hedeflenmesi,

(v) Sürdürülebilir kalkınmanın hızlanması için uluslararası işbirliğinden bahsedilirken, ticaretin liberalize edilmesi, uluslar arası ticaretteki engellerin kaldırılması, korumacılığın durdurulması, tarife içi ve dışı engellerin ortadan kaldırılması, özel sektörün teşvik edilmesi ve girişimciliğin önünün açılmasından söz edilmesiyle neoliberal bir bakış açısı sergilenmesi, fakat buna sürdürülebilir kalkınma denmesidir.¹³

Sürdürülebilirlikte baz alınan ekonomi ve çevre koşulları içerisinden çevre faktörü daha ön plana çıkararak ekonomik koşulun başarısını kendi başarısına endekslemişdir. Öyle ki çevresel koşullarda sağlanamayacak herhangi bir pozitif iyileşmenin ekonomik gelişimde de belligin bir iyileşme yaratmayacağı kanısı mevcuttur. Bu anlamıyla çevrenin korunmasına üstün bir önem atfedilmektedir. Bugün için çevreyi

tehdit eden en önemli unsurlardan biri sera gazı salınımının neden olduğu küresel ısınmadır. Fosil yakıtların (kömür, petrol ve doğal gaz) tüketiminin son derece azami sınırlara eriştiği son iki yüz yıllık süreçte atmosfere boşaltılan karbondioksit ve diğer maddelerin oranı büyük miktarlara ulaşmıştır. Sera gazlarının sadece %80'lik kısmı enerji üretimi ve tüketimi sırasında çıkmaktadır. Enerji üretim ve tüketiminin bu olumsuz sonucuna rağmen enerji günümüz insanı için vazgeçilmez bir öğe haline almıştır. Çevre hareketlerinin ve tartışmalarının artması yanında dünyanın atmosferik dengesinde hissedilir derecedeki bozulmalar enerji üretiminde alternatif sahalara, yeni yaratılabilir enerji kaynaklarına yönelmesini beraberinde getirmektedir. Bu etkenlerin yanında fosil yakıtların iktisadi değişken-

lere karşı fazlaca duyarlı olması, kaynakların azalma eğilimine girmesi ve işletimde karşılaşılan yüksek maliyet nedeniyle sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelmiştir. Bunlar güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, dalga enerjisi, biyokütle enerjisi, hidrolik enerji, jeotermal enerji ve benzerleridir.

Fosil yakıtların sınırlı, tükenebilir, çevreye uyum-

suz ve yüksek maliyetli olmasına karşın yenilenebilir enerji kaynaklarının hava kirliliği ve radyoaktif atık sorunu yoktur, üstelik çağımızın sorunu olan küresel ısınmaya neden olmamaktadır. Ülkemiz yer biçiminin yapısından ve zengin akarsu kaynağından kaynaklı "Hidroelektrik Santral (HES)" yapımına uygun bir coğrafyaya sahiptir. Son dönem itibarıyla ülke içerisinde "pıtırıcık başı" gibi türeyen HES projeleri de bunun en önemli göstergesidir.

Hidroelektrik santrallerde enerji, suyun biriktirilip, olağanca yüksek bir eğime sahip borularca aktularak basınç oluşturması sonucu tribünleri döndürmesi ile açığa çıkar. HES'ler fosil yakıtlar veya nükleer santrallerle karşılaştırıldığında tercih edilebilir bir enerji üretim biçimi olmasına karşın ısrarla aynı nehir üzerine sınırları zorlarcasına HES kurulması düpedüz o alanın ekosisteminin bundan büyük yara almasına neden olmaktadır. Sadece Karadeniz bölgesinde bilinen HES projesi sayısı yedi yüz elli tanedir ve yapılan araştırmalara göre HES'ler yüzünden Karadeniz köylüsü on ila yirmi yıl arasında çaya veda etmek durumunda kalacaktır.¹⁴ Elektrik Mühendisleri Odası'nın Ekim 2010'da yaptığı incelemede HES projelerinin kural dışı şekilde yapıldığı belirtilerek çevreyi ve ekosistemi gözetim tedbirlerin asgari düzeyin de altında uygulandığı raporlanmış, Türkiye'nin HES çöplüğüne döneceği belirtilmiştir.¹⁵

2000'li yıllardan bu yana çıkan yasalar ile ülkemiz coğrafyası HES ve baraj yapımlarında uluslararası tekelin talanına hızla açılmıştır. Enerji piyasasında yaşanan rant dalaşına kurban edilen ülke coğrafyası bu uygulamalarla aynı zamanda sistemli bir saldırıya da gündemine eklemiştir. Muncur'da gerçekleştirilecek baraj ve HES'ler ile yöre özgün yapısını kaybedeceği gibi köklü bir direniş kültürüne sahip olma özelliğini insansızlaştırma ile kaybedeceği hesaplanmaktadır. 10.000 yıllık geçmişe sahip doğal kültürel miras olan Hasankeyf'de yapılacak baraj ile de bütün bir tarih sular altına terk edilecektir. Hırçınlığıyla Karadeniz halkının isyanını simgeleyen nehirler, yapılacak bu doğa düşmanı uygulamalar ile söndürülmeye çalışılacaktır. Tüm bu olumsuzluklar karşısında durma cesaretini gösterenlere "vatan haini", "terörist" damgası vurmaya çalışanlara karşı ise insanlar doğalarını, yaşamlarını, tarihlerini, kültürlerini yaşatma için mücadele etmeye devam edecektir. "Unutulmaması gereken en önemli konu yasa ve yönetmelikler ile doğanın yönetilemeyeceğidir. Doğa ile barışık yaşayabilmek doğanın kurallarına göre olur. Piyasacı kural ile değil."¹⁶

DİPNOTLAR:

1. Sanem Yardımcı, "İnsan-Doğa İlişkisi Ekseninde Derin Ekoloji ve Toplumsal Ekoloji", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE), 2006, s.19

2. Türk Dil Kurumu, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

3. K. Marx-F. Engels, Kapitalizm Öncesi Ekonomi Biçimleri, 3. Basım, Mihri Belli (çev.), Ankara: Sol Yayınları, 1992, s.74

4. Baykal Aydınbeck, "Ekolojik Ortamın İnsanın Kültürel Gelişimine Olan Etkileri ve Akdeniz Bölgesi Paleolit Çağında Değerlendirilmesi" (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE), 1998, s.7.

5. Aynur Bayraktar, "Ekolojik Sorunların Oluşumunda ve Çözümünde Modern Bilim ve Teknolojinin Yeri", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE), 2008, s.11.

6. Bülent Duru, "Küresel Sermaye Birikimi ve Ekolojik Bunalım", Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, aclarsiv.ankara.edu.tr/browse/1427/2044.pdf, (12 Temmuz 2012), s. 3.

7. Duru, s.3.

8. Anthony Giddens, Sosyoloji, Hüseyin Özel - Cemal Güzel (Hzr.), Ankara: Ayrıç Yayınevi, 2000, s. 561.

9. Jim Stanford, Herkes İçin İktisat, Tuncel Önel (çev.), İstanbul: Yordam Kitap, 2011, s.171.

10. Stanford, s.173.

11. Stefo Berlisoy, "Joel Kovel'le Söyleşi: Ekolojik Krizin Nedeni Kapitalizmin Ahlaksızlığıdır" <http://www.sdyeniyol.org/index.php/ekosozyalizm/247-joel-kovelle-soyleyi-ekolojik-krizin-nedeni-kapitalizmin-ahlaksizdir>, (14 Temmuz 2012)

12. Paul Burkett, Marksizm ve Ekolojik İktisat, Ertan Günciner (çev.), İstanbul: Yordam Kitap, 2008, s. 325.

13. Mahmut Masca, "Sürdürülebilir Kalkınma: Kalkınma ve Doğa Arasında Denge Arayışları", Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF, <http://dc.sdu.edu.tr/tammetinler/kalkinma/kalkinma12.pdf>, (12 Temmuz 2012).

14. Sadık Vazer, "Karadenizlilerin HES İsyanı ve Ekolojik Duyarlılık", <http://www.haberfabrikasi.org/s?p=9537>, (12 Temmuz 2012).

15. TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası, "Doğu Karadeniz Bölgesi HES Teknik Gezisi Raporu Açıklandı", http://www.emo.org.tr/gene/bizden_detay.php?kod=85992#UAMFSZEWIKSo, (14 Temmuz 2012).

16. TMMOB, Hidroelektrik Santralleri Raporu, http://www.tmmob.org.tr/resimler/ekler/682384b57999789_ek.pdf, (14 Temmuz 2012).

“Geleneksel”den “Modern”e Türk Ulusal Kimliğinin İnşasında Oryantalist Söylem: ŞARKIN ŞARKILASTIRILMASI ÜZERİNE

“Lakin ne dün, ne bugün, ne yarın! Öyle bir Şark yoktu, olmayacak” Nazım Hikmet

Giriş

Bir film üzerinden Doğu/Batı arasındaki keskinleş(tiril)miş çizgileri nasıl tasvir edebilirsiniz? Örneğin “oryantalizm” kavramını ve onunla eşdeğer tutulan medeniyetlerin hep “gerici, vahşi ve değişmeye kapalı mistisizmi”ne yapılan göndermeleri hangi karelerde yakalarsınız?

Hafızalarımızda özellikle savaş sahneleriyle yer alan 300 Spartalı filmi belki de tüm bu soruların cevabını bulabileceğimiz en iyi filmlerdedir. Güncel mesajları ile birlikte bir grup Spartalı askerle Pers İmparatorluğu’nun dev ordusu arasında geçen savaşı anlatırken, sözde “barbar Doğu’ya karşı” “alocı ve özgürlükçü Batı” medeniyetinin propagandasını yapar. Yunan şehir devleti Sparta’nın “cesur ve güçlü” askerlerinin Pers İmparatorluğu’nun “vahşi ve geri” ordusuna karşı kahramanca direnişini konu edinir. İşin ilginç yanı Spartalılar filmde kash vücutları, mavi gözleri ve İngilizce aksanları ile birer Batılı profili çiziler ve sürekli “özgürlük”ten bahsederler. Öte yandan Persler çirkin, mistik ve şeytani yaratıklar olarak sinema perdesindeki yerlerini alırlar.

Filmde Sparta’daki yönetim yüceltilirken, Persler üzerinden tüm “Doğu’ya hakaretler yağdırılır. Bu bize tıpkı heykeltıraş Olaf Metzler’in Viyana’daki Teknik Üniversite bahçesindeki heykel sergisinde yer alan “Turkish Delight” adlı heykelini hatırlatır. Ya da Edward Said’in Şarkyatçılık adlı yapıtının girişinde yer alan “Onlar kendilerini temsil edemezler, temsil

edilmeleri gerekir” şeklinde Marks’tan alınmış ve ciz sözü... (Edward Said: 2003)

Filmi izlerken aklı ilk gelen “oryantalizm” tartışmaları olur. Oryantalizm kavramı ve bu kavrama Batı tarafından yüklenen anlam dünyası Doğu/Batı sınırı çizilerek var olmuş, Batılı olmayan kültürlerin, toplumların, imgelerin “aşağı” olduğu varsayımından hareketle, kültürel, siyasal, askeri ve ekonomik tahakkümün meşrulaştırılmasının bir aracı olarak işlev görmüştür. Batı’nın kendisini “ileri” ve “modern” olarak kurarak Doğu kültürünü ve toplumlarını “geri” ve “geleneksel” olarak temsilinin hegemonik biçimlerine gönderme yapan kavram, Batı’nın diğer deyişle kapitalizmin kendi hegemonyasını nasıl meşrulaştırdığını açıklar.

Bu yazının amacı da ülkedeki milliyetçiliğin oryantalist bakış açısıyla nasıl iç içe geçtiğini ve Türk ulusal kimliğinin inşasında öteki olarak kodlanan Kürtleri “medenileştirmede” nasıl bir araç olarak kullanıldığını tartışmaktır. Özellikle 1930’lu yıllar boyunca Türk ulusal kimliğinin ve ulus-devletin inşası sürecinin getirdiği uygulamalara sınırlanmış Oryantalist söylemin Kürtleri toplumsal algıda nasıl “Şarklılaştırdığı” incelenmeye çalışılacaktır. Bu yazı bu yönde bir ön çalışma niteliğindedir. Aşağıda geliştirilecek argümanlar tamamlanmış bir kuramsal-kavramsal çalışmanın ürünleri olmaktan ziyade, etrafında tartışılmayı ve olganlaşılmayı bekleyen bir hazırlık çalışması niteliğindedir.

Erken cumhuriyet yıllarında ulus-devletin inşa sürecine eşlik eden "tek ulus", "tek dil" esasına dayalı modernleşme çabaları, Türk ulusal kimliğinin kurucu unsurları olarak kullanılmış, her türlü farklılık bir çatışma unsuru olarak görüldüğünden bütün nüfusa tekliğe dayalı tek bir üniforma biçilmiştir. Gayri Türk olarak kabul edilen unsurlara ait sembollerin (dil, kültür, inanç vb.) ortadan kaldırılması, hakim etnik unsura ait dilin ve kültürün merkeze konulduğu bir ulusun güvenli inşası için zorunlu görülmüştür. Millet, milliyetçilik ve oryantalizmin temel argümanlarıyla işleyen bu süreç en başta Kürtleri "islah etme" ve "medenileştirme"ye dönük atılan tüm adımların meşrulaştırılmasına, gerçekleşen katliamların "uygarlaşmak" yolunda atılan "doğal" adımlar olarak sunulmasına hizmet etmiştir.

Millet, Milliyetçilik ve Oryantalizm

"Milliyetçiliğe dair tek ve evrensel bir kuram mümkün değildir. Kavramlarımız da tarih kadar çeşitli olmalıdır." (John A. Hall)

"Milliyetçilik, modern dünyaya özgü devlet ve toplum ayrımına verilen özel bir yanıt. Bu ayrımı yıkmayı amaçlar" [John Breuilly]. "Devlet" ve "toplum" arasındaki ayrımı veren bir yanıt olarak tanımlanan milliyetçilik olgusu, ister istemez devletin elindeki ideolojik bir aygıt özelliğini vurgular. Yani milliyetçilik, toplum içerisindeki çeşitli grupların tercihli olmaktan çok, daha önemlisi devletin işlevsel bir aracı olarak gündeme gelir, getirilir. Özellikle ülkemiz gibi, çok uluslu ve çeşitli milliyetlerden medeniyetlere beşiklik etmiş ülkelerde milliyetçiliğin bir "ulus" yaratma çabasının harcı olarak ve başta Kürtler olmak üzere diğer ulus ve azınlıklar üzerinde bir baskıların hatta asimilasyonun aracı olarak hiç elden bırakılmadığı düşünülmelidir. Ulus yaratmaya ilişkin söylenmiş bir başka söz daha var ki meseleyi özetler niteliktedir. "İtalya yapıldı, şimdi İtalyanları yapmak zorundayız." (1860, Massimo D'azeglio)²

Ulus devletlerin, uluslaşmanın ve milliyetçiliğin tarihsel yönüne bakarken aslında bir bütün insanlık tarihine de bakmış oluyoruz. Zira ulusal kimliğe yönelik hakim söylem aydınlanmayı referans alır.³ Bu bağlamda millet/ulus, milliyetçilik kavramlarını anlayabilmek için tarihsel varlıklarını nasıl kazandıklarını, zaman içinde anlamlarının niçin ve nasıl değiştiğini, bugün açısından nasıl bir derin meşruiyet taşıdıklarını incelemek önemlidir. Ancak bu denli geniş bir inceleme, yazımızın konusu ve kapsamını aşacağından burada kavramların ulus-devletleşme sürecinin söylemsel alanının inşasında aldıkları biçim ve kavramlara farklı düşünürler tarafından yüklenen anlamlar kısaca tartışılacaktır.

1787'de başlayarak Fransa'yı sarsan ve 1789'da doruk noktasına ulaşan Fransız Burjuva Devrimi, Avrupa tarihinde yeni bir çağı başlatmıştır. Kuşkusuz Fransız aydınlanmasının açtığı çağın en önemli ve baskın özelliği, artık dünyada bir devlet sistemi olarak "ulus"a dayalı devletlerin kabul görmeye başlamış olmasıdır. Fransız Devrimi'nin yarattığı bu iklim kapitalizmin gelişmesiyle birlikte ulus üzerine fikirlerin de gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Bu fikirler içerisinde ulus kavramını açıklamakta kullanılabilecek ortak bir reçete bulabilmek güçtür, ancak Bilimsel Sosyalizmin ulus tanımı hareket noktamızdır ve ulus en bilinen haliyle "tarihsel olarak evrilmiş istikrarlı bir dil, toprak, ekonomik yaşam ile kendini kültür ortaklığı ile dışa vuran psikolojik yapıdan oluşan bir topluluktur."⁴ Referansımız kuşkusuz bu tanım olmakla birlikte farklı yaklaşımlara da bakmak faydalı olacaktır. Smith'e göre ulus tarihi bir toprak/ülkeyi, ortak mitleri ve tarihi belleği, kitlevi bir kamu kültürünü, ortak bir ekonomiyi, ortak yasal hak ve görevleri paylaşan bir insan topluluğunun adiyken (Smith, 2004:32), Anderson'a göre ise ulus hayal edilmiş siyasi bir topluluk, aynı zamanda hayal edilmiş bir cemaattir.⁴ Gellner'in bir "siyasal meşruluk formu" olarak tanımladığı ulus-devletin harcı oluşturulan ulus/millet tanımına aynı zamanda ulusların olmadığı yerde onları kat eden milliyetçilik eşlik eder (Gellner, 1991:169). Ulus devlet olgusu ve beraberindeki ulusal birlik ve ulusal kimlik olgularının dünyanın neredeyse en muteber değeri olmayı başarabilmesi, bu tanımlarla birlikte daha bütünlüklü bir bakış açısını gerekli kılmaktadır.

Anderson'un deyimiyile "hayali" bir birlik ve bütünlük sağlamayı başarabilen, millet/ulus kategorisinin, "doğal" ve "verili" bir gerçek olduğu savı, farkına bile varılmadan "doğal" bir durum olarak kabul edilebilmektedir. "Ayırt edici niteliği kurdukları düzeni öncesiz ve sonsuzmuş gibi sunmak olan" (Balibar, 1991:111) ulus-devlet olgusu, söz konusu sav üzerinden ulusal kimliğin inşasında başat bir rol oynamaktadır. Ulusal kimlik sürekli olarak yeniden üretilen, yeniden inşa edilmesi gereken bir kategori olarak, toplumsal ve kültürel oluşumların arkasındaki pratikleri belirlemektedir. Milliyetçiliğin gündelik yaşamın somut pratikleri içinde sürekli ve rutin olarak yeniden üretilen bir söylem olması, ulusal kimliğin de sürekli yeniden üretilen bir kategori olduğu savı, öznelerin yani bireylerin konumlanışını ve sübjektif bilincini etkileyen bir öge olması bakımından, söylemsel/simgesel alana odaklanılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Ulusun tarihsel özelliklerinin ve varlığının "doğal" ve "verili" bir gerçeklik üzerinden tanım-

landığı "İlkçi" (primordialist) yaklaşım, milletlerin "doğal" ve eski çağlardan beri var olan yapılar olarak değişmez ve sabit olduğunu öne sürer. Romantizmin gözle görülür etkisini taşıyan bu yaklaşımın en tipik örneklerinden birisi de Türk ulusal kimliğinin inşa sürecinde gözlemlenmiştir. Onuncu yıl marşındaki "Tarihten önce vardık, tarihten sonra varız" dizelerinde olduğu gibi, milleti başlangıcı olmayan bir geçmiş zamandan sonu olmayan bir gelecek zamana ışınlayan İlkçi yaklaşımda ulusu oluşturan dil, din, kan bağı gibi ölçütlerin, her şeyden önce var olduğu vurgusu baskındır. Bu ölçülerin "verili" olduğu ve ulusal kimliği oluşturan ölçülerin hiçbir şeyden oluşmadığı savunulmaktadır.

İlkçi yaklaşımın aktine başta Gellner, Anderson, Naim, Balibar olmak üzere birçok kuramcı, millet/ulus olgusunun "doğal" ve "verili" bir kategori olmadığı konusunda birleşmektedir. Ulus kategorisinin modern çağa-son birkaç yüzyıla- ait olan bir olgu konusunda hem fikirdirler. Kuşkusuz birçok kuramcının "millet, milliyetçilik" üzerine attığı tezlerden faydalanırken, bizim referansımız Bilimsel Sosyalist fikirlerin geçmişten bugüne salt fikir düzeyinde kalmadan denenmiş sınırtmış ve doğruluğu tarih tarafından kanıtlanmış argümanlarıdır. Ulusların ve ulus-devletlerin kapitalimin şafağında doğduğunu vurgulayan Marksizm'in bu temel doğrusu referans noktamızdır. Kaldı ki bu tez, birçok burjuva tarihçisi ve sosyoloğunun da kabul etmek zorunda kaldığı bir gerçekliği işaret etmesi bakımından da önemlidir.

Tüm bu kuramcılar ulus ve milliyetçilik kategorilerinin "modern" çağa ait olduğunu ve kapitalizm, sanayileşme, merkezi devletlerin kurulması ile ortaya çıktığını söylemektedir. Milliyetçiliğin uluslardan ve ulus-devletlerin inşasından sonra ortaya çıktığı fikrine karşı çıkarlar; ortaklaşıkla önemli noktalardan bir tanesi milliyetçiliğin milletleri yarattığı düşüncesidir. Daha genel bir ifadeyle milletler, milliyetçilik çağına aittirler. Benzer bir yaklaşımla, İtalya'nın kuruluşunda büyük bir rol oynayan Massimo d'Azeglio'nun "İtalya'yı yarattık, şimdi de İtalyanları yaratmalıyız" ifadesi, milletlerin devleti değil, tam tersine devletlerin ulusları yarattığını anlatması bakımından çarpıcıdır. Bu nokta oldukça önemlidir. Zira milliyetçilik olgusu kapitalist dönemin uluslarını yaratan temel bir çıkış noktası olarak kullanılarak söylemsel alana yerleşmiş ve toplumları "kendi uluslarını" yaratma konusunda güdüleyen önemli bir araç işlevi görmüştür.

Gellner yine benzer bir yaklaşımla "yalnızca milliyetçilik çağında milletlerden söz edilebileceği"ni (Gellner, 1983:55), toplumsal koşullar homojen ve standart bir yüksek kültür gerektiğinde ulusların

ortaya çıkabileceğini vurgular. Birbirine benzer homojen bir topluluğun yaratılmasının ancak o topluluğu bir arada tutan yüksek bir kültürün yaratılmasını ön koşul olarak şart koştuğunu belirtir. Millet in ve milliyetçiliğin Gellner gibi özel bir kültürel yapıntı olduğuna dikkat çeken Anderson da, uluslaşmanın siyasi sürecinde kültürel boyutun önemini vurgulamıştır. Ona göre ulus, kökleri geçmişe dayanan yüzü geleceğe dönük soyut bir varlıktır. Bunun da ötesinde basın-yayın gelişimi, sınırları "dil" tarafından belirlenmiş bir "ulusal" cemaatin üyelerinde aynı düşünceleri yaratarak benzersiz bir duyguyu, "hayali bir cemaat"e aidiyeti doğurur:

"Hayal edilmiştir, çünkü en küçük ulusun üyeleri bile diğer üyeleri tanımayacak, onlarla tanışmayacak, çoğu hakkında hiçbir şey işitmeyecektir ama

yine de her birinin zihninde toplumlarının hayali yaşamaya devam eder."⁵

Hayal edilmişlikle "sahtekârlığın" birbirine karşıtlanmamasını vurgulayan Anderson, Gellner'i eleştirerek, onun milliyetçiliğin sahte maskeler taktığını kanıtlanma çabası içerisinde olduğunu söyler:

"Gellner'in "icat", "hayal" ve "yaratım"la birlikte değil, "uydurma" ve "sahtekarlık"la birlikte düşünmesi. Böylelikle uluslarla karşılaştırılabilecek ve bu karşılaştırmadan avantaflı çıkacak "hakiki" toplumların var olduğunu ima etmiş oluyor."⁶

Anderson, tahayyül edilmiş siyasi topluluktan bahsederken, tarih yaratımı boyutunu eksik bırak-

maktadır. Ulus, hayal edilmiş bir cemaat olarak en başta kendisini ve tarihini bu tahayyülün içinde yaratmak zorundadır. Bundan dolayı Edward Said, milletlerin hayal edilen topluluklar olduğu kadar, "yorumlayıcı" topluluklar olduğunu da belirtir. Çünkü millet, kendi kendisinin yorumunu ve tarihini de yaratmak göreviyle karşı karşıyadır. Bu yaratım içinde ulus, kendi içindeki farklılıkların reddedilmesine ihtiyaç duyar. Diğer uluslar, etnik gruplar vb. hakkında karşılaştırmalı yargılarda bulunabilmek için, farklılıkların reddi üzerinden kendi ulusu hakkında genelleştirilmiş kategoriler yaratır. "Biz" ve "onlar" üzerinden inşa edilen tarih ve ortak geçmişte her ulus "birliktir, eşsizdir ve seçilmiştir." Edward Said'ın milletler hakkındaki fikirleri aynı zamanda oryantalizmin de nasıl bir kavramsal çerçeveye içerisine oturtulacağına dair önemli ipuçları taşır.

Smith'e göre ise bir ulusun ulus olarak tanınması katı bir tarif değil, bu dokunun tanınmasına bağlıdır.⁷ Ancak Smith bu dokunun etnik kökenlerinin önemli olduğunu ve modern milletlerin kendilerini önceleyen etnik topluluklar ile ilişki kurulmaksızın anlaşılamayacağını savunur. Ortak mitleri ve tarihi belleği paylaşan insan topluluğu olarak ulusun ne olduğu, onun etnik temelinde bulunabilir.

Bu bağlamda siyasî ve kültürel türdeşlik doğrultusunda bütün etnik farklılıklar ortadan kaldırmak pahasına "milletin birliği ve bölünmezliği" fikri, etnik kökeni ortak olan ulusun tüm bireyleri arasında teşvik edici bir unsura dönüşebilir. Bir ulusal kimliğin fetişlerini geliştiren bu fikir, tekleştiricidir. Böyle olduğu için de bir ulusa dair simgeler egemen etnik çoğunluğun imgelerini ve özelliklerini taşır. Tekleştirici özelliği ile ulusun homojenleştirilmesi ve gerçek varlık kazanması ise aynı zamanda ulus devletin "içindeki" ve "dışındaki" "düşman"larının söylemsel inşasında gerçekleşir. Bir taraftan bireylerin "biz bize" olacakları bir ulus devlet tahayyül edilir, diğer taraftan da teklifi ve düzeni bozan düşmanın "içerde" olduğu keşfedilir. Yaratılan düşman imgesi millete üye insanları "cemaatleştiren" bir özelliğe sahiptir ve ulusun karşısına dikilen "düşman" imgesi, ulus-devletin uyguladığı homojenleştirme stratejilerini de meşrulaştıran bir alan oluşturur.

Ulusal kimliğin "öteki"lere göre bu inşasında ve düşman imgelerinin kullanılmasında, ulusun hitap ettiği topluluğun üyeleri arasındaki benzerlik ve "dışardakiler" in farklılığı belirleyici bir unsur olarak kurguya çıkar. Sadece onu tanıyanlar için bir değere ve öneme sahip olan simgeler, hakim ulusal kimliğin kodlarına göre düzenlenir. İşte bu nedenle o millete "ait olanlar" ve "olmayanlar", kısaca "biz" ve "ötekiler" arasındaki ayrım, o ulusa aidiyetin pekiştir-

ilmesini olansaklı kılar. Simge repertuarı diğer taraftan da ulusun kendi üyelerini birbirleriyle birleştirerek milletin sınırlarını oluşturur. Milliyetçiliğin "bize" kim olduğumuzu söyleyen homojenleştirme eğilimi, "ötekiler" olmadan bir "biz"i mümkün kılmaz. Çünkü ulusal kimlik kendisini bir "ötekilik" problemi üzerinden kurar. "Biz" in yaratımı ve "biz" in ötekilere göre inşası, "ötekiler" den ayırt edici bir takım özelliklerin tanımlanmasını zorunlu kılar (dil ve kültür gibi). Bu bağlamda "öteki" ye ait olduğu varsayılan kodlar, ortadan kaldırılıp yok edilirken, "biz" e atfedilen "yüce" değerler ve kodlar, inşa edilmiş olur. "Biz" in içerisindeki topluluğun tüm üyeleri böylelikle, farklılığa karşı geliştirilebilecek tüm uygulamaları meşru görür. Çünkü kutsal olan; ulusun teklifidir.

Bu homojen bir toplum yaratma tahayyülü, kendi sınırları içerisinde yarattığı "öteki" nin aslında "biz" e ait olmayan farklılıkları üzerinden kurgulanır. Bu farklılık kurgulanırken oryantalizmin temel kavramı olan ötekiliğin oluşmasında itici güce sahip olan "modernleşme", topluma "modernliği" getirenler ile toplumun geri kalanı arasında düzenleyici bir unsur olarak ele alınır. "Doğu" içerisinde "Batı" yı temsil ederek "ötekiler" den ayrıldığını söyleyen toplumsal kesimler ile "geleneksel" değerlendirenler arasındaki gerilim ve ulus-devletin içinin etnik malzemeyle doldurulması da ırkçı politikaları beraberinde getirir.

Ulus-devletin inşası bu "modernleşme" ye eşlik eden ırkçı politikalarla toplum mühendisliği olarak ele alınırken, inşa sürecinde farklı olan ne varsa "tek"leştirilir. Gellner' in de ifade ettiği gibi bu süreçte "Dil, folklor, tarih, coğrafya (vatan), din (ulusal din)...standart bir çerçeveye yerleştirilerek ulusal bütünlük sağlanmaya çalışıldı. Bu bağlamda farklı soy, lehçe, kabile, etnisite vs. ulusal kültür içinde homojenleştirildi. Bu da ulus-devletlerin homojen kültür ihtiyacını karşıladı."⁸

Türk Oryantalizmi, Milliyetçilik ve Kemalizm Bağlamında Kürtler

Oryantalizmi "Avrupa'nın Doğu fikridir" şeklinde özetleyen Said, Şarkiyatçılığı, Şark' la, Şark hakkında saptamalar yaparak, ona ilişkin görüşleri meşrulaştırarak, onu betimleyerek, öğretmek, oraya yerleşerek, onu yöneterek, uğraşan ortak kurum olarak, kısacası Şark' a egemen olan Şark' ı yeniden yapılandırma⁹ bir çerçevede ele almaktadır. Ancak böylesi bir bakış açısı ile Şark üzerinde hegemonya kurmanın meşrulaştırıcı bir aracı olarak incelenebilir, çözümlenebilir olduğunun altını çizmektedir.

Şark' ın 19. yüzyıl Avrupalısının varsaydığı tüm o basmakalıp biçimleriyle Şarklılığının keşfedilmediğini, Şark' ın Şarklı kalınabilmesi için Şarklaştırıldığını¹⁰

vurgulayan Said, modern oryantalizmin kapitalizmin bir parçası olduğu savından hareketle bu anlayışın Batı'nın Doğu üzerindeki üstünlüğünü kanıtlamaya çalışırken kullandığı bir siyasal propaganda olduğunu dile getirir. Özeti bir anlayış olarak gördüğü Doğu-Batı karşıtlığına karşı çıkan Said, Gramsci ve Foucault'tan hareketle Doğu hakkında bilgi edinme sürecinin Doğu üzerinde iktidar kuma sürecine nasıl eklenildiğini oryantalist yaklaşım üzerinden açıklamaya girişir. Oryantalizmin ideolojik yansımaları ve Batı'nın bu dolayısıyla Doğu'yu nasıl çarpıtarak ele aldığını, bunu hangi yöntemlerle gerçekleştirdiklerini ve Oryantalizme hangi gaye ile başvurduklarını gözler önüne sermeye çalışır.

Ülkemizde de cumhuriyetin ilanı ile başlayan sözde "modernleşme" süreci Oryantalist bakış açısını ulus-devletin inşasına eşlik eden "millet" ve "milliyetçilik" olgularıyla ele alan Kemalizm'in yukarıdan ve hızlı bir şekilde hayata geçirdiği uygulamalar ile varlık kazanmıştır. Kemalizm'in çağdaşlaşma misyonu, tarihsel olarak kendi "Doğu"luluğunu yok ederek homojen bir toplum ve "Türk ulusu" yaratma üzerine ilerlemiştir. Türkiye'yi Batı'dan farklı kılan her şey özellikle Kürt coğrafyasındaki kırsal yapı ile aşiret yapıları, etnik ve dinsel çeşitlilik ilerlemenin önünde engel olarak görülmüş ve istikrarsızlığın kaynağı olarak ele alınmıştır. Ancak Türkiye'nin sadece Kürt coğrafyasında değil bütün alanlarında var olan geri kalmışlık ve gelişmemişlik düzeyi görmezden gelinmiş, Kemalizm önce kendi "Doğu"sunu yaratmış daha sonra ise onu yok etmeye girişmiştir. Özellikle tüm bu süreçlerde homojen bir ulus-devlet yaratma hedefinde olan Kemalizm kendini tanımlama, Türk ulusunu tahayyül etme, iktidar pratikleri ve hegemonya iddiasında kurucu bir rol oynamıştır.

Bu dönemde geniş boyutlu ele alınan "Batılılaşma reformları", tartışılmadan ve uygulamaları yukarıdan-aşağı doğru ilerlemiştir. Bu dönem aynı zamanda devletin sınırları içerisinde olan "vatandaşları" sadık milliyetçi bir kalıba döktüp dönüştürme süreciydi. Kemalist milliyetçi söyleme maruz kalan "öteki vatandaşlar" milliyetçi ve seküler reformlar eşliğinde imparatorluktan ulus-devlete geçişin Türkleştirme programının öncelikli hedefi oldu.

Ülkemizdeki ulus-devletleşme süreci aynı zamanda Türk ulusal kimliğini inşa etmek için Kürtlerin ötekileştirilmesi ve devletin kendisine "Batılı" ve "uygar" bir kimlik oluşturma sürecidir. Bu en başta oryantalizmin temel söylemi ve kapitalizmle birlikte ilerleyen ulus-devlet yaratma profesinin bir parçasıdır.

Türkiye'de homojen bir topluluk yaratma fikrinin erken cumhuriyet yıllarında öncelikle dini farklılıklardan ortadan kaldırmak üzere olan organizasyonu, daha

sonraları farklı ulus, kimlik ve dillerin yok edilmesine bıraktı. İlk elden Müslümanlık kriteri etrafında bir araya getirilen ulus ve azınlıklar daha sonra Kemalist rejimin geniş çaplı bir etnik temizlik uygulamasına maruz kaldılar. Özellikle 1930'lu yıllar oryantalist söylem eşliğinde Kemalizm'in milliyetçi histeryyi körükleyerek Kürtlere yönelik kapsamlı bir toplum mühendisliğine giriştiği yıllardır. Kürt kimliğinin baskı altına alınması ve Türk ulusunun inşası devletin Avrupalı Oryantalist kurgulamalar ve ırk teorilerine dayanan bilgi üretimi vasıtası ile mümkün kılındı. Türk Oryantalizmi ve ırkı söyleme paralel ilerleyen milliyetçilik, her ikisi de 1930'lu yılların başlarında yapılan Birinci Türk Tarih Tezi Kongresi ile Birinci Türk Dil Kongresi'nde ifadesini bulan Kemalist kuramlarda kristalize oldu.

Kürtlerin mevcudiyetini, dilini, etnik kimliğini yanlışlama ve Türk ırkının Anadolu uygarlıklarının kurucusu olduğu yönünde üretilen bilgi yoluyla Kürtler Türk ulusu içerisinde konuşlandırıldı. "Türklüğünü unutmuş Türkler" olarak tanımlanan ve Türk devletinin resmi söyleminin bir parçası haline getirilen Kürtler, batılı inançlarla yönetilen, muhalif ve eşkıyalığın hüküm sürdüğü ve "medenileştirilme"ye ihtiyaç duyan topluluklar olarak resmediliyordu.

Farklı dillerin Türk dili, farklı etnik grupların ise hakim etnik kimlik olan Türk kimliği içerisinde eritilmesi, erken cumhuriyet yılları ve özellikle 1930'lu yılların ulus inşasının temel hedefi olmuştur. Dönemin meclis tartışmaları ve kurucu kadroların söylemlerine bakıldığında bu hedef daha iyi anlaşılacaktır. Cumhuriyet "nimetlerinin" geri olan şark vilayetlerine sunulması ve bu bölgelerdeki "aşiret ve irtica" yapılanmasını sona erdirerek islah etmesi söylemi, homojenleştirme politikalarına eşlik etmiştir. Oryantalizmin temel sorusu olan "Doğu Batı'da nasıl algılanıyor" a oldukça iyi bir örnek teşkil eden erken cumhuriyet yıllarındaki Kürt coğrafyasının algılanma biçimi, Kemalizm'in Türk ulusal kimliğini inşa ederken başvurduğu temel saldırı aracı haline gelmiştir. Çiçeği burnunda Türkiye Cumhuriyeti "uygarlaşmak" ve ulus-devlet haline gelebilmek için sarıldığı milliyetçi söylemi, oryantalist bakışla harmanlayarak bir dizi uygulamaya imza atmıştır. Kemalist devletin giriştiği tek ulus, tek dil, tek bayrak yaratma sürecinde Kürtlere karşı uyguladığı katliamları böylelikle "vahşi ve geri bir coğrafyayı" "medenileştirme" gibi toplumsal algıda meşrulaştıran bir Oryantalist söylemle perdelemiştir.

Özellikle Kürt coğrafyasına yönelik gerçekleştirilen askeri harekâtlar ve bu harekâtların gerekçesi Oryantalizmin temel söylemleri ile oldukça paralellik taşıyordu. Örneğin, şark vilayetlerinin "geri ve vahşi"

olduğunu kanıtlama çabası ile 13 Temmuz 1930 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin, "Temizlik Başladı: Zeylan deresindekiler tamamen imha edildi" başlığıyla dördüncü sayfasından yer verdiği Ağrı isyanı ile ilgili ayrıntılar oldukça çarpıcıdır:

"Bunların alelade hayvanlar gibi basit sevk-i tabiiyle işleyen his ve dimağlarının tezahürleri, ne kadar kaba hatta abdalca düşündüklerini gösteriyor. Çiğ eti biraz bulgurla karıştırıp yiyen bu adamların Afrika vahşilerinden ve yamyamlardan hiç farkı yoktur."¹¹

İsyandan sonra bölgeyi gezen gazeteci Yusuf Mazhar'ın da, gözlemlerini aktarırken kullandığı dilde milliyetçilik ile Oryantalist bakış açısının girift halde bulunduğunu gözlemlemek mümkündür. Geri ve ilkel bir halk olarak tanımlanan Kürtlerin insan sayılmadığı ve "üstün Türk ırkı"nın başına her zaman bela olduğuna vurgu yapar:

"Rusların idaresi altında bir kısım insani ve medeni haklardan mahrum tutularak dağlardan aşağı inmelerine müsaade olunmayan bu mahlûkat hakikaten medeni haklardan istifadeye şayan değildir.

Bunlar (Kürtler) aymkotu gibi sardıkları toprakta intişar eder fakat bastıkları yere zarar verir mahlûkatlardır. Birçok yerlere hastalık sırayet eder gibi sonradan yerleşmiş ve asli ahalisini aşiret teşkilatındaki kuvvet sayesinde körletmişlerdir."¹²

Haberin içeriğinden de anlaşıldığı üzere, Kürtler geri hatta "alelade hayvanlar" olarak tasvir edilmektedir. Meclis tarafından da benzer tanımlamalar yapılarak, güvenlik ve asayiş söylemi ile Kürtlerin ıslah edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda hazırlanan "Şark İslahat Raporu"; sürekli idare, eğitim yoluyla Türklüğü özümseme, Türkçe dışındaki dillerin konuşulmasının yasaklanması, bürokrasinin Kürt kökenlilerden arındırılması, göçmen iskânı, yerli halka ihtiyari göç uygulaması gibi ıslah yöntemleri göze çarpmaktadır.¹³

Kürt sorununun etno-politik bir mesele olarak değil, gericilik, mürteçilik, eşkiyalık, aşiret direnişi, ecnebi kıskırtması veya bölgesel geri kalmışlık meselesi olarak kurulması söz konusudur ve Kürtler Türkleştirilerek medenileştirileceklerdi ki bu da zaten "temdin" (medenileştirme) ve "temsil" (asimilasyon) ikilisinde ifadesini buldu.¹⁴ Ulus-devletin inşası ve Türk kimliğinin hakim kılmaya çalışılması yönünde atılan her adım, çıkarılan her kanun ve Kürt coğrafyasına uyguladığı askeri güç "Doğu'nun aşiretlere, reislere teslim olduğu ve bu yapının tasfiye edilerek "medenileştirilmesi" gerektiği yönünde Oryantalist söylemlerle perdeleniyordu. Örneğin Şevket Süreyya Aydemir "Doğu İlleri" sorununu açıklamaya çalışırken devletin bu "medenileştirme" hareketini neden gerçekleştirdiğini şöyle açıklıyordu:

"Nerede, küçük toprak mülkiyeti beliriyorsa orada halk sırtını hükûmete dayamak istiyor ve orada, idare, mektep ve dolayısıyla Türkçe yerleşiyor; nerede Ağa ve Şeyh galip gelirse, orada köy ve toprak Ağanın kontrolüne geçiyor, oradan mektep ve idare çıkarılarak beyin hükmü geçiyor ve Kürtçe halkın dili oluyordu."¹⁵

Kemalist devletin Kürt coğrafyasını "Şark" ve "geri" ilan ederek giriştiği fiziki tasfiye ve Türklük kimliğine eritme politikası, Oryantalizm, milliyetçilik ve "üstün ırk" söylemleriyle paralellik taşıyordu. Kemalizm'in bu "medeniyetçi" refleksi "Türkiye'nin bir dille konuşan, aynı çizgide düşünen ve aynı duyguları taşıyan bir ülke olmasını sağlayacaktı. "Medenileştirme" ve "asimilasyon" bu Türkleştirme projesinin birlikte yürüten iki önemli söylemsel ayağını oluşturuyor, uygulanan toplum mühendisliği üretilen bilgi yoluyla toplum gözünde megru bir zemine oturtuluyordu. Edward Said'in işaret ettiği gibi, ırk teorisi, yükselen emperyalizm, tamamlanmamış ve yeterlice sindirilmemiş bilimler birbirini pekiştiriyor ve bu birikintinin ürettiği Şarklı imajı hemen hemen hiç sorgulanmıyordu.¹⁶ Bu konuda dönemin devlet destekli gazeteleri ve yayınları tarandığında özellikle ayaklanma dönemlerinde "medenileştirme" ve Kürtlerin Oryantalist bir bakış açısı ile tariflerini yeniden yazma yönünde planlı ve kapsamlı bir takım hamlelerin yapıldığını görmek mümkündür.

Bir Örnek: 1937-1938 Dersim Katliamı'nda Oryantalizmin İzini Sürmek

Kemalizm'in Türk ulusunu tahayyül etme ve Osmanlı'dan kalan etnik ve dinsel çeşitliliği -burada belirtmekte fayda var ki Türk ulusal kimliğinin inşası sürecinde ilk olarak gayri-müslim kesimler kanlı bir toplum mühendisliğine maruz bırakılmışlardır- algılama biçimine gönderme yapan Türkiye'deki Oryantalizmin yeniden üretim sürecinin en çıplak görüldüğü katliamlardan birisi de 1937-1938 yıllarında Dersim'de yaşananlardır. Özellikle Dersim'in Kemalistler ve devlet bürokrasisi cephesinden algılanış ve topluma yansıtış biçiminde, gerçekleştirilen fiziki tasfiye sürecini megrulaştırmaya dönük Oryantalist söylemlerin ön plana çıktığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Özellikle dönemin gazetelerinden alınmış bölümler bu konuda oldukça önemli ipuçları sunmaktadır.

Uzun yıllar boyunca dil, kültür ve inanç pratikleri ile hakim söylemin dışında yer alan Dersim her zaman hakim kültürün değişik tonlardaki "terbiye edici" uygulamalarının muhatabı olmuştur. Osmanlı belgelerinde "Kızılbaşların diyan", erken cumhuriyet yıllarında "temizlenmesi gereken cezahat"¹⁷ gibi belirlenmelerle resmi belgelere konu edilen Dersim

hakkında, özellikle Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte sayısız rapor hazırlanmış, tüm raporlarda ortak vurgu Oryantalizmin temel söylemleri olan bölgenin "islah edilmesi" ve "medenileştirilmesi" olmuştur. Harput Valisi'nin 14 Ekim 1851 tarihli arzında "üç dört yüz seneden beri içlerine hükümetin giremediği yer"¹⁸ olarak tarif edilen Dersim, Osmanlı döneminde Alevî inancı üzerinden merkezi yapının Müslüman kimliğine asimile etmeye çalıştığı bir bölge iken, erken cumhuriyet yıllarında ise homojen bir ulus yaratma eğiliminin en kapsamlı uygulandığı bir coğrafya olmuştur.

Özellikle Kürt coğrafyasında Türklüğün etnik soya dayalı parametreleri ve bu parametreler doğrultusunda oluşan dışlama ya da özümseme politikaları, etnik köken ve onun üzerinden yükselen dil birliğini sağlamaya hizmet edecek şekilde yeniden tanımlanırken, Dersim'de yaşananların resmi söyleme sirayet eden biçimi Edward Said'in bahsettiği "Şark'ın Şarklaştırılması"na uygun şekilleniyordu. Kemalizm'e göre Dersim ulus-devlet inşasında Türkleştirilmesi gereken ve topraklarına el konulması gereken bir toplumken, bunun toplumun geneline yansıtılış biçimi tam da Oryantalizm'in temel argümanları olan "geri ve vahşi" bir coğrafyayı "medenileştirmek" olarak gösterilmiştir. (Özellikle son dönemlerde Dersim üzerinden yaşanan tartışmalarda yaşanan kanlı katliamlar ve zorunlu iskana tabi tutularak yerlerinden edilen binlerce insan, "o insanlar geri ve irticai yapılanmalardan, ağaların ve şeylerin zulmünden kurtarıldı, medenileştirildi" şeklinde yorumlayan başta Aydınlik Gazetesi olmak üzere birçok çevrenin, Oryantalist söylemi hala kullanmaya devam ettiğini belirtmek isteriz.)

Dersim'e 1937 yılında kanlı harekât henüz de-

vam ederken bir taraftan da basında "Dersim'in medenileştirilmesi" ve tarihinin yeniden yazılması yönünde devlet destekli yazılar yer alıyordu. Örneğin Kurun Gazetesi'nin 18 Haziran 1937 ve 20 Haziran 1937 tarihli sayılarında Dersim Meselesi Nedir-2: Taş Kovuklarla Mağaralar İçinde Yaşayan İnsanlar ve Dersim Meselesi Nedir-3: Kütçe Denilen Şey, bozulmuş ve Farsça ile karışmış Türkçedir başlıklı yazılarda geçen ifadeler oldukça çarpıcıdır:

*"Dersim denilen dağlık ve taşlık, sarp kayalık mıntıkayı eğriya yatağı haline getiren sebepleri, devamlı, sistematik bir çalışma ile bertaraf etmek, bu yerleri memleketin diğer yerleri derecesinde medeni bir seviyeye getirmek imkânı bulunduğu kanaati galabe etti."*¹⁹

Yine Kurun Gazetesi'nde aynı yıl Temmuz ayı içerisinde Dersim üzerine yazılan *Dersim'in İç Yüzü: Vahşi ve En Kurnaz İnsanlar Arasında, Vergi Nedir Bilmeyen Halk Var*²⁰ gibi yazılar incelendiğinde devletin Dersim'de uyguladığı cebri meşrulaştırma ve iktidar pratiklerini uygulama izni veren söylemlere rastlarız. Tüm bu söylemler kapitalizmin başta Ortadoğu olmak üzere Doğu toplumlarındaki baskı ve tahakkümünü meşrulaştırmak için yarattığı "Doğu" imajını anlatan Oryantalist söylemlerle oldukça benzer özellikler taşımaktadır.

Başta Dersim olmak üzere Kürt coğrafyasını "geri kalmış" ve "medeniyete muhtaç" olarak söylemsel alanın içerisine yerleştiren ve Kürtleri cahil, törelerle yönetilmeye alışmış "vahşiler" olarak resmeden milliyetçilik ve Oryantalizm, bunu yaparken Said'in belirttiği gibi siyaset kuramcılar, gazeteler, yazarlar, ozanlar vb. geniş bir kesimin de desteğini almıştır. Söz konusu gazetelerde ve sonraki yıllarda birçok yayında "Özel Ek"ler eşliğinde tüm bir coğrafyanın

geçmiş tarihine ilişkin kapsamlı bir "tarih yazımı"na girişildiğini de gözlemek pekala mümkündür.

Resmî söylem ve devlet, Dersim'de uygulanan fiziki imha ve zorunlu göç uygulamasına ilişkin iddialarını da şöyle ifade ediyordu:

*"Dersim ilkektir, vahşidir. Oranın insanı da hayvan derecesinde bir mahluktur, gulyabarıdır, zavallı cahil ve vahşidir. Ağa, bey, seyit ve şeyhlerin etkisi altında; onlara kul köle yaşamakta olan halk, medeniyete kavuşmak için bir kurtarıcı beklemektedir."*⁴¹

O dönem çıkan yazılar, yayınlanan romanlar, yazılı ve görsel basın Kemalist rejimin birçok Kürt ayaklanmasının askeri güç ve zor yolu ile bastırılmasında kullandığı gibi Dersim Katliamı'nı açıklarken de Oryantalist bir dil kullanmaktaydı. Her ne kadar böylesi bir meşrulaştırma aracını dilene yerleştirse de ulus-devletin kuruluşu için temel bir rol oynayan farklı etnik grupların ve dillerin Türklük içinde ertilmesi ve homojen bir toplum yaratma eğilimi "Türk ırkı'nın üstünlüğü" üzerinden kanıtlanmaya çalışılmaktaydı.

1937-1938 fiziki tasfiye ve imha hareketının yanı sıra katliamın ardından Dersim'de söz konusu katliamı meşrulaştıran söylem, dava dosyalarına da olduğu gibi yansımıştır. Nitekim Dersim'in adının Tunçeli olarak değiştirilmesi üzerinden eski ve yeni haline dair göndermeler yapılarak "Dersim'in ortaçağ kalıntısı" kültürünün ve farklılığının tarihe kanışığı ifade edilmiştir. O dava dosyalarından bir tanesinde geçen şu karşılaştırma ilgi çekicidir:

*"... Tunçeli'ni de Dersim'in kendisi farketmek doğru olmaz. Dersim çapul, silah ve serkeşliktir. Tunçeli emek, çaba ve huzurdur. Dersim esirlik ve koyu bir cehalettir. Tunçeli kendi varlığını öğrenme ve buna inanarak kendine bir kıymet vermektir. Dersim mağara ve çadır hayatıdır. Tunçeli üstünde cill kilometre süratle otomobil koşan yollarıyla ve her açılan çocukların tahalukla (yaratıcılık) dolduğu mektepleri ile ideal çalışmanın ve yeni hayata inatlı (uyumun) tecelligahıdır."*⁴²

Batı nasıl ki Türkleri öteki ve geri olarak gördüyse Kemalist devlet de ulus-devletin Türk ulusal kimliğinin inşasında Türkleri yüceltmek ve milli kimliği oluşturmak için başta Kürtler olmak üzere farklı olan dil, inanç, kültür ve etnik toplulukları ötekileştirdi. Kendisine "Batılı ve uygar" bir kimlik oluşturma ve ulus-devletleşme gayreti ile Kürtleri Kürt oldukları için ve "Kürtsünüz" demeden ötekileştirdi. Batılı anlamda kolonize edilmeyen ancak kendine has özgün bir yan taşıyan Kürtlerin ötekileştirilme sürecinde ve bunun en önemli örneklerinden birisini teşkil eden Dersim'de, Kürtlere hem Kürt oldukları hem de "uygarlaşma önünde engel teşkil ettikleri" gerekçesi ile

vücuda gelen uygulamalarda, Batılı bir kolonyal olarak hareket edilmiştir.⁴³ Örneğin 1930'lu yıllar boyunca Kürt coğrafyasında uygulanan katliamların ardından, okulların yaptırılması, uygarlığı simgeleyen yapılandırma girişimleri, misyonerlik çalışmaları, köyleri dolaşarak özellikle küçük çocukları ailelerinden devşirme usulü alıp Türkleştirmeleri gibi birçok girişimle Kürtler "medenileştirilmeye" çalışıldı. Ancak tüm bunlar yapılırken de ötekileştirildi. Kemalizm Dersim'i ve Kürt coğrafyasını, İngiltere'nin Hindistan'da "civilizing mission", Fransızların Cezayir'deki "medenileştirme" süreci gibi bilinen anlamda kolonize etmedi, ancak homojenleştirme ve yekpare bir ulus yaratma sürecine tabi tutarak, bu farklılıkları kendi "Şark"ı olarak Şarkılaştırdı. Kuşkusuz söyleme sırayet eden bu meşrulaştırma biçiminin altında yatan en önemli neden ise ulus-devleti yaratırken temel bir yerde duran sosyo-iktisadi gerçekliktir. Kürt coğrafyasını kendi sömürgeci haline getiren Kemalizm'in buraları oluşturan yeni burjuvazinin denetimine ve kontrolüne alma gayretidir.

Sonuç Yerine

Oryantalizmin sadece toplumlar arasında değil, toplumların kendi içlerinde de sınır çizerek "ötekileştirdiği" farklı kültürel kimlikler ve etnik gruplar, milliyetçilik-ulus devlet ve oryantalizm arasında kurulan özel ilişki ile yeniden üretilir. "İçeri doğru" içselleştirilmiş oryantalizmi tasarlayan Kemalizm de benzer bir biçimde uluslaşma ve homojen bir toplum yaratma sürecini, "modernlik projeleri" ve "islah edici" söylemi ile Batı'nın terbiye etmeye dair anlatılarını alarak sürdürmüştür. Kemalizm'in yarattığı "islah edilmeye muhtaç" "ötekiler" ise Kürtler olmuştur. Oryantalist bakış açısıyla bu "ötekileri" eğitime ve onlara "modernliği" götürme projeleri ise Ağrı'da ve Dersim'de olduğu gibi kanlı bir toplum mühendisliği uygulaması ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

Tam da burada özellikle bir noktanın altını çizmek gerekmektedir. Kemalizm başta Kürtler olmak üzere "öteki" ilan ettiği tüm farklı kesimlere karşı giriştiği, fiziki tasfiye ve asimilasyon projelerini Oryantalist fikirlerin belirleyiciliğinde hayata geçirmemiş, bilakis Oryantalist söylemi Said'in de belirttiği gibi uyguladığı baskı ve tahakküm biçimlerini meşrulaştırmak için bir araç olarak kullanmıştır.

"Medenileştirme" ve "uygarlık" adına Türkiye-Kuzey Kürdistan'ın etnik çeşitliliğine, farklı ulus, azınlık ve inanç gruplarına yönelen Kemalist saldırı, oryantalizmin yeniden ürettiği temsilin hegemonik biçimini anlamak için oldukça geniş bir alan sunar. Özellikle 1930'lu yıllar boyunca Türk-ulusal kimliğinin inşasında uygulanan devlet cebrini meşru-

laştırma izni veren Türk Oryantalizmi, iktidar ağlarını elinde tutan Kemalizme "öteki" olarak kodlanan Kürtleri toplum nazarında varoluşsal bir tehdit olarak gösterme konusunda yol göstermiştir. Bu anlamıyla "Doğu'nun kendisini "Batılı" kılarak yarattığı "öteki" imgesini anlamak için Oryantalizm, ülkenin siyasal hayatında önemli yer tutan Kemalizm'in sembolik ve imgesel bileşenlerinin sosyolojik bir perspektiften değerlendirilmesi için önemli bir tartışma nesnesidir.

DİPNOTLAR:

1. H.J. Puhle'den aktaran Ergün Yıldırım, Doğu Batı sayı 38 - Milliyetçilik I. Küreselleşen Dünyada Milliyetçilik, sf. 185.
2. Şükrü Aslan, Millet ve İskan: Çokluktan Tekliğe ve Hariciden Dahiliye Erken Cumhuriyet Deneyimleri, Der. B. Şen-A. Ekber Doğan, Tarih, Sınıflar ve Kent, Dipnot Yayınları, Ankara, 2010, s. 374.
3. Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu (6. Defter), İnter Yayınları, İstanbul, s. 17.
4. Benedict Anderson, Hayali Cemaatler, Metis Yayınları, İstanbul, 2011, s. 20.
5. A.g.e., s. 20.
6. A.g.e., s. 21
7. Anthony D. Smith, Milli Kimlik, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007, s. 32.
8. Gellner E., Milliyetçiliğe Bakmak, İstanbul: İletişim Yayınları, sf. 52.
9. Edward Said, Şarkiyatçılık: Batının Şark Anlayışları, Metis Yayınları, İstanbul, 2003, s. 13
10. A.g.e., s. 15.
11. Cumhuriyet, 13 Temmuz 1930, s. 4.
12. Yusuf Mazhar, "Ararat Eteklerinde" Cumhuriyet Gazetesi, 18 Ağustos 1930, s. 3.
13. Ahmet Yıldız, "Ne Mutlu Türküm Diyebilene" Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938), 4. Bsk., İletişim Yayınları, İstanbul, 2010, 246-247.
14. Welat Zeydanlıoğlu, "Beyaz Türk'ün Yükü: Oryantalizm, Kemalizm ve Türkiye'de Kürtler", Toplum Ve Kuram Dergisi, Sayı 2, Güz 2009, s. 204.
15. Şevket Süreyya Aydemir, İkinci Adam, 2.bsk, Ankara, Remzi Kitabevi, 1968, s.316.
16. Welat Zeydanlıoğlu, a.g.e., s. 202.
17. Bülent Bilmez, Gülay Kayacan, Şükrü Aslan, Dersim 38'i Hatırlamak, Tarih Vakfı, 2011, s. 24.
18. A.g.e., s. 25.
19. Kurun Gazetesi, 20 Haziran 1937.
20. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kurun 8 Temmuz 1937; Kurun, 19 Temmuz 1937.
21. Faik Bulut, Dersim Raporları, 4. Bsk., Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2011, s. 121.
22. A.g.e., 291.

23. Dersim'de ilk olarak hayata geçirilen "ıslah" ve "terbiye" etme politikası çok kanlı iki yılın yaşanmasına neden oldu. Dersim'de binlerce insan yaşlı, genç, kadın, çocuk demeden katledilirken, sağ kolları da zorunlu İskana tabi tutuldular. 16 Haziran 1934 tarihli İskan Kanunu hükümlerine dayanılarak Türkiye'nin çeşitli yerlerine sürgüne gönderilen Dersim'liler, gittikleri yerlerde ve kendi memleketlerine döndüklerinde de kapsamlı asimilasyon politikalarına maruz kaldılar. Bu asimilasyon politikalarının en işlevli olanı ise Dersim '38'den sonra bölgede açılan Yanlı İlköğretim Bölge Okulları ile eğitim üzerinden gerçekleştirilen ve özellikle 5 yaşındaki kız çocuklarına yönelik uygulanan Türkleştirme programı olmuştur. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Sıdıka Avar, Dağ Çiçeklerim, Benim Öğretmenim Yayınları.

KAYNAKÇA

- ANDERSON B. (2011) Hayali Cemaatler, İstanbul: Metis Yayınları.
- AYDEMİR, Ş. S. (1968), İkinci Adam, 2.Bsk, Ankara: Remzi Kitabevi.
- BESİKÇİ, İ. (1990) Tunceli Kanunu (1935) ve Dersim Jenosidi, İstanbul: Belge Yayınları.
- BİLMEZ, B., KAYACAN G. ve ASLAN Ş. (2011) Dersim '38'i Hatırlamak, İstanbul: Tarih Vakfı.
- BULUT, F. (2011) Dersim Raporları, 4. Bsk., İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- CHATTARJEE, P. (2004) Mağdurların Siyaseti, İstanbul: İletişim Yayınları.
- DOĞAN A.E., ve ŞEN B. (Der) (2010), Tarih, Sınıflar ve Kent, Ankara: Dipnot Yayınları,
- GELLNER, E. (2009) Milliyetçiliğe Bakmak, 3. Bsk., İstanbul: İletişim Yayınları.
- LOOMBA, A. (2000) Kolonyalizm Postkolonyalizm, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SAİD, E. (2003) Şarkiyatçılık: Batının Şark Anlayışları, İstanbul: Metis Yayınları.
- SMİTH A. D. (2007) Milli Kimlik, İstanbul: İletişim Yayınları.
- YILDIZ A. (2010) "Ne Mutlu Türküm Diyebilene" Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938), 4. Bsk., İstanbul: İletişim Yayınları.
- ZEYDANLIOĞLU, W. (2009), "Beyaz Türk'ün Yükü: Oryantalizm, Kemalizm ve Türkiye'de Kürtler", Toplum Ve Kuram Dergisi, Sayı 2, 195-211.

Gazeteler

- Cumhuriyet Gazetesi, 13 Temmuz 1930.
- Cumhuriyet Gazetesi, 18 Ağustos 1930.
- Kurun Gazetesi, 18 Haziran 1937.
- Kurun Gazetesi, 20 Haziran 1937.

Ulusal Solun Sefaleti Tarihsel Köken -III-

Aydınlık HAREKETİ

"Parlamentarizmi savunan burjuva sosyalistlerine karşı mücadelede, devrimci hareket içinde darbeci ve milliyetçi akımlar ortaya çıktı. Bunlar, parlamenter yolu reddederken, burjuvazinin bazı kesimlerinin darbe yoluyla iktidarı ele geçirmesine bel bağladılar ve ordunun devrimci olduğunu iddia ettiler. Bu suretle, işçi-köylü yığınlarının mücadelesini küçümsediler ve devrimin halk yığınlarının eseri olacağını reddettiler. İşçi-köylü ittifakına dayanan halk cephesi yerine, darbeci ve reformcu burjuva akımlarıyla ittifakı savundular. Ordu içindeki darbecilerle uzlaşmak onları geniş halk yığınlarının taleplerinden uzaklaştırdı ve milliyetçiliğe götürdü. Bu sebeple, Kürt milletinin kendi kaderini tayin hakkını reddettiler ve proleter enternasyonalizmine karşı çıktılar." (Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi Davası - Savunma 10 Ocak 1973)

"İşçi Partisi, bu saflaşmada elbette taraftır; Türkiye tarafındadır ve Aydınlanma güçlerinin ön cephesindedir. Türkiye'nin bağımsızlığını ve Cumhuriyet Devrimi'ni savunmada Ordu ile birlikte olmayı bir hata veya eksik olarak görmüyoruz, tersine Ordunun 12 Mart ve 12 Eylül dönemlerinden farklı olarak, cephesini Cumhuriyet düşmanı güçlere dönmemesinin, Türkiye için ne kadar olumlu ve önemli olduğu zamanla daha iyi görülecektir. Biz olaylara siyasal açıdan bakıyoruz. Bugün ABD'nin baskılarına direnen ve gericiğin üzerine yürüten Orduyu hedef almak, Türkiye halkına yapılacak en büyük kötülüktür.

Bu nedenlerle İşçi Partisi 5. Kongresi, Üç Birlik kararını aldı: Kemalist-Sosyalist Birliği, Türk-Kürt Bir-

liği, Halk-Ordu birliği."

(İşçi Partisi Web Sitesi, Sık Sorulan Sorular, "İşçi Partisinin Orduya Karşı Tutumu Devrimcilikle Bağdaşır mı? - 2012)

Giriş

Aydınlık hareketi tarihsel olarak 1960'ların sonlarında ortaya çıkmış politik bir harekettir. 1960'larda ülkedeki siyasal atmosferin hızla sola kayması ve hak arama/örgütülük eksenli mücadelelerin artması çeşitli sol örgütlerin kurulmasına maddi zemin hazırlamıştır. Aynı zamanda dünyadaki 1968 gençlik hareketleri ve Çin'deki Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin etkisi de ülkeye yansımış, dünya ölçeğinde sosyalistler arasındaki tartışmalar çeşitli sol kesimlerin gündemine girmiştir. Aydınlik hareketi böyle bir konjonktürde söylemsel olarak kendini bilimsel sosyalist olarak ifade eden kişilerce kurulmuştur. Harekete adını veren dergi o yıllarda öncelikle tüm Millî Demokratik Devrim taraftarlarınınca desteklenirken daha sonra dergide Çayan ve Belli grubu ile Perinçek'in başını çektiği grup arasındaki bölünme sonucu *Proleter Devrimci Aydınlik* dergisi kurulmuştur. Her ne kadar Aydınlik dergisi cumhuriyet dönemlerine kadar uzanan bir dergi ise de bundan sonra Aydınlik veya Aydınlikçı ismi hep bu grupla birlikte anılacaktır. Yukarıda anıtladığımız iki pasaj ise işte bu hareketin ilk dönemi ile son dönemi arasındaki görüş farklılığını çarpıcı bir biçimde yansıtan birer tarihsel metin olduklarından önemli metinlerdir. İlk pasajda anlaşıldığı üzere Aydınlik hareketi ilk

dönemlerinde orduyu ve diğer devlet kurumlarını kendine temel hedef seçerken şimdinin Aydınlik hareketi ise o dönemde eleştirildiği diğer sol grupların orduya bakışını, bugün politik olarak ana ekserine almış durumdadır. Aslında bir bakıma bu oportünist ve pragmatist zikzaklar bu hareketin genel tarihinde sürekliliğini korumuştur. Hareketin başarısı ise her dönemde bunu bir şekilde teorize etmesi ve çok derin bir şekilde kadrolarına nüfuz ettirebilmesidir. Aydınlik hareketi genel olarak sol hareketin önemli bir eksikliği olan kadro yetiştirmede çok başarılı bir harekettir. Fakat diğer yandan en önemli zayıflığı ise siyaseti burjuvazinin çizdiği sınırlara hapsedip egemen sınıfların kılık savaşlarında taraf olarak onlara yedeklenme tavrıdır.

Tarihsel Dönemler

1. 1967-70: Hareketin Kuruluşu

1960'ların sonlarında Türkiye İşçi Partisi(TİP) eski gücünü hızla kaybederken gittikçe parlamenterizme kayıyor ve devrimci gençliğin dinamizmini kendi bünyesinde eritemiyordu. TİP yöneticileri için devrimci gençliğin halk içindeki çalışmaları ve Marksizm üzerine yaptıkları tartışmalar genel olarak sol hareketi "yalnızlaştırdığı" ve "maceracılığa" sürüklediği gerekçesiyle eleştiriliyordu.¹ 1968 ile beraber TİP'in dışladığı eski kuşak TKP'liler Millî Demokratik Devrim tezi çerçevesinde devrimci gençliği etraflarında topluyorlardı. Aydınlik hareketi de bu eski tüfeklerin daha devrimci ve sosyalist söylemlerinden etkilenmiş gençlerin kurduğu bir harekettir. MDD hareketinin en güçlü olduğu gençlik örgütü, öncülü Fikir Kulüpleri Federasyonu olan Dev-Genç örgütlenmesiydi. Aydınlik hareketinin pek çok önemli kadrosu bu hareket içinden gelmekteydi. Hareket o dönemlerde Proleter Devrimci Aydınlik(PDA) dergisi ve İşçi Köylü gazetesi çalışmalarıyla örgütlenme çalışması yapmaktadı. Aydınlik hareketinin sürdürdüğü pragmatik ve gazete faaliyetleriyle sınırlanan siyasal pratikleri ister istemez bu hareketi reformist ve pasifist bir hatta sürüklemiştir.² Bu dönemin sonlarında kurulan Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi ile illegal bir örgüt şeklinde örgütlenen hareket, çoğu MDD kökenli hareket gibi Kemalist ve orducu özelliklerini önemli ölçüde bünyesinde barındırmıştır. Bu ön örgütlenme dönemi olarak tarif edeceğimiz bu süreçte aynı zamanda Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung düşüncesini benimsediğini ilan eden örgüt o dönemde Çin Komünist Partisi'nin oluşturduğu ideolojik hatta yakınlaşarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin uyguladığı iç ve dış politikaları revizyonist olarak ilan edecektir.³

2. 1970-74: TİİKP Dönemi

1969 sonlarında kurulan TİİKP dönemi hareketin illegal bir parti zemininde örgütlendiği dönemi başlatır. Bu dönem hem gazete faaliyetinin genişletilmesinin hem de çeşitli komiteler aracılığıyla tüm ülkeye yayılarak diğer pratik faaliyetlerin başlatıldığı bir dönemdir. Artık Mao Zedung çizgisi söylemsel olarak çok vurgulanıyor bu da kadrolarda ister istemez Mao'nun halk savaşı çizgisinin ülkede nasıl uygulanacağı sorusunu gündeme getiriyordu. Doğu Perinçek'in başını çektiği çizgi halk savaşını başlatma konusunda kararsızlığını sürdürdüğü parti içindeki tartışmalar hızla uzlaşmaz bir çelişkiye dönüşüyordu.

"12 Mart döneminde, yani 1971 yılında Aydınlik, pratik-politik alanda devrimci değildi -bu bakımdan devrimcilerin sağındaydı-, ama genel görüşler manzumesi ve programatik olarak Türkiye'nin en solda yer alan hareketi idi. Aydınlik'in o günün ortamında çizdiği bu gelişkin tablo, örgütleri TİİKP'nin Doğu Anadolu Bölge Komitesi Sekreteri İbrahim Kaypakkaya'ya sığıması için önemli bir platform teşkil ediyordu. Nitekim bu genç devrimci, kendi birikimsel sınırlarını aşan bir kopuşu, Aydınlik'in ortamında biriktirdiği ideo-politik enerjiyle sağladı. Aydınlik, birçok konuda Marksizm'in temel kavramsal ve politik doğrultusu yönünde ilerledi; ama bunun sonuçlarından ürkütü; çünkü Aydınlikçılar ne kadar yaklaşımlar da hiçbir zaman devrimci bir topluluk clamadılar. Devrimci olmayan, düzenle pratik kopuşu göze alamayan, esasen bunu ufuk sınırlarına almayan Aydınlikçılar, kendileri ile karşılaştığında Marksizm açısından "pek geni" politik ve teorik görüşler benimsemiş THKP-C ve THKO'nun pratik-politik devrimci dünyasına giremediler. Bu bakımdan Kaypakkaya'nın yaptığı, Aydınlik'in 12 Mart ortamında iyice sola kayan görüşlerini kategorik sonuçlarına götürmek ve pratik devrimciliği gerçek bir işlem haline getirmek oldu."⁴

İlk dönemlerinde birçok sosyalisti barındıran hareket İbrahim Kaypakkaya'nın başını çektiği Doğu Anadolu Bölge Komitesi'ndeki ayrılıkla önemli ölçüde güç kaybetmiştir. Kaypakkaya o dönemlerde etkin bir şekilde çalışmalarına katıldığı PDA hareketinin iç yüzünü öğrenmiş ve temel tezlerini ortaya koyarak hareketin bilimsel sosyalist bir özden uzak bir küçük burjuva partisi olarak görmüştür.⁵ PDA hareketi DABK ayrılığında sonra önemli ölçüde Kaypakkaya'dan ve onun eleştirilerinden etkilenen kadrolarını birarada tutmak için uğraş vermiştir. O dönemlerde hareketin liderliğini yürüten Doğu Perinçek Kaypakkaya'ya cevaben yazdığı "Kemalist Devrim" çalışmalarının temelini bu dönemlerde

atmıştır.⁶ Aslında bu dönemde hareketin belli ölçüde genişleyip daha sonradan tekrar erimesi önemli ölçüde 71 devrimci çıkışıyla ilintilidir. Aydınlık hareketi 71 devrimci çıkışı TİP'in 1968 devrimci gençlik uyanışı gibi değerlendirilmiş ve 71 devrimcilerini maceracılıkla suçlamıştır.

3. 1974-80 TİKP ve Halkın Sesi Dönemi

12 Mart darbesi sonrası devrimci hareketin önemli kadroları ya katledilmiş ya da hapis hanelere doldurulmuştu. Aydınlık hareketinin önderliğinin bir kısmı hapis hanelerde olmasına rağmen herhangi bir imhaya karşılık gelmemişti. Hareket bu dönemde teorik derinleşmeye ve gazete faaliyetine ağırlık vermişti. Türkiye sol hareketinde genel olarak göz ardı edilen bu faaliyetler Aydınlık hareketinin bugüne kadarki en temel faaliyetleri olacaktır. Günümüz burjuva basın ve düşün dünyasındaki pek çok ismin bu yüzden eski Aydınlıkçı olması tesadüf değildir. 12 Eylül'e kadarki dönemde 71 devrimci çıkışının etkisiyle kurulan örgütler ve yeniden organize edilen TKP gittikçe kitleselleşirken 1960'ların yükselen legal işçi partisi TİP sıradan bir fraksiyona dönüşmüştü. Aydınlık hareketi de benzer bir tehlikeyle karşı karşıyaydı. Önderliğini yitirmemesine rağmen kitleselleşme olanakları zayıflamıştı. Bu sebeple özellikle gazete faaliyetlerinde diğer devrimci kurumların bireylerini suçlayan yazılara ağırlık vermeye, ideolojik açıdan ise Çin'de Mao'dan sonra gelen Dengçi çizgiye yaklaşarak kendi "farklılıklarını" ortaya koymaya çalıştılar. Fakat bu çizgi onların genel olarak sol hareketten tecrit edilmesine ve yalnızlaşmasına sebep oldu. Bugünlere kadar süren soldaki anti-Aydınlıkçı refleks 1975-80 arasındaki Aydınlığın politik hattı ve ideolojik çizgisiyle yalından ilişkilidir. Aydınlık özellikle Halkın Kurtuluşu, Halkın Birliği ve Halkın Yolu gibi kendini Maoçu olarak gören hareketlerle kurmak istediği ittifak çalışmaları da başarıya ulaşamayınca politik tüm çalışmaların ana eksenini SSCB'nin Türkiye'yi işgal etme tehlikesi üzerinden kurmaya başladı.⁷ Aydınlık hareketi, benimsediğini iddia ettiği Maoist düşüncenin zorunluluklarını yerine getirmediği "büyük" politik güçlerle "büyük" oynama siyaseti içerisine girmiştir. Yani hakim sınıf kitleleri arasındaki çatışmalarda bunlardan birine yaslanma düşüncesini benimsemiştir. Bir yanda "maceracı sol" olarak tarif ettikleri devrimciler bir yanda ise büyük oynayarak iktidara gelmeye çalışan "rasyonel" devrimci olan Aydınlıkçılar. Bu dönemde Aydınlıkçılar Kaypakaya'nın başkanı benzeri iddia ettiği gibi legal bir parti kurdular. Eski partiye benzer bir şekilde partinin ismi Türkiye İşçi Köylü Partisiydi. Eskiden farkı partinin legal ve ihtilalci kelimesinin atılmasıydı. 29 Ocak 1978'de kurulan partiyle birlikte

Aydınlık gazetesi de günlük olarak yayınlanmaya başladı. Fakat bu dönemler ülkenin adım adım 12 Eylül'e sürüklendiği yıllardı. Aydınlık bu dönemde provokatif yayın politikasını sürdürmeye devam etti. İşkencelerde adı dahi söylemeyen devrimciler, Aydınlık gazetesinde isimleriyle açıklanmıştır.⁸

4. 1980-89 Arayış Dönemi

12 Eylül Askeri Faşist Darbesi'nden sonra tüm sol ve devrimci gruplar gibi Aydınlık hareketi de büyük bir darbe görmüştür. Çoğu önemli kadrosu hapis hanelere girmiş, yayınları ve partileri kapatılmıştır. Fakat buna rağmen hareket 12 Eylülcülerden bir medet ummayı sürdürmüştür. Bunun en çarpıcı örneği hareketin lideri Doğu Perinçek'in cuntacıların savcılar tarafından yapılan sorgu metinleridir:

"Partimiz, orduyu parçalamak bir yana, orduyu düşman ilan edenlerin adresini göstermiştir... Orduyu savunan tutumumuzu her olayda ortaya koyduk. Subaylara ve askerlere kurşun sıkılmasını her seferinde kınadık."⁹

"Teröre karşı iç baskı, bölünmeye karşı birliği, zorbalığa karşı özgürlüğü, dış tehdide karşı bağımsızlığı savunan TİKP hakkında dava açılmamalıydı."¹⁰

"Orduyu parçalamak amacını güden bir parti, hiç ordunun daha fazla silahlanmasını ve modernleşmesini ister mi, hiç orduya yönelen saldırılara göğüs gerebilir mi?"¹¹

"İddianame bizim devleti yıkmak ve orduyu parçalamak için çalıştığımızı ileri sürüyor.(...) TİKP'nin devlete ve orduya karşı tutumu son derece açıktır. TİKP, dünyadaki gelişmeleri değerlendirerek, 1978 Ocakındaki kuruluşundan itibaren Türkiye devletini ve orduyu, dış tehdide karşı koruma ve güçlendirme çizgisi benimsemiş ve uygulamıştır. Bunun yüzlerce kanıtı vardır."¹²

"Devlet, teröre karşı mücadelede Aydınlık'tan yararlanmıştır. Birçok yetkili bu gerçeği belirtmiş ve Aydınlık'a sık sık başvurmuştur"¹³

Yukarıdaki sorgu metinlerinden anlaşılacağı üzere cuntacıların Aydınlıkçıları içeri atması bizzat Aydınlıkçılar tarafından şaşkınlık ve karamsarlıkla karşılanmıştır. Cuntacıların onlardan pek bir beklentisi olmasa da Aydınlıkçıların cuntacıları beklediği çoktur. Bir süre sonra zaten bu sorgu metinleri hareket tarafından tozlu raflara mahkum edilecektir.

Bu tarz açıklamalarla dahi hareket yeniden kendi kadrolarını bir şekilde kendi bünyesinde toplamayı başarıyordu. Fakat 12 Eylül sonrası dönemde ülkede hem ekonomik hem de politik olarak yeni bir dönemdi. Dünyada esen neo-liberal rüzgar ülkeye de gelmiş ve solu da etkilemeye başlamıştı. Özellikle çeşitli sol gruplarda geçmişle hesaplaşma adı altında

sivil toplumculuğa kayış baş göstermişti. Özellikle bu dönemde çıkan Ufuklar ve Saçak dergileri hareket içindeki liberal unsurların bir ölçüde kürsüsü olmuştu. Bu dönemde iyice gelişen Kürt ulusal hareketi de partideki unsurların dikkatini çekiyor ve bu soruna da yönelmesi gerekliliği parti içinde tartışılmaya başlanıyordu. Aynı zamanda dış konjonktürde Çin'deki liberalleşme ve dışa açılma hamleleri Deng'çi çizgiyi hararetle savunan bu hareketi boşa düşürmüştü. SSCB'ye devrimcilik konusunda kafa tutan bir Çin Halk Cumhuriyeti yerine ABD ile yakınlaşp serbest pazar ekonomisiyle sosyalizmi sentezlediğini söyleyen bir devlet inşa edilmişti. Aydınlık hareketi için artık yeni politikalar, yeni düşmanlar ve yeni dostlar üretmek zorunlu hale gelmişti.

5. 1989-1992 2000'e Doğru Kürt Ulusal Hareketi'ne Yakınlaşma

Hareket bu dönemde yeni ittifakını veya yeni ordusunu bulmuştu. Maoist tezlerdeki halk savaşı ve ordulaşmayı yanlış anlamış olacak ki bu sefer de Kürt hareketine yaklaşmayı kendine hedef yapmış ve onları bilimsel sosyalist akıl hocalığı yaparak yönlendirmeye çalışmaktaydı. Bu dönemde çıkardıkları 2000'e Doğru dergisi bu yönelimi açıkça yansıtırdu. Doğu Perinçek 1989'da Öcalan ile röportaj çerçevesinde ittifak politikaları geliştirmeyi amaçlıyordu.¹⁴ Perinçek'e göre diğer sol Kürdistan'daki gelişmeleri göremiyor oradaki rönesansı kavrayamıyordu.

"Türkiye'deki sol farkında değildir ama, Güneydoğu'da bir sosyal devrim başlamıştır. (...) bugün Güneydoğu Anadolu'da anti-feodal devrim başlamıştır ve Türkiye devrim sürecine girmiştir. Toprak ağalığı, aşiret reisliği ve şeyhlik paramparça olmakta, dağılmaktadır. (...) Cumhuriyet devrimini köylü devrimiyle tamamlanmadı, toprak reformu yapamadı ve Kemalist devrim ağalığı ve şeyhliği kaldıramadı. Kaldıramadığı için de özgür köylü yaratılamamıştır ve buralarda cumhuriyet oluşturulamamıştır. Şimdi ise köylülerin eliyle Cumhuriyete dönüşüyor oralar."¹⁵

Aydınlık hareketi bunla da kalmıyor Türkiye Cumhuriyeti'nin iflas ettiğini de ilan ediyordu.¹⁶ Bugüne kadar Türkiye Cumhuriyeti kazanımları adı altında açık veya gizli den Kemalizm'i savunan hareket şimdi Kürt ulusal hareketinin yürüncesine girerek tövbe etmeye başlamıştır. Tabii bu süreç çok uzun sürmeyecektir. Ulusal hareketin kendi çıkarları doğrultusunda hareketi ve 1990'lı yıllarda yükselen işçi hareketinin iniş geçmesi Aydınlık hareketini yeniden bir arayışa sokacaktır.

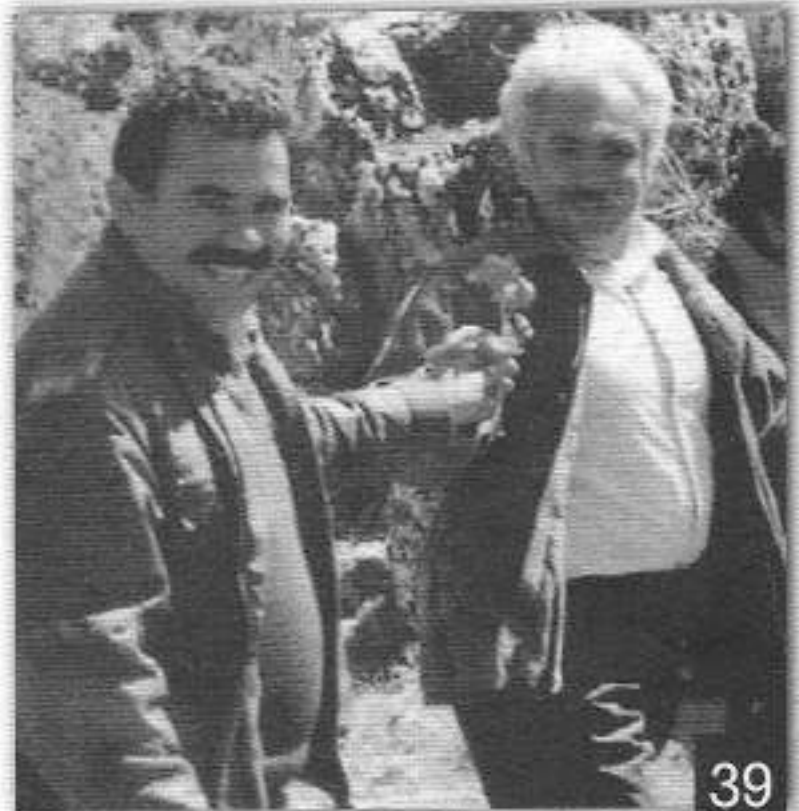
6. 1993-1995 Geçiş Dönemi

Bu dönem aslında solda sivil toplumculuğun tepe

noktasına ulaştığı 1970'lerdeki pek çok örgütün reformist ve inkarcı bir hatta girdiği süreçtir. Dönem reformcu çizgisini istikrarlı bir biçimde sürdüren bu hareket için sancılı bir süreç olmuştur. Hareketin pek çok önder kadrosu partiden ayrılırken burjuva dünyasına geçiş yapmaktaydı. Parti önderliği için yeni bir hat kurma zorunlu gelmişti. Bir ara Kaypakkaya geleneğine dahi ittifak önerisi getiren Aydınlıklar hunda da başarılı olamayınca yine büyük güçlerin yanında saf tutmaya karar kıldılar. Bu sefer girecekleri süreç devrimci solla olan bağlarını bir daha geri gelmeyecek bir biçimde koparıyordu. Kemalist devletin karşısına çıkan siyasal İslam hareketi onlara bu fırsatı verecekti.

7. 1995 - Nihai Son: Ulusal Sol

Aydınlık hareketi Kürt Ulusal Hareketi ve çeşitli sol hareketlerle ittifak planları başansızlığa uğrayınca yeni bir politik özne inşa etme yoluna girdi. Artık temel yapılması gereken ittifak Kemalistlerleydi. Baş düşman Amerika tespitinden hareketle diğer tüm sol örgütler Süper Nato'nun yani ABD'nin kontrolünde güçler olarak görülüyordu. Buradan NATO üyeliği tescilli TSK içindeki "devrimci" subaylara bel bağlanmıştı. 28 Şubat 1997'de askeri müdahaleyle beraber tamamen Kemalist devrimin tamamlanması şianıyla yeni güç ittifakları oluşturmaya başlandı. Bu siyasal hat hareketi kaçınılmaz olarak milliyetçiliğe yöneltti.

Artık kendine milliyetçi demeye utanan solcularla beraber ulusalcılık adı altında yeni siyasal çizgisini oluşturdu. Programından amblemine, sloganlarından kadro yapısına kadar her şey bu ulusalcı çizgi etrafında örülmeye bağlandı. 1996'da Kemalist-Sosyalist güçbirliği adı altında oluşturulan ittifak anlayışının nihai sonucu 2005'te kurulan ve "Ermeni Soykırımını Uluslararası Bir Yalandır" şiarıyla yola çıkan Talat Paşa Komitesi'di.¹⁷ Artık devrimin temel gücü halk değil TSK idi. Bu çerçevede CHP ve DSP'de Altı ok temelinde bir politikaya davet ediliyordu. Dolayısıyla siyasal olarak merkez sol yani hakim sınıfların solu, NATO üyesi TSK ve "bilimsel sosyalist" İşçi Partisi yani Aydınlik hareketi Türk devriminin öncü güçleriydi. Kürt Ulusal Hareketi ve devrimci sol ise ABD'nin mağasıydı. Dolayısıyla onlara karşı yapılan operasyonların hepsi meşruydü. Aydınlik hareketi zirve noktasını AKP'ye karşı muhalefette yaşamıştır. Bu dönemde anti-AKP'ci tüm güçlerin belli ölçülerde gelişmesi gibi bu hareket de gelişmiştir. Fakat politik hattı kaçınılmaz olarak Kemalistlerle ittifaka dayandığından Ergenekon operasyonu ile tekrardan geldiği noktaya geri dönmüştür. Hareketin büyük güçlerin savaşında taraf olarak güçlenme teorisi başarısızlığa uğramıştır.

Sonuç

1990'lı yıllar dünyada siyasal, ekonomik ve kültürel hayatta hızlı değişiklik ve dönüşümlere tanık olduğu yıllar olmuştur. Bu yıllarda neoliberalizmin de etkisiyle kimlik hareketleri sosyalist hareketlerin önüne geçmiştir. Bu durum ister istemez genel olarak sol hareketi etkilemiştir. Burada ülkemize yansıyan iki yanlı bir etkiden söz etmek mümkündür: Bir yanda tamamen azınlık grupların hakları üzerinden yükselmeye çalışan hareketlerle diğer yandan ulus devletin yeniden dizaynından etkilenen hakim ulus ve sınıflardan kesimleri örgütleyen ulusalcı-milliyetçi hareketler. Aydınlik hareketi bu ikinci siyasal hatta ilerleyerek siyasal ve ideolojik düzeyde kaçınılmaz olarak sağa kaymıştır. Bir hakim sınıf ideolojisi olan Kemalizm ve onun yürütücüleri Kemalistlerle yapılan ittifak hareketin söylemsel düzeyde de olsa tüm sosyalist fikirlerini de geri plana atmıştır. Milliyetçilik üzerinden orta sınıf tepkilerini örgütlemek bu hareketi kaçınılmaz olarak bir orta sınıf hareketine dönüştürmüştür. Ezilen ulus ve sınıfların kendi kaderlerini tayin etme hakkı bir kenara atılarak hakim sınıf ve ulusların şovenizmi tekrardan bu hareket nezdinde meşrulaştırılmıştır.

DİPNOTLAR:

1. O dönemi değerlendiren TİP lideri Aybar'ın

açıklamaları için bkz. Mehmet Ali Aybar, Bağımsızlık Sosyalizm Demokrasi, Gerçek Yayınları, İstanbul, 1968, s. 479-480.

2. Dönemle ilgili kişise bir biyografi olsa da hareketin tarihi hakkında önemli bilgiler sunan bir çalışma için bkz. Gün Zileli, Yanılma(1954-1972), İletişim Yayıncılık, İstanbul, 2000.

3. Bu dönemde konuyla ilgili yazılar için bkz. Doğu Perinçek, "Marksizm-Leninizm-Mao Zedung Düşüncesi Bütün İnsanlığın Mahdır", PDA, Ekim 1970; Halil Berktaş, "Proleter Devrimci Çizgi Ve Bazı Yanlış Eğilimler.

4. Melik Kara, "Aydınlık Solun Günahlarının Ke-fareti mi, Solda Bir Serdümen mi?", Teori ve Politika, Yaz 2001, s. 15-16.

5. İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, Altınçay Yayıncılık, İstanbul, 1999.

6. Doğu Perinçek, Kemalist Devrim, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2000, s. 11-15.

7. Bu konudaki Halkın Sesi gazetesinin çeşitli sayılarına bakılabilir.

8. TİKKO'cu denen halk düşmanları kendilerinden ayrılanları ölümle tehdit ediyor, Aydınlik, 24 Mart 1978; Devrim düşmanı TİKKO'cu şef Sabri Koçyiğit'i gizli eller himaye ediyor, Aydınlik, 26 Mart 1978; Aydınlik'i ihbarcılıkla suçlayanları unutmazınlar ki, Aydınlik, 49 sahte solcu tekkenin elebaşlarının künyesini açıklayabilecek güç ve imkana sahiptir." Aydınlik, 24 Nisan 1979; Apo kimdir? Diğer elebaşı ve katiller(isimler veriliyor), Aydınlik, 6 Ağustos 1979; Manşet: İşte Apo! (Öcalan'ın ilk fotoğrafı gösteriliyor), Aydınlik, 6 Ağustos 1979; Aktarıncılar kendilerini ispat için cinayet işliyor, (Aktan İnce, Osman Nuri Yoldaşcan ve Fatih Öktülmüş'ün fotoğrafları ve haklarında bilgi veriliyor. Aydınlik, 8 Mart 1980; Erlerin katilleri Yoldaşcan ve Kocülkerten, Aydınlik, 7 Mart 1980.

9. Doğu Perinçek, TİKP İddianame ve Sorgu, Ankara, 1981, s. 129.

10. Age, s.107.

11. Age, s.129.

12. Age, s.124.

13. Age, s.166.

14. Raporla ilgili tam metin için bkz. Doğu Perinçek, Abdullah Öcalan ile Görüşmeler, İstanbul: Kaynak Yayınları, 1990.

15. Doğu Perinçek, "Türkiye Büyük Olaylara Gebe", Teori, Sayı 7, Temmuz 1990, s. 9.

16. Doğu Perinçek, "Seçimlerde Ayağa Kalk Hareketi", Teori, Sayı 21, Eylül 1991, s. 3.

17. Bu konuyla ilgili bkz. Doğu Perinçek, "Sosyalist-Kemalist Güçbirliği", Aydınlik, Sayı: 451, 10 Şubat 1996; Talat Paşa komitesi için bkz. <http://www.talatpasakomitesi.org>

Temizlik başladı
lan dersindekiler
ama imha edildi

İçeride her şey kurtulmamıştı
günde her şey devam ediyordu

Temmuz-Ağustos

2012-58

Erken Cumhuriyet Döneminde Tatbik Edilen Ulus-Devlet Politikalarının Edebiyata Tesiri

Giriş

Günümüz dünyasında bütün olgular gibi edebiyat ürünleri de sınıf mücadelesinin dolaysız bileşenleri arasında yer almaktadır. Bu durum, hemen her tarihsel kesitte ortaya konan edebiyat ürünlerinin nitelikleriyle sabittir. Bu konuda yoğun tartışmalar yürütülmüştür, yürütülmektedir.

Edebiyatı sınıflar üstü, entelektüel ve "kişisel" bir alan olarak tanımlayan görüşler dün olduğu gibi, bugün de varlığını korumaktadır. Örneğin bu makalemizde ele alacağımız romancıardan olan, Halide Edip Adivar kendisine yöneltiken "Yazmakta bir gayemiz oldu mu?" sorusunu: "Hiçbir gayem olmadı. Yazmayı, yazmak için sevdim" şeklinde yanıtlamaktadır.¹ Yakup Kadri Karaosmanoğlu, roman ve "sosyal tema" ilişkisini: "... Ben bile romanlarımı yazarken sosyal bir havayı çözmeyi asla düşünmemişimdir. Sadece insan kaderinin dramını anlatmak istemişimdir"² sözleriyle açıklamaktadır. Reşat Nuri Güntekin roman yazma gerekçesini: "... Hayatımda okuyucu için tek satır yazmadım. Muhakkak ki kendi zevkim için yazardım"³ cümleleriyle özetlemektedir. Bu ve benzer görüşlere günümüz yazarları içerisinde "daha fazla" rastlamaktayız. Orhan Pamuk yazma gerekçesini, "... Okumak benim için bir

panayıra gitmek, bir sırke gitmek, bir şenliğe katılmaktır. Yeni bir kitap çıkardığım zaman da okuyucuyu sirkimizin en son gösterisine davet ettiğimizi düşünür, buna benzer bir duyguya kapılırım. Benim sevdiğim ayrıntılarla kişisel olan şeylerle, meraklanım ve hayatımla kanla canlı kurulmuş bir sirk⁴ olarak tanımlamaktadır. "Sanat ve Edebiyat Şövalyesi"⁵ Elif Şafak ise yazma eylemini şöyle açıklıyor: "Öncelikle aklımı ön plana çıkartarak ya da mantıkla yazmadığımı söyleyeyim. Kendime bir misyon biçerek 'ben şöyle bir kitap yazayım, kitapta şunlar olsun, bu kitapla insanlara şunları göstereyim' diye önceden bir hedef tayin ederek de yazmıyorum. Daha esrik, daha fütursuzca geliyorum yazı bende. Daha çok sezgilerimle yazıyorum. Bence bu temel bir ayrım. Akademiden getirdiğim akıl, mantık ve bilgi, ikinci ve üçüncü planda devreye giriyor. Ama beni tetikleyen, yazdıran şeyler onlar değil."⁶

Edebiyat, "anlı şanlı yazarların" dile getirdiği gibi, "kişisel" bir alan değildir. Bir yazar istediği kadar "yazmak için yazdım" desin, eser, sınıflar mücadelesinin tam orta yerine düşer. Ve hangi sınıfın "çıkarlarıyla ilgileniyorsa" ona hizmet eder. Nihayetinde edebiyat ürünlerinin yönünü de, diğer alanlarda olduğu gibi, toplumsal mücadelenin seyri belirlemektedir.

Gerici sistemlerin hüküm sürdüğü ve karşıtın alternatif bir odak teşkil etmediği dönemlerde, edebiyat ürünleri çoğunlukla (tamamen değil çoğunlukla) gerici sistemin dümen suyuna uyar. Bugün, ezilenlerin örgütlü güçleri, dünyada alternatif bir "merkez" olmadıkları için, edebiyat alanında var olan "sınıflar üstü arayışın" 30-40 yıl öncesine göre daha da derinleştiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Kapitalist-emperyalist dünya gericiliği, ideolojik alanda bahsini yaptığımız bu görüşün (edebiyat sınıflar üstüdür) hararetle savunucusu ve garantörüdür. Çünkü sınıf çelişkilerine dokunmayan, toplumsal olanla birleşme kaygısı gütmeyen bir "eser", tam da gerici dünya sisteminin talep ettiği türdendir. Ne de olsa "tek kutuplu dünya" gerçekliğinde, kapitalist-emperyalist dünya sisteminin

ctliğinin bu kadarını ancak "solcular" yapar", "edebiyat araç değildir", "romancı yarattığı karakterden sorumlu değildir, yazarın böyle yargılayamazsınız", "edebiyat kendisi için vardır" türünden fitreler yükselmektedir.

Gerçekten öyle mi?

Bizler de Özgür Düşün olarak bu makalemizde erken cumhuriyet döneminde hayata geçirilen ulus-devlet politikalarının edebiyata testini irdeleyerek hem bu dönem politikalarının hem de "edebiyatın sınıflar üstü" olduğu görüşünün eleştirisini yapacağız.

Erken Cumhuriyet Dönemi ve Ulus-Devletin İnşası

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması içerisinde doğan Türkiye Cumhuriyeti devleti, özellikle sosyo-ekonomik yapı bakımından Osmanlı'nın devamı niteliğindedir. Uluşçu motivasyonla T.C'yi Osman-

1930 Aqm İsyanı ile ilgili "Temizlik Başladı: Zeylan Deresindekiler Tamamen İmha Edildi" şeklinde burjuva basında yer bulan vahşetin "başarısı" çekilen hatıra fotoğrafları ile kutlanıyordu

yeniden üretecek, bu sistemin sınırları dâhilinde hareket edecek ve toplumu şekillendirecek "unsurlara" ihtiyaç vardır. Bu sınırlar dâhilinde yapılan yaramazlıklara, utangaç "eleştirilere", "faşizm çok ürkünç biraz güler yüzlü olsun" serzenişlerine fazlasıyla yer olduğu bilinmektedir.

Toplumsal gelişmelerden, gerici dünya sisteminin yıkıntılarında ve insanlığın gerçek manada kurtuluşundan istem almayan bir edebiyat kimin işine yarar? Halide Edip'in Sinekli Bakkal'ı, Yakup Kadri'nin Panaroma'sı, Esat Mahmut Karakurt'un Dağları Bekleyen Kız'ı... İşçi Suna'nın, köylü Kazım'ın, emekçi Hasan'ın, öğrenci Ali'nin... işine yaramayacağına göre kimin işine yarar? Evet, böyle bir edebiyatı kim, ne için ister?

Cümleleri bu kadar çiplak kurunca "indirgeme-

li'dan keskin bir şekilde ayırmaya kalkınlar beyhude bir çaba içerisinde.

İbrahim Kaypakkaya bu durumu şöyle tespit etmiştir: "Devrimin önderleri daha anti emperyalist savaş yıllarında iken İtilaf emperyalizmi ile el altından işbirliğine girişmişlerdir; emperyalistler, Kemalistlere karşı hayırhah bir tutum takınmış, bir Kemalist iktidara niza göstermeye başlamışlardır. (...) Kemalist hareketin sonucunda Türkiye'nin sömürge, yarı-sömürge, yarı-feodal yapısı; yarı-sömürge ve yarı-feodal yapı ile yer değiştirmiştir. Yani yarı-sömürge ve yarı-feodal yapı iktisadi yapı devam etmiştir."⁷

Korkut Boratav bu bağlantıyı şöyle tarif eder: "Yabancı sermayenin etki alanının Osmanlı İmparatorluğu'ndan daha geniş olduğu bağımsız bir devlet halinde yoktur. Bu miras, sadece ekonomik gelişim-

leri ilgilendirmekle kalmaz. Türkiye'nin politik ve toplumsal hayatının tümüne etkilerini yayar.⁹⁸

Oya Köymen ise şunları söylemektedir: "Kesintisiz 11 yıl süren savaşların (Balkan Savaşları, 1. Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı) Türkiye'nin insanlarına ve topraklarına ne büyük yıkımlar getirdiğini tahayyül etmek zor değil. Osmanlı'nın giderayak bıraktığı bu 'miras'ın toprak dağılımı bakımından bir durum tespiti yapılacak olursa, başlıca özelliklerin adaletsiz toprak dağılımı, büyük toprak sahiplerinin belirgin siyasi ağırlığı ve pazar ekonomisinin gelişkinliği açısından birbirinden çok farklı bölgelerin var olduğu görülür."⁹⁹

Cumhuriyetin üzerinde yükseldiği sosyo-ekonomik gerçeklik, ulus-devletin inşası ve bu bağlamda yaşanan gelişmelerin yönünü dolaysız bir şekilde belirlemiştir. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni keskin bir şekilde Osmanlı'dan ayırmak mümkün değildir. Zira "Kemalist seçkinlerin eskiden hiçbir ilişkilerinin olmadığını, tamamen boş bir mazi sicili ile işe başladıklarını ileri sürmeleri, ideolojinin tarihle keşiştiği noktanın gereklerine atıfla anlaşılabilir olsa da, bu sosyolojik olarak mümkün değildir; tüm uluslar yüz yılların tarihi mirası üzerine kuruludur."¹⁰⁰

Bu miras üzerinde kurulan Cumhuriyet, Osmanlı'nın son dönemlerinde (özellikle 1908 Jön Türk Devrimi'nden sonra) giderek ulusçu bir niteliğe bürünmeye başlamıştır. Fakat ifade edilmelidir ki "ulusçuluk" politikaları, içerisinden geçilen dönemlerin sosyo-ekonomik, sosyo-politik gelişmelerine göre farklılıklar arz etmektedir.

Örneğin, "1915'le birlikte başlayan dönemde ve takiben Milli Mücadele döneminde hakim söylem Türdük ve Türk kimliği değildi. Amasya Tanımı, Erzurum ve Sivas Kongreleri ile Misak-ı Milli gibi resmi belgelerde, milli topluluk Osmanlı ve Müslüman olma gibi geleneksel kriterlere göre tanımlanmıştır."¹⁰¹

"Milli Mücadele" döneminin iyice keskinleştiği süreçte Mustafa Kemal, Müslüman olan gayri Türkleri bir arada tutabilmek için daha özenli bir dil kullanmıştır. (Bu süreçte Ermeniler bu politikanın dolaysız bir yansıması olarak, Türklerin ve Müslümanların imha ve sindirme saldırılarına maruz kalmıştır.) Fakat sonrasında bu dil terk edilmiştir. Müslümanlar, Hıristiyanlar, Yahudiler, Türkler, Araplar, Kürtler, Rumlar, Ermeniler, Sırlar ve Bulgarlar gibi etnik ve dini toplulukları barındıran Osmanlı İmparatorluğu'ndan farklı olarak "Milli Mücadele" sonrasında kurulan Türkiye Cumhuriyeti, bir ulus devlet olma amacındaydı.

Yeni gelişmekte olan "Türk İmtiyazlı zümresi", yani Türk hakim sınıfları, sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamda hakim olmak için adım adım gayri Türkleri ve gayri Müslimleri tasfiye etmeye gir-

işmiştir. "1920'lerin başında nüfus mübadelesi sırasında, Müslüman olmayanlara ait ticari çiftlikler, fazla parçalanmadan Türkler tarafından devralınmış. (...) Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Çukurova'da Ermenilere ve sultana ait olan birkaç yüz bin dönüm toprağın sahipsiz kaldığı, bu topraklardaki büyük Ermeni mülklerinin önemli bir bölümüne, eski aşiret reisleri ile bölgeyi temsil eden milletvekillerinin ve yörenin etkili kişilerinin sahip çıktığı ve siyasi ilişkileri sayesinde kolayca tapu aldıkları aktarılmaktadır. (...) 1920'lerde özellikle Akdeniz, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde nüfus değişimi sonucunda büyük toprak sahiplerinin (Türk olan) daha da güçlendiğini iddia ediyoruz."¹⁰²

İşte ulus-devlet için girilen "mühendislik faaliyetleri" böylesi bir tarihsel, sosyo-ekonomik ve sosyo-politik arka plan üzerinde yükselmiştir.

Ulus-Devletin İnşasında "Zorunlu" Bir Evre: Zorunlu İskân Politikaları

"İskân politikaları, ulus-devletlerin homojen bir ulus yaratma sürecinde başvurdukları araçlardan biridir (Calhoun'un kavramsallaştırmasına dönersek, bir proje olarak milliyetçiliğin gerçekleştirilebilmesi için atılan/ atılması gereken adımlardan biri). Erken Cumhuriyet döneminin, ilki 1925 yılında çıkarılan iskân yasaları da bu temel yönelimle ilgilidir. Bu konunun üzerinde ne kadar hassasiyetle durulduğunu anlamak için, TBMM'nin iskân yasalarında 1947 yılına kadar tam on dört kez değişiklik yaptığını anımsamak yeterlidir."¹⁰³

Yeni "Türk İmtiyazlı zümresinin" bu hassasiyeti sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel olarak "hakim" durumda olan pozisyonunu kuvvetlendirme kaygısından istem almıştır. Bu kaygıya göre, farklı olan ne varsa (gayri Türkler ve gayri Müslimler) her türlü yol ve yöntem denenerek Türkleştirilmeliydi.

Türkleştirme politikalarında "dil birliği sağlamak" önemli bir yer tutmaktadır. Dil birliğini sağlamak için hayata geçirilen yaptırımlar (1925 yılında hayata geçirilmeye başlanan "Şark İslahat Raporlarında" görüldüğü gibi, Türkçe dışındaki dillerin yasaklanması vb.) diğer dillerin Türkçe içerisinde eritilmesini destekleyen politikaların ürünüdür.

Ulus-devlet inşasını destekleyen siyasal, sosyal, askeri yapılandırmalar eğitim, iskân, dil vb. kanunlarda bir hayata geçirilirken Türk ulusal kimliğiyle bütünleşme ve ulus-devletin homojenleştirme sürecinin temel yönelimini de asimilasyon, sürgün, zorunlu iskân gibi etnik stratejiler oluşturmuştur.

Türk hakim sınıfları bu stratejilere bağlı kalarak; Türkçe dışındaki dillerin yasaklanması, "sakincah bölgelerde" yeni karakolların inşa edilmesi, gayri

Türklerin zorunlu olarak yerleştirildikleri (sürgün edildikleri) yerlerde asimile edilmesi, eğitim yoluyla asimilasyonun derinleşmesi, "hassas bölgelere" Türklüğün üstünlüğünü kavrayacak "misyoner" kamu çalışanlarının yerleştirilmesi gibi onlarca politika hayata geçirmiştir.

Ulus-Devlet İnşasının Edebiyata Tesiri

Bahsini yaptığımız bu politikaların uygulanmasında edebiyat önemli bir araç olmuştur. Bu dönem edebiyatçıları büyük oranda "hakim ulus milliyetçiliğinin" sözcüleri, savunucuları haline gelmiştir.

Ulus-devletin inşası yolunda farklı dil, ulus ve kültürlerin Türk kimliği içerisinde eritilmesi, erken cumhuriyet yıllarının temel politikası olarak uygulanmıştır. Bu dönemde edebiyatçıları ortaya koydukları ürünlerle ulus-devletin inşa sürecine hatırı sayılır bir katkı sunmuşlardır. Nitekim bugün dahi bu metinler, Türk ve Müslüman olmayanların sırtında "edebi bir sopa" olarak sallanmaktadır.

"Alfabenin Latinleştirilmesi, dilin sadeleştirilmesi ve Gilneş Dil Teorisi" yeni ulusal kimliği sırtlayan üç başlık olarak öne çıkmıştır. Yeni ulusal kimliğin tesisinde dile biçilen misyon oldukça manidardır. Çünkü bir ulusun hakim pozisyonunu koruma ve sağlamlaştırma dil büyük bir işlev görmektedir.

"İslahat Raporlarında", "İskân" politikasında dile yapılan vurgular bu düşünceden beslenmektedir. Türk dilini yaygınlaştırma, diğer dilleri unutturma ve eğitim yoluyla farklı etno-kültürel kimliklere sahip bireyleri Türklüğe asimile etme fikriyatı edebiyata da tesir etmiştir.

Ulus-devletin inşası sürecinde sürgünlere, milliyetçi hezeyanlara maruz kalan gayri Türkler ve gayri Müslimler çeşitli yazarların, şairlerin eserlerine konu olmuşlardır. Bu anlatılar çoğunlukla, gayri Türkleri ve gayri Müslimleri rencide eden, aşağılayan, hor gören anlatılardır. Bu yönleriyle "ulus-devlet" inşası için geliştirilen çok yönlü süreç edebiyat alanında da yansısını bulduğunu söylemek doğru olacaktır. "Yeni bir yapılanma" sürecinde edebiyat ürünleri, etkili bir asimilasyon aracı olarak kullanılmıştır.

İşte çeşitli yazarlara ait yansımalar:

Ömer Seyfettin, çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğu'nun içinden Türk milliyetçiliğinin bayraktarlığını yaparcasına öne atılmakta ve Türklüğün yüceliğini, asilliğini özellikle genç dimağlara aşılamak istercesine çocuklar ve gençler üzerinden seslenmektedir. Ömer Seyfettin, Türklükten uzaklaşanları piç olarak görmektedir. "Aleko Bir Çocuk", "Primo Türk Çocuğu", "Bir Ermeni Gençinin Hatıraları" gibi eserlerinde Müslüman ve Türk olmayanlar korkak, hain, ahlaksız ve düşman olarak gösterilmekte; kadınlar

"fahişe", erkekler ise "kalles" olarak tanımlanmaktadır. Tabii ki kalleslerin, yosmalann, korkakların karşısına "kaya gibi" Türkler çıkmaktadır. Ömer Seyfettin bu fikirlerini eserlerinin tamamında dile getirmiştir.

Ömer Seyfettin kitaplarının, "milli eğitim" müfredatlarının "zorunlu okuma" listelerinde yer alması, ulus-devletin mantığına uygundur. Çünkü ne Ömer Seyfettin'in eserleri, ne de "milli eğitim müfredatları" tesadüflerin ürünü değildir.

Esat Mahmut Karakurt, erken Cumhuriyet döneminin Kürt ayaklanmalarıyla sarsıldığı dönemde ulus-devletin savunuculuğuna soyunur. Ulus-devlet politikalarına paralel olarak "yabancı", "çiğ et yiyen", "dağlarda zevk ve sefa ayinleri yapan", "insanlık nasibini almamış", adını dahi söylemekten özenle kaçındığı Kürtleri anlatır.

"Dağları Bekleyen Kız" adlı kitabında, Ağrı isyanından bahseder Karakurt. Ağrı'da isyancıların başına nasıl bomba yağdırıldığını, isyanın nasıl bastırıldığını ağzları kulaklarında, coşkun bir ruh haliyle anlatır. Kürtler öldürüldükçe kendinden geçer Karakurt. İsyan dönemlerinde izbe ve karanlıklara boğulmuş olan Ağrı'ya, isyanın bastırılmasıyla birlikte "güneş" doğar Karakurt'un satırlarında. "Doğan güneş" yeni ulus-devletin yeni şanlı Türk'ün irfanıdır.

Bu dönem romanlarında neredeyse klasik haline gelmiş olan gayri Türk ya da gayri Müslim kız ile Türk erkeğin "aşkı", bu kitapta da kendisini gösterir. Türk erkeğin cinsi cazibesi karşısında "eriyen" Kürt kıza, isyan günlerinde "yosma", "sürtük" iken, Türk erkeğe "kendini teslim ettikten" sonra insanlaşmaya başlar. Aynı zamanda cinsel bir obje olarak sunulan Kürt kıza, Türk erkeğin ihsanı, görgüsü ve yakışıklılığıyla içerisinde olduğu karanlıktan kurtulur.

Bu romanda aynı zamanda Şeyh Said isyanının ardından alınan askeri kararların nasıl büyük bir kararlılıkla tatbik edildiğine tanık olunmaktadır. Yeni karakolların inşası, "sakıncalı bölgelerdeki" askeri birliklerin artırılması gibi hususların ivedilikle yerine getirildiği görülmektedir. Ek olarak Türklerin dışında kalan kesimlerin "en küçük hak talebi" dahi görmezden gelinmekte ve bu kesimler "dış mihrakların oyuncakları" olarak iflan edilmektedir. Dağları Bekleyen Kız romanında İngiliz paraları ve son model silahlara yapılan göndermelerle bu motivasyon sağlanmaktadır.

Karakurt'un güncel temsilcileri ne kadar da çok değil mi? Aynı terane 90 yıldır dönüp duruyor.

Gayri Türkler ve gayri Müslimler, Halide Edip Adıvar'ın bütün romanlarında önemli bir yer tutar. Halide Edip, Ömer Seyfettin gibi romancılarla aynı derecede göven bir savunu içerisinde değildir. Fakat Halide Edip de hakim ulus milliyetçiliğinden kurtulamamıştır. Zeyno'nun Oğlu adlı romanında Di-

Yarbakır'a medeniyet götürmekten bahseder. Kürtler "geri" yani "medenî" olmayı temsil ederken, Türkler "uygar ve çağdaş" olanı temsil etmektedirler. Halide Edip'in bu romanında da Türk erkek (bu erkek de Dağları Bekleyen Kız'da olduğu gibi askerdir) ile Kürt kızın aşkı üzerinde durulur. Bu aşkın "meyvesi" olan çocuk Diyarbakır'da "eğitimsiz", "cahil" Haso İken; İstanbul'da akıllı, hızlı gelişen Hasan olurverir.

Halide Edip'in romanlarındaki en olumsuz karakterler genelde Rum'lardır. Ermeniler çoğunlukla "düşmana" hizmet eden kimselerdir, kadınları hafiftir; Bulgarlar daha düne kadar Türklere süt taşıyan insanlardır; Kürtler ise derttirler.

Türklüğü kutsal bir "inanç" boyutuna vardırın Yakup Kadri, "Parazoma" adlı romanında kendi deyişleriyle "inkılâpların Diyarbakır'a uğramamasını valiyeye, polise ve jandarmaya vereceği bir emirle çözeceğini düşünmektedir.

Kemal Tahir, her ne kadar bahsini yaptığımız bu romancıardan önemli oranda ayrırsa da onun da hakim ulus milliyetçiliğinden kopamadığı görülmektedir. "Namuscular" adlı romanında Şeyh Said'in İngilizlerin yaldızı olduğunu, Kürtlerdeki kıpırdanmanın Lozan'da Kürtlere verilen haklardan ileri geldiğini söyler. İsyanla birlikte devreye sokulan sürgünleri ise "Devlet, Kürt ağalarının mallarını kamilen Kürt fukarasına dağıtıp işin kökünü kazıyaçağına, ağaları İstanbul'a sürgün edip fukarayı temizlemiştir"¹⁴ şeklinde yorumlar.

"Yol Ayrımı" adlı romanında Ağrı isyanına değinir: "Anlaşılan yarınki 9 Ağustos 1930 Cumartesi günü Vakıf Gazetesi gene başlıksız çıkacaktı. Evet, habersizlikten kırılıyordu bütün gazeteler... Oysa isyan vardı memlekette... İki aydır Ağrı Dağ'ında vuruşuluyordu."¹⁵

Yol Ayrımı, devlet yöneticilerinin, patronların ve gazetecilerin "Ağrı İsyanı" karşısındaki tutumunun izini sürmek bakımından dikkate değerdir.

"Göl İnsanları" adlı kitabında yer alan "Kondurma Siyaseti" adlı uzun hikâyede Dersim sürgününü konu edinir Kemal Tahir. Dersimlilerin sürgün yollarında nasıl canlarından olduklarını, yağmalara ve eziyetlere maruz kaldıklarını anlatır.

Bunlara ek olarak Kemal Tahir birçok romanında (Yedi Çınar Yaylası, Bir Mülkiyet Kalesi vb.) zorunlu iskân bölgelerinden bahseder. Çorum'a, Burdur'a, Aydın'a vb. yerleştirilen (ya da hangi nedenle geldiği belli olmayan) Kürtleri ve gayri Müslimleri anlatır. Kemal Tahir kimi anlatılarında gayri Türklere ve gayri Müslimlere genel olarak "kötü", "çirkin", "karakter-siz" olarak yansır. Kemal Tahir, her ne kadar "sol" dünya görüşüne sahip olsa da, hakim ulus milliyetçiliğinden kurtulamamıştır.

Benzer şekilde birçok yazar ve şairin eserlerinde ulus kimlik politikalarının izlerini görmek mümkündür.

Sonuç

Sınırlı sayıda edebiyatçıdan verdiğimiz örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür. Fakat bu kadarının kafi olduğu kanaatindeyiz. Zira genel olarak ulus-devlet inşasının edebiyata testrinin ne olduğu açığa çıkmıştır. Erken cumhuriyet dönemine ait edebî ürünler de göstermektedir ki, sınıflar üstü bir edebiyat yoktur. Romanlarında "şahsî" görüşlerini dile getirdiğini söyleyen yazarların, eserleriyle nasıl da büyük bir dönüşüm sürecinin parçası olduğu görülmüştür. Dolayısıyla gerek bu yazımızda ismi geçen yazarların söz konusu romanlarının gerekse de yazımızda yer veremediğimiz başka yazarların eserlerinin incelen-

mesi okuyucumuz açısından faydalı olacaktır.

Bugün hala Ömer Seyfettinlerle, Halide Ediplerle, Esat Mahmutlarla, Arif Nihat Asyalarla yetiştirilmeye gayret edilen "dindar nesiller", 100 yıllık bir uluslaşma sürecinin muhatapları olmaktadır. Ulus-devletin "millî eğitim" politikalarıyla damıtılan "100 eser" seçmeleri, "bilim yuvası" olmakla övünülen üniversitelerde dahi Ömer Seyfettinli "temel yazarlar" okumaları, hala o eski nağmeyi çalmaktadır: "Ne Mutlu Türküm Diyene!"

Türklerin ve Müslümanların dışında kalanları "piçlikle" itham etmek (Hrant Dink davasında görüldüğü üzere) Ömer Seyfettin'den "Türk milletine" emanettir. Gayri Türkleri ve gayri Müslimleri "alçak", "namussuz", "pezevenk", "orospu" ilan etmek hakim ulus milliyetçiliğinin bu topraklara yaklaşık 100 yıldır ekmeye gayret ettiği nefret tohumlarının ta kendisidir.

Sınıflar üstü edebiyat... Ömer Seyfettin ne kadar "sınıflar üstü" bir yazar ise Halide Edip de o kadar "bireyseldir". Sınıf çelişkilerine dokunmadan, milliyetçiliğe, ayrımcılığa, adaletsizliğe karşı durmadan "doğrunun" ve "güzelin" yanında durulabilir mi?

Şimdi, "edebiyat sınıflar üstüdür, bireysel bir alandır" diyenlere söylemezler mi: Hem tarihi haksızlıklara tavır almayacaksın, bu haksızlıklar yaratan nedenlere yönelmeyeceksin hem de "yazmak için yazıyorum" diyerek bu saldırıların dışında kaldığını savunacaksın.

Pardon, "hayatta mısınız?"

DİPNOTLAR

1. Özlem Fedai, Romanı Konuştular, Halide Edip'e Göre Roman ve Romançı, Sütun Yayınları, s. 22.

2. Özlem Fedai, Romanı Konuştular, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ile Romanda Sosyal Tema ve Roman Kişileri Üzerine, Sütun Yayınları, s. 28.

3. Özlem Fedai, Romanı Konuştular, Reşat Nuri Güntekin ile Roman Yazmak ve Romanlardaki Anlatım Şekli Üzerine, Sütun Yayınları, s. 40.

4. Özlem Fedai, Romanı Konuştular, Orhan Pamuk ile Roman Tekniği ve Romanları Üzerine, Sütun Yayınları, s. 231.

5. Elif Şafak'a, Temmuz 2012'de Fransa'da "Sarat ve Edebiyat Şövalyesi" nişanı verilmiştir. Tam da emperyal güçlere yaraşır bir şövalye!

6. Özlem Fedai, Romanı Konuştular, Elif Şafak ile Romanda Bilgi ve Sezgi Üzerine, Sütun Yayınları, s. 243.

7. İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, Ocak Yayınları, 1979, s. 140.

8. Korkut Boratav, Türkiye İktisat Tarihi 1908-2007, İmge Kitabevi Yayınları, 2009, s.19.

9. Oya Köymen, Kapitalizm ve Köylülük (Ağalar, Üretenler, Patronlar), Yordam Kitap, 2008, s.107.

10. Ahmet Yıldız, Ne Mutlu Türküm Diyebilene: Türk Ulusal Kimliğinin Etno-seküler Sınırları (1919-1938). (İstanbul:İletişim Yayınları, 2010), s. 293.

11. A.g.e., s. 98.

12. Oya Köymen, Kapitalizm ve Köylülük (Ağalar, Üretenler, Patronlar), Yordam Kitap, 2008, s.109.

13. Sibel Yardımcı & Şükrü Aslan, 1930'ların Biyopolitik Paradigması: Dil, Etnisite, İskan ve Ulusun İnşası, Doğu Batı Dergisi, s. 135.

14. Kemal Tahir, Namuscular, s. 368.

15. Kemal Tahir, Yol Ayrımı, İthaki Yayınları, İstanbul, 2010, s. 7.

KAYNAKÇA

ADIVAR Halide Edip, Zeyno'nun Oğlu, Remzi Kitapevi, 1984

BEŞİKÇİ İsmail, Tunceli Kanunu (1935) ve Der-sim Jenosidi, Belge Yayınları, İstanbul, 1990.

BİLMEZ Bülent, KAYACAN Gülay, ASLAN Şükrü, Dersim '38'i Hatırlamak, Tarih Vakfı, İstanbul, 2011.

BORATAV Korkut, Türkiye İktisat Tarihi 1908-2007, İmge Kitabevi Yayınları, 2009

FEDAI Özlem, Romanı Konuştular, Sütun Yayınları, 2011

KARAKURT Mahmut Esat, Dağları Bekleyen Kız, İnkılap ve Aka Kitapevleri, 1980

KARAOSMANOĞLU Yakup Kadri, Panaroma, Remzi Kitapevi, 1971

KAYPAKKAYA İbrahim, Seçme Yazılar, Ocak Yayınları, 1979

KÖYMEN Oya, Kapitalizm ve Köylülük (Ağalar, Üretenler, Patronlar), Yordam Kitap, 2008

SEYFETTİN Ömer, Bir Ermeni Gençin Hatıraları, Bilge Karınca, 2008

SEYFETTİN Ömer, Primo Türk Çocuğu

SÜREYA Cemal, Günler, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2002.

TAHİR Kemal, Yol Ayrımı, İthaki Yayınları, 2010

TAHİR Kemal, Namuscular, Bilgi Yayınevi, 1974

TAHİR Kemal, Göl İnsanları, Bilgi Yayınevi, 1969

ÜNLÜ Mahtir, ÖZCAN Ömer, 20. Yüzyıl Türk Edebiyatı, İnkılap Kitabevi, 1988

ÖZKIRIMLI Umut, Milliyetçilik Kuramları, Sarmal Yayınevi, İstanbul, 1999.

YILDEZ Ahmet, "Ne Mutlu Türküm Diyebilene" Türk Ulusal Kimliğinin Etno-Seküler Sınırları (1919-1938), 4. Bsk., İletişim Yayınları, İstanbul, 2010.

YÜCEL Müslüm, Osmanlı-Türk Romanında Kültür İmgesi, Agora Kitaplığı, 2011.

Dört Tartışma Noktası Üzerinden

Üçüncü Dünya'da Komünist Stratejiyi Ele Almak

MIKE ELY

ABD ve benzeri "kalkınmış" ülkelerde devrimci siyasetle ilgilenenlerin büyük çoğunluğu, devrimci dönüşümü kendilerini sarmalayan toplumsal koşulların, yani feodalizmin kapitalist tarına evrilmiş olduğu, yani işçi sınıfının çok ufak bir kesiminin toprağı işleyerek geçimini sağladığı toplumsal koşulların değişimi üzerinden tanımlar.

Bu yüzden de, üçüncü dünya ülkelerinin devrimcileri (misal: Hindistan, Nepal, Peru, Türkiye), komünistleri ve halkı ilgilendiren sorunları ele alırken feodal unsurlardan bahsettiklerinde, bunu görüpseme eğilimi sergileriz. Bu tür tartışmalarda, bu ülkelerin devrimcileri için yakıcı sorunlar olan tam bağımsızlık, köy köy gerçekleştirilecek toprak reformu, sınıf kalkınma, altyapı inşası (yol, su, elektrik...) köy yaşantısındaki ataerkil ilişkilerin alt üst edilmesi gibi konular öne çıkar. Ancak bunlar, ABD'li devrimcilerin

karşı karşıya oldukları sorunlardan çok farklıdır.

Ciddi farklılıklar olduğu doğrudur, ama bir yandan da, üçüncü dünyanın büyük bir hızla değiştiği de bir gerçektir. Bu dönüşüm, günümüz dünya siyaseti, ekonomisi ve devrimleri açısından son derece önemlidir. Eskinin sömürge coğrafyasında bugün, emperyalist tarzda üretimde bulunan (ve hatta burjuvalaşmış geniş toplum kesimlerine sahip) adacıklar yükseliyor. Güney Afrika, Hindistan'da Bangalore, Güneydoğu Asya'da Singapur, Çin'de Hong Kong ve Şangay, hatta yoksul Ortadoğu coğrafyasında, şahıslarına münhasır gelişim biçimleri ile, İsrail ve Dubai... Bu dönüşümle birlikte üçüncü dünya tanımında da çok büyük değişiklikler gerçekleşiyor. Köylülerin kuvvetli direnişyle karşılaşan barajlarla ve fabrikalarla kapitalist gelişim kırsalda kendisine yer ediniyor ve kapitalist tarım ilişkileri köy yaşantısını değişime uğrattıyor.

ABD'deki devrimcilerin, pek çok sebepten ötürü,

Üçüncü Dünya'nın tarihini, koşullarını ve orada geliştirilen devrimci teorileri anlamak durumunda olduklarını söyleyebiliriz. Burada, sürmekte olan kimi tartışmaları detaylı biçimde ele alarak bu tartışmaların evrensel siyasi birliğimizi nasıl etkilediğini ve nasıl bizleri teorik açmazlara sürüklediklerini ortaya koyarak tartışmayı başlatmak istiyorum.

Kapitalizm veya Sosyalizm: Yoksul Ülkeler İçin İki Yol

Jan Makandal, bir tartışma esnasında belirttiği görüşler ile bize bir başlangıç noktası sunmuştur:

"Aşamalı devrim teorisinin savunucularının teorik hatalarından biri, uzlaşmaz iki üretim biçiminin, yani feodalizmin ve, her ne kadar bağımlı ve çarpık olursa olsun, kapitalizmin yan yana var olduğunu söylemeleridir. 'Yarı' ibaresi de buradan çıkmaktadır. Bu hata, çelişiklere mekanik bir algıyla yaklaşımın bir sonucudur. Hakikatte, çelişikli olgular, kimi zaman karşılıklı biçimde birbirlerini besleyerek, her zaman mücadelede var olmuşlardır, ancak, bu zit olgulardan biri daima diğeri yok etme ve kapsama uğraşındadır. Materyalistler olarak, var olan eğilimleri ve bu çelişiklerin güzergahını nitelik bakımından kavramakla yükümlüüz. Örneğin, feodal derebeylerin büyük ölçüde kapitalistlere borçlanmış oldukları gerçeğini görebilmeliyiz. Feodal toplumsal yapının kimi durumlarda güçlü ve kemikleşmiş olmasına rağmen durağan olduğunu ve, ne kadar çarpık ve bağımlı olursa olsun, kapitalizmin yükselişte olduğunu görebilmeliyiz.

Yani hence bu toplumsal oluşumu yarı-feodal ve yarı-kapitalist olarak tanımlamaktansa, bu iki üretim biçiminin aynı anda var olduğunu ama kapitalizmin yükselişte olduğunu, dolayısıyla başlıca engelin, başat çelişkinin, kapitalizm olduğunu söylemek gerekmektedir. Kısacası, oportünist ve revizyonist bir hat olan demokratik halk devrim teorisine karşı çıkmalı, proletarya devrimlerini savunmalıyız."

Anlayabildiğim kadarıyla burada Jan'ın eleştirmekte olduğu şey, Mao'nun 1920'lerin ve 1930'ların Çin'inin koşullarını tanımlamak için ortaya koyduğu ve daha sonraları üçüncü dünyadaki Maoistler tarafından kendi ülke koşullarını tanımlamak için de kullanılan "yarı-feodal yarı-sömürge" tahlilidir. Mao bu analizi ilk yaptığında, aşağıda açıklayacağım üzere, çığır açıcı bir gelişmeye imza atmıştı. Bugün de, Jan'ın belirtmiş olduğu sebeplerden ötürü, bu tahlil hala üzerine çok tartışılan bir meseledir.

Jan'ın bunları söylemiş olması son derece faydalıdır. Tartışmaya açtığı başlıklardan birkaç tanesine cevap vermek istiyorum.

O halde şöyle başlayalım: "Yarı-feodal, yarı-sö-

mürge" tanımı neyi ifade etmektedir, geçtiğimiz yüzyıl boyunca böyle nitelendirilen toplumsal koşullara karşı geliştirilen devrimci strateji nedir? Ve bunun hızla değişmekte olan günümüz dünyasında güncelliği nedir?

Tek Bir Toplumsal Yapıyı Tanımlamak

Öncelikle, Mao'nun, son derece parçalı bir yapıya sahip, tek bir toplumsal yapının dinamiklerini izah etmeye çalışmış olduğunu söylemeliyiz. Yani karşı karşıya olduğu çelişik toplumsal yapının tamamını analiz etmiştir. Bu terimi, "şehirlerde kapitalizm/sömürgecilik, kırsalda feodalizm vardır, dolayısıyla ülke yarı-feodal, yarı-sömürgeci (Jan'ın deyişle, 'ülkenin yansı feodaldır yansı kapitalisttir')" şeklinde kaba ve şabloncu bir biçimde algılama hatasına düşmemeliyiz. Kesinlikle düşmemeliyiz, zira yarı-feodal, yarı-sömürge tanımı dinamik çelişiklere sahip bir bütünü ifade etmektedir. Böyle koşullarda, ekonomik altyapı, yarı-feodal ve yarı-sömürge nitelikteki bir üstyapıyı yaratır, kültür ve siyaset de bundan nasibini alır. Devlet de yarı-feodal, yarı-sömürge bir karaktere sahiptir, ordu da. Bunların özellikleri, kendilerini var eden çarpık iktisadi yapıyı yansıtır.

Örneğin; o dönemki Çin'in şehirlerini, basitçe, kapitalist ya da sömürgeci ilişkilerin merkezi olarak tanımlamamız doğru olmaz. Şehirlerin sınıfsal muhtevasında kırlardan göçen, topraksız kalmış yoksul köylülerin ciddi bir ağırlığı vardı. Yani özcesi, Çin'deki kent yoksulları kentsel kapitalist gelişimin neticesinde oluşmuş bir toplumsal sınıf değildi, mülksüzleştirilmiş ve köyünden sürülmüş köylülerden oluşuyordu. Çin'in toplumsal yapısının kent ayağı da toplumsal yapının yarı-feodal, yarı-sömürge karakter özelliklerinden nasibini almıştı.

Peki Mao Çin'i neden basitçe "feodal ve sömürge ülke" olarak tanımlamamıştır? Neden "yarı" ibaresine gereksinim duymuştur? Bu, iki sebepten ötürü böyledir: Öncelikle Çin, tarihin hiçbir evresinde tek bir emperyal güç tarafından bütünüyle sömürge haline getirilmemiştir (Portekiz'in Angola'yı sömürgeleştirdiği gibi örneğin). Elbette, Japon emperyalizminin 1930'lar da Çin'in kıyı şeridini ilhak etme çabasını göz ardı etmiyoruz bunu söylerken.

İkinci olarak da, tahlilin bu şekilde yapılmış olması, dış tahakkümün ve yabancı sermayenin Çin'in toplumsal yapısını bütünüyle etki altına almış olmasındandır (bu bağlamda, feodal ilişkilerin yoğun olduğu kırsaldaki yaşantının hızlı dönüşümünün önemi büyüktür). Çin, açıkça tahakküm altındaydı, bu tartışmasızdır. Kıyı şeridinde bulunan tüm büyük şehirlerinde (en bariz Hong Kong olmak üzere, ancak Şangay ve Kanton'u da tenzih etmeksizin)

duşa kapalı, yabancı yerleşim bölgeleri vardı. Avrupalı, Amerikalı ve Japon tekeller bu bölgelerde Çinli işçileri sömürüyor, demiryolu gibi altyapı çalışmalarını gerçekleştiriyor, siyasette gemleri ellerinde bulunduruyor, tekstil ürünleri, afyon ve ucuz tüketim malları ithal ediyor, yani özetle Çin'in zayıflığından nemalanıyorlardı. Şehirler böyle çarpık biçimde gelişirken de, ülkenin iç bölgelerinde, Orta Asya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada, feodal nitelikte tarımsal üretim sürüyordu. Kapitalist üretim ve sömürgeci ticaret, bir noktadan itibaren kırsaldaki gelişimi de belirlemeye başladı.

Mesela, devrimci komutan Zhu De, köyde yaşayan bir genç olarak izlenimlerini anlattığı "Büyük Yol" isimli kitabında, imal edilmiş ucuz mamullerle rekabet edemedikleri için mülksüz kalan ve köy köy gezerek ıvr zıvr satmaya mecbur bırakılan kentli zanaat-

yan yana eşit koşullarda var olduğunu" ima etmektedir. Bildiğim kadarıyla, hiç kimse Jan'ın ifade biçimini kullanmamaktadır.

Mao'nun "yarı-feodal, yarı-sömürge" olarak ifade ettiği dinamikler bunlardır (salt feodal ya da doğrudan sömürge ülkelerin aksine). Toplumsal yapının bu karakteri (merkezleşmiş bir devlet aygıtının yokluğu, savaş ağalarının hükümranlığı, köy şeridinin emperyalist tahakkümü vs.) Çin'de kurtarılmış komünist bölgelerin kurulmasına ve iktidara olağanüstü ve yaratıcı bir yoldan ulaşılmasına olanak tanımıştır.

Mao'nun bu konuya ilişkin bir metni vardır, "Çin'de Kızıl Siyasal İktidarın Kurulabilmesinin Sebepleri Nelerdir?"

"Beyaz rejim tarafından kuşatılmış, Kızıl Siyasal İktidara sahip bir ya da birden fazla ufak bölgenin uzun süre varlığını sürdürebilmesi tarihin hiçbir ev-

karların, kendilerini dinlemeyi kabul eden köylülere nasıl bir şevkle "ecnebi iblislere" duydukları kin anlatıklarından bahseder.

Gereksiz detaylara girmeden özetleyelim: "Yarı-feodal, yarı-sömürge" olgusu, Jan'ın ima ettiği gibi, "iki üretim biçiminin eşit koşullarda yan yana var olması" anlamına gelmemektedir. "Yarı" sıfatının kullanımı, mevcut toplumsal üretim ilişkilerini %50-%50 ikiye bölen bir tür büyütülüğe kıbf hazırlamaktadır. Şayet böyle bir anlam taşısaydı, Jan'ın dediği gibi, bu tahlilin mekanik bir algının ürünü olduğu söylenebilirdi (Jan'ın yukarıda kullandığı "yarı-feodal, yarı-kapitalist" ifadesi kendi ürünüdür. Komünist terminolojiyi çarpıtarak "iki üretim biçiminin

resinde, dünyanın hiçbir ülkesinde rastlanmamış bir olgudur. Bu tuhaf olgunun varlığının özel nedenleri vardır. Bu durum ancak belli başlı şartların var olması halinde mümkündür.

Birincisi, bu emperyalist bir ülkede ya da dolaysız emperyalist yönetim altındaki bir sömürge de mümkündür, ama ekonomik yönden geri kalmış bir sömürge olan ve dolaylı emperyalist yönetim altında bulunan Çin'de mümkündür. Çünkü bu olağanüstü olgu, yine bir başka olağanüstü olgunun varlığıyla, beyaz rejimin savaş içinde bulunmasıyla gerçekleşebilir."

Mao'nun bu teorisi, sınıfsal analiz hususunda da yenilikler içermektedir:

- Mao, yabancı sermayeye çeşitli şekillerde

hizmet eden yerli egemenlerden, yani komprador kapitalistlerden,

- Devlet mekanizmasına ve orduya hakim olan ve bu konularını, halkın uluslar arası sömürsü pahasına, kendi sermayelerini edinmek için kullanan bürokrat kapitalistlerden,

- Ve pek çok küçük işletmeden oluşan ve üretimin çok ufak bir kısmını gerçekleştiren, Çin'deki kapitalist yanın ufak ve bastırılmış bir kısmını teşkil eden ulusal burjuvaziden bahsetmektedir.

Bu analiz kategorileri, sonraki on yıllarda tekellerin iktisadi yaşantı üzerindeki himayelerini kuvvetlendirdikleri (yani kompradorların güçlendirdikleri) ve üçüncü dünya hükümetlerinin daha da yolsuzlaşarak bütünüyle bürokrat kapitalistlerin himayesine geçtikleri süreçte son derece faydalı olmuşlardır (Çan-Kay sek, Suharto ve şu anki Deng Şiaoping sonrası Çinli kapitalistler mesela).

Diğer Toplumsal Yapılardan Farklılıklar

Yarı-feodal, yarı-sömürge tartışmasına dönecek olursak... Bu tanımın içeriğini, diğer toplumsal yapılarla (1900'lerin ortalarında var olanlar da dahil olmak üzere) olan farklılıklarını göz önünde bulundurduğumuzda daha kesin bir biçimde kavrayabiliriz.

Toplum biçimlerinden bahsetmeye başladığımız noktada, genellemelerin devreye girmesi doğaldır. Elbette, doğal olarak, tüm bu toplumlar (ve onların dış bağlantıları) kendilerine has koşullara sahiptirler. Ama kapsamlı genel kategorileri tartışırken amacımız özgüllükleri yadsımak değil, onların daha sağlam biçimde kavranmasını sağlamaktır. Pek çok şeyin ciddi biçimde değişmiş olduğu günümüz dünyasında sınıflı toplum yapısını ve bu toplumun dinamiklerini komünist bir metot ışığında aydınlatabileceğimizi umuyoruz.

Mao, kimi yazılarında ve konuşmalarında yarı-feodal, yarı-sömürge toplumsal yapıyı, dışa bağımlı olmayan, feodalizmin belirleyici bir rolünün bulunmadığı, bütünleşmiş iş pazarı ve merkezi bir devlet yapısına sahip, çoğunlukla burjuva demokrasisiyle yönetilen "kapitalist ülkelerle" karşılaştırmaktadır.

Ama Mao yarı-feodal, yarı-sömürge olarak tanımlanabilecek ülkelerle (o dönem) sömürge ya da feodal ülkeler olarak nitelendirilebilecek ülkelerin arasında da bir ayrım yapmaktadır.

Buna göre, tam sömürge ülkelerde toplumsal yapı tamamen, doğrudan ve açıktan sömürgeci bir güç tarafından yönlendirilir. Örneğin: Mozambik, Cezayir, Fransız Çinhindi'si, plantasyon dönemi Porto Riko, Angola, İngiliz Doğu Afrika'sı, İngiliz Burma'sı, Belçika Kongo'su, vs.

Bunların da kendi aralarında farklılıklar vardır. Bu sömürgelerden bazıları, Cezayir ve Güney Afrika

gibi, doğrudan koloni niteliği taşımaktaydı. Yani yabancı unsurlar daha önceden bulunmadıkları bir coğrafyaya yerleşerek oradaki yerli halk üzerinde tahakküm oluşturmuşlardır. Bu "koloni" olgusu, 1600'lerden 1800'lerin sonuna değin Kuzey Amerika'daki devletlerin de (hem Kanada'nın hem ABD'nin) bir niteliği olmuştur. Güney Afrika, Avustralya, Yeni Zelanda ve (daha yakın tarihten bir örnek olarak) İsrail de böyledir.

Ama Güney Afrika'nın aksine, ABD'li yerleşimciler yerli halka sistematik bir soykırım politikası uyguladılar. Böylelikle, Amerikan Yerlileri'nin planlı imhası sonucunda, ABD'de Avrupa'dakine benzer bir toplumsal yapı oluştu ve azınlık halini alan yerliler üretimin esas alanlarından soyutlanarak ufak yerleşim birimlerine tıkıldılar. Bir yandan da kapitalist toplumsal gelişimle başa baş olaraktan, siyahiler eskiden köleliğin bulunduğu bölgede "aşağı kast" muamelesi görüyorlardı ve Meksikalılar ve Chicano'lar" güneybatı'nın pek çok bölgesinde çok yönlü bir baskı ve sömürüyle karşı karşıyaydılar. (Yani bu hususta da terminolojisi ve analiz son derece karmaşıktır ve toplum kendine has, son derece önemli özgüllükler barındırmaktadır. Bu analiz, günümüzde de komünistler ve "İşgal et hareketi" gibi kesimler arasında ciddi tartışma konusudur... ABD bugün de doğrudan koloni devleti niteliğini taşımakta mıdır?)

Kimi sömürge ülkelerin feodal tarım yapısının, küresel meta pazarına eklemlendiği de görülmüştür (Örneğin Küba, Porto Riko ve ABD sömürgecilik döneminde Filipinler'deki şeker kamışı plantasyonları). Öte yandan, kimi sömürge ülkelerin de kırsal bölgelerinde kabile yaşantısı mevcuttu (Örneğin Belçika Kongo'su gibi). Kimileri ise hem plantasyonlara hem kabile yaşantısına sahipti (Doğu Afrika'da olduğu üzere).

Salt feodal olarak nitelendirilebileceğimiz ülkelerine hiçbir Avrupalı devletler, ABD ya da Japonya tarafından tam anlamıyla sömürgeleştirilmemişti (bundan kasıt fethedilip yönetilmedikleridir). Etiyopya, Nepal, Tayland ve Afganistan (tarihlerinin belli evrelerinde) bunun en iyi örnekleri olarak görülebilirler. Mesela İngilizler 1800'lerde ve 1900'lerin başında Hindistan'daki üslerinden Nepal'i ve Afganistan'ı fethetmeye çalışmış ve başarısız olmuşlardı. Benzer şekilde, İtalyanların 1930'larda Etiyopya'yı işgal etme girişimi de başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

Bunları göz önünde bulundurursak, yarı-feodal, yarı-sömürge terminolojisi, bu yapıya sahip ülkelerle tamamen sömürgeleşmiş ülkeler ve bağımsız ama feodal ülkeler arasında bir ayrım da bulunmak amacıyla tercih edilmiş olduğunu görebiliriz. Sömürgecilik karşıtı mücadelelerin 20. yüzyılın ikinci yarısında

kuvvetlenmesiyle "yan-feodal, yan-sömürge" tanımlaması uluslar arası komünist hareketin önemli tartışma konularından biri haline almış ve çizgi mücadelelerinin önemli bir yanını yansıtır hale gelmiştir. Üçüncü dünyadan ne tür bir dönüşüm beklemelidir? Köylü yığınlar da dahil olmak üzere halk kitlelerinin bundaki rolü ne olmalıdır?

1. Tartışma Noktası: Yeni-Sömürge mi, Yan-Feodal/Yan-Sömürge mi?

Bu kısım, II. Dünya Savaşı ile Soğuk Savaş'ın sonu arasındaki sürede bu meseleler üzerinden gerçekleşen tartışmaların kısa bir şeması kabul edilebilir.

Avrupalı güçler 20. yüzyıldaki iki dünya savaşı ile güçlerini neredeyse tamamen tüketmişlerdi. Bu durum onların sömürgelerinin üzerindeki himayelerini sürdürme kapasitelerini ciddi şekilde etkilemişti. Avrupalı sömürge imparatorluklarının zayıflığından istifade etmek isteyen Japonya, Pasifik Okyanusu'nun batı yakasında kendi sömürge imparatorluğunu kurmaya çalışmıştı ama bu girişimi başarısızlıkla sonuçlanmıştı.

İkinci Dünya Savaşı'nın doğurduğu üç mühim sonuç vardır:

1) İnsanlığın dörtte birini barındıran Çin'in önderliğinde gelişen, ancak üçüncü dünyanın her ülkesini kapsayarak muazzam bir sömürgecilik karşıtı devrimci mücadele dalgası (1945'te başlayıp 1970'lere dek sürmüştür). Doğrudan sömürgelerini muhafaza etmeye çalışanlar halkların son derece kuvvetli silahlı devrimci mücadelesi ile karşı karşıya kalmışlardır. Çin Hindistan'da ve Cezayir'de Fransa, Malezya ve Hindistan'da İngiltere, İkinci Dünya Savaşı boyunca Pasifik'in batı yakasında Japonya buna örnektir.

2) Sömürgeci devletler, bu tepkilere karşılık, farklı bir emperyalist yönetim biçimine başvurmuşlardır. Buna göre çeşitli kukla yönetimlere "İktidarın anahtarları" teslim ediliyordu ve eskinin doğrudan sömürge ülkeleri görünürde bir bağımsızlık kazanıyorlardı. Bunun bir sonucu olarak ciddi bir kargaşa ve yolsuzluk ortaya çıkıyordu ama dışsal emperyalist tahakkümün temel zemini muhafaza edilmiş oluyordu.

3) İkinci Dünya Savaşı ile gücü tükenen İngiltere ve Fransız imparatorluklarını da büyük ölçüde yutan ABD, dünyanın başlıca siyasal ve ekonomik gücü haline gelmiştir (bir "süper güç" de denebilir). ABD, bu "kurtuluş olmaksızın bağımsızlık" stratejisini en etkin şekilde uygulayan güç olarak dünya sahnesinde yerini almış, emperyalist tahakkümü muhafaza etmenin bu yöntemini CIA, "danışmanlar," "eğitmenler," vs. ile kendince mükemmelleştirmişti. Marcos, Diem, Somoza ve Duvalier gibi isimler de böyle iktidara gelmiş ve kalmışlardı.

Dünyadaki bu tür değişiklikler, komünistler arasında, geliştirilmesi gereken stratejiye dair ciddi tartışmaların patlak vermesinin zemini olmuştur. Bu tartışmanın bir ayağı da terminolojiye ilişkin tartışmalardı. Burada sözünü etmekte olduğum tartışma, uluslar arası komünist hareketin 1963'te mühürlenmiş büyük enternasyonal kopuşuna giden süreçteki ideolojik mücadelelerin bir ayağıdır. Bu bahsi geçen, dünyadaki koşulların ve devrim ihtimalinin tüm teorik ve pratik yanlarını kapsayan bir ideolojik mücadele süreciydi.

Basitçe ifade etmek gerekirse:

Kimi komünistler, Güney Vietnam, Hindistan, Güney Kore, Filipinler, Peru, Orta Asya Devletleri, Meksika gibi görünürde bağımsız devletlerin yan-feodal ve yan-sömürge nitelikte olduklarını, dolayısıyla da bu ülkelerin kırsalında varlığını sürdüren feodal ilişkilere karşı köylülüğün başlıca talebi olan toprak reformunun kapitalist/emperyalist tahakküme karşı verilmekte olan bağımsızlık mücadelesinin temel bir ayağı olması gerektiğini savunmuşlardır. Maoizmle ilişkilendirilen bu perspektif, üçüncü dünyadaki uzun süreli devrimci mücadele açısından köylülerin mücadeledeki rolünü vurgulamış ve onların komünist önderlik altında birleştirilmelerinin mücadele açısından elzem olduğunu savunmuştur.

Bundan farklı olarak, kimi diğer sol güçler, "yeni sömürge" diye bir terim geliştirmiş ve bu görünürde bağımsızlığını kazanmış devletlerden kimilerinin emperyalizmin tahakkümü altında olduğunu (yeni-sömürge olanlar), kimilerininse burjuva milliyetçi güçler tarafından yönetilmekte olduğunu (Sukarno, Nasir vs.) söyleyerek bu iki ülke tipinin arasında bir ayrım olduğunu savunmuşlardır. Bu görüşü savunanlar, "burjuva milliyetçileri" tarafından yönetilen ülkelerin potansiyel açıdan ilerici olduklarını söylemişlerdir. Onların kurguladıkları dünya düzeninde, "potansiyel açıdan ilerici" bu hükümetlerin, o potansiyel ilericiliklerini yitirmemelerini sağlamak için Sovyetler Birliği'ne önemli bir görev düşüyordu: "İlerici" hükümetleri maddi yardımlar, danışmanlar ve teknik personel ile desteklemek. Hal böyle olunca, kimi üçüncü dünya devrimcileri, ezilen sınıflara sırt yaslayarak uzun süreli bir halk iktidarı ve siyasal ve ekonomik bağımsızlık mücadelesi vermektense, tabiri caizse, "kısa yoldan işi halletme" arayışlarına girmişlerdi (örneğin aydın-subay darbeleri, ya da fokoculuk gibi). Kimilerinin, İran'ın ABD emperyalizmine karşı gösterdiği köktendinci muhtevaya sahip direnişi vurgulayıp İran halkının tabandan yükselbilecek devrimci dönüşüm potansiyelini yadsıdıkları şu günlerde bu tartışmanın hafifçe biçim değiştirmiş olarak sürettiğini söyleyebiliriz.

Bir kez daha basitçe ifade edecek olursak: "Yarı-feodal, yarı-sömürge" tahlili, köylülüğü temel alan uzun süreli bir devrimci süreci ve komünist güzergahta, bağımsız yeni toplumun inşasını zorunlu görenlerin tahliliydi. Kızıl Çin'deki süreç bu düşünceye güç veriyordu.

"Yeni sömürge" ifadesini kullananlar ise kasıtlı olarak kırsalı geri plana atıyorlardı. Genellikle Guevaracılarla (özellikle de şehir gerillacılığını savunanlarıyla) birlikte anılan bu terimi kullananlar, mevcut toplumsal yapıyı ses getirecek silahlı eylemleri ve devrimci fedakarlıklarını sarsacaklarını, ortaya çıkan kargaşa ortamında da iktidarı ele geçireceklerini savunuyorlardı. İktidarı alışlarını takip eden fırtınayı (ve potansiyel ABD saldırılarını) göğüsleyebilmek için de kendilerine uluslar arası bir hamle bulmalarının kâfi olacağını düşünüyorlardı.

Bu siyasi algı, Maoizm'in temel aldığı, "toprak işleyenin" şiarıyla gerçekleştirilen toprak reformunu es geçme eğilimindedir. Onların kırsala getirdikleri çözüm, uluslar arası kapitalist pazara şeker, kahve, muz gibi ürünler sağlayan büyük devlet çiftliklerinin "doğrudan" oluşturulmasıdır. Tarıma ilişkin bu algıyı besleyen Küba pratiği idi.

Yani, örnek verecek olursak, Türkiye gibi bir ülkede, Guevaracılar kentleri merkez alan bir stratejiyi vurgulayıp devrimci siyaseti büyük ölçüde "ulusal bağımsızlık" ışığında yansıtırlarken Maoistler, yarı-feodal kırsaldaki köylülüğün toprak talebinden bes-

lenen uzun süreli bir silahlı mücadeleyi temel alıyor ve ezilen Kürt ulusunun çıkarlarını savunuyorlardı. Özetle, "yeni sömürge" tahlilinin arka planında, halka yaslanarak devrimci mücadeleyi vermek geri plana atılıyor, uzun bir süre zarfında sağlam ve kendi kendine yetebilir bir yapının inşa edilmesi fikri yadsınıyordu.

Bu ikisinin haricinde de kimi tahliller mevcuttu elbette:

Mesela bazı gruplar, dünyada feodalizmin kalmadığını savunuyor, üçüncü dünyanın kırsallarındaki insanları köylü olarak görmüyorlardı. Onlara göre dünyadaki tek sistem kapitalizmi ve üçüncü dünya ülkeleri de "gelişmekte olan kapitalist ülkelerdi." Bu tahlili yapanlar, dünyanın tüm ülkelerinde, Ekim Devrimi tarzı, kentlerdeki toplu ayaklanmalara dayalı sosyalist devrimler bekliyorlardı. Bu perspektif genellikle Troçkizm ve ABD'deki İlerici Emek Partisi ile ilişkilendirilir.

Son olarak, açık konuşmak gerekirse, anarşist devrimciler arasında bu konuların nasıl ele alındığını, ne tür tartışmaların dönmüş olduğunu bilmediğimi itiraf ediyorum. Anarşistlerle sınırlı derecede iletişim kumuş biri olarak genel gözlemim, anarşistlerin üçüncü dünyada gerçekleşebilecek anti-feodal bağımsızlık mücadelelerine ilişkin ciddi bir analiz katkı içersinde oldukları yönündedir. Ama anarşistler arasında benim gözlemleyebildiklerimden daha derin kavrayışların da olması son derece muhtemeldir.

2. Tartışma Noktası: Sosyalist Devrimin Birinci Adımı Olarak Yeni Demokrasi

"Yarı-feodal, yarı-sömürge" bir toplumsal yapıya sahip bir ülkede devrimci strateji nasıl olmalıdır?

Böyle ülkelerde sosyalist-komünist devrimin başlangıç aşamaları ulusal kurtuluş mücadelesinin ve toprak devriminin bir bileşimi biçimindedirler.

Tarihsel olarak, Avrupa'da modern ulus devletlerin kurulması ve kırsalda köylülerin feodalizme karşı mücadelesinin önderliği gibi görevler burjuva demokratik devrimlerinin görevleri olmuşlardır. Yani bu süreçler, Marksist terminolojiyle, "burjuva demokratik nitelikte görevler" olarak görülmüşlerdir. Ortaçağ feodalizminin son demelerini yaşadığı dönemde kentli tüccarlar ve kapitalistler gevşek bir yapıya sahip feodal devletleri yıkarak Fransa, Almanya ve İtalya gibi modern, merkezleşmiş ulus devletleri (ve elbette bunların ulusal pazarlarını) oluşturmuşlardır. Bu burjuvazi, feodal yapıyı yıkmaya amacıyla köylü yığınları da kendi önderliği altında birleştirmiş, mücadeleyi kirlarda bu şekilde sürdürmüştür.

1850'den sonra gerçekleşenin, muzaffer kapitalist sınıfın bu "burjuva demokratik görevlerinden" gitgide sapması olduğu söylenebilir. ABD'nin kapitalistleri, iç savaş ile birlikte köleliği kaldırdıktan sonra, büyük bir şevkle güneyin "Radikal Yeniden İnşası" sürecinde yer almışlardı. Bu süreçle ABD'nin evvelen köleliliğin hakim olduğu güney bölgelerinde ücretli emek sömürsünün ve burjuva demokrasininin kök salması amaçlanıyordu. Ama toprak reformu konusunda son derece çekimserdiler, siyahilerin toprak mücadelesine kayıtsız kaldılar ve plantasyon sisteminin muhafaza edilmesi gerektiğini savundular. Sonunda, kuzeyli orduların güneyden çekilmesi ile birlikte eski köle sahipleri yarıcılığa dayalı bir tür plantasyon feodalizmi kurdular. Buradan görebiliyoruz ki, ABD burjuvazisi "burjuva demokratik devrimi" sonuna kadar sürdürmemiştir.

Uluslar arası kapitalizm (yani emperyalizm) ile plantasyon üretimi arasındaki sıkı bağlar yüzünden küresel emperyalizm dünyanın pek çok yerinde feodalizmin yıkılığını, Avrupa burjuvazisinin kendi coğrafyasında yaptığının aksine, desteklemiyordu.

20. yüzyılın başlarında komünist hareket, dünyanın pek çok yerinde ulusal pazarların ve ulus devletlerin oluşturulması ve kırsalda feodal ilişkilerin yıkılması gibi "burjuva demokratik görevlerin" artık proletaryanın görevleri haline geldiğini görüyordu.

Kendisinden genellikle "proletarya" diye söz eden komünist hareket, Çin ve Hindistan gibi ülkelerde "burjuva demokratik görevlerin" yerlerine getirilmeleri mücadelesine nasıl önderlik edecekti? Ve ulusal bağımsızlık ve toprak devrimi gibi süreçleri başarıyla

tamamlaması halinde bunlardan, komünizm yolunda ilerleyen sosyalist toplumları nasıl çıkaracaktı? Farklı sözcüklerle ifade edecek olursak, bu son derece yakıcı bir soru haline almaktadır: Sömürgecilik karşıtı bağımsızlık mücadelelerinin kapitalist ilişkilerin ve politikaların küresel gelişimine eklenmemeleri ve küresel sosyalist devrimin bir parçası haline gelmeleri hangi yoldan mümkündür?

Mao'nun buna cevabı Yeni Demokrasydı. Bu demokrasinin "yeni" olmasının sebebi, burjuva demokratik devriminin görevlerinin, 1) proletarya önderliğinde gerçekleştiriliyor olmaları, ve 2) sosyalist devrimin başlangıç aşamaları olarak gerçekleşiyor olmalarıydı (ki bu iki cümle aslında aynı şeyi ifade etmektedir).

Bu sebepten ötürü, Jan'ın "yarı-feodal, yarı-sömürge" tahlilini, burjuva demokratik devrimini sosyalist devrimden ayırma fikri ile ilişkilendirmesinin yanlış olduğunu söylüyorum. Komünist partilerin safları içerisinde (geçmişte Çin'de, ve bugün de Nepal'de) özünde burjuva demokrasiden başka bir şey olmayan kuvvetlerin olması doğaldır. Böylelerinin "devrim"den anladıkları emperyalizmin ve feodalizmin tahakkümünün kırılması ve hızla modernleşen bir kapitalist devletin inşa edilmesidir (Bu tür güçlere karşı son nefesine karşı mücadele eden Mao, bunları "kapitalist yolculara dönüşen burjuva demokrasiler" olarak nitelendirmiştir).

Mao'nun yeni demokrasi vizyonu, Jan'ın belirttiğinden çok farklıdır: köylülüğün anti-feodal devrimci gücünün seferber edilmesini öngörüyordu, evet, ama demokratik devrimin başarısını sosyalist dönüşümün başlatıcısı olarak görüyordu. Maoist perspektifte, yeni demokratik devlet, proletarya diktatörlüğünün bir biçimidir. Devrim sonrası Çin'de yeni demokratik bir niteliğe sahipti ve doğal olarak, kendisini küresel sosyalist kampın bir parçası ve dünya çapındaki anti-emperyalist mücadelelere ilham veren bir meşale olarak görüyordu.

Çin'de yeni demokratik devrim, çok sayıda ufak "ulusal burjuva" işletmeyi ve atölyeleri kamulaştırmacı. Ama emperyalist tekellerin ve kompradorların mülklerini kamulaştırarak Çin'deki iktisadi üretimin büyük çoğunluğunu kapsayacak şekilde, sosyalist iktisadın embriyosunu oluşturdu. Yeni demokrasi, kapitalizmin bir biçimi değil, sosyalist inşanın başlangıcı, kendisini "proletarya diktatörlüğünün bir biçimi" olarak tanımlayan devrimci bir devletin kurulmasıdır (yani temelinde işçi-köylü ittifakına dayanan ve tüm devrimci halk sınıflarını kendi önderliği altında birleştiren bir yapıdır kast edilen).

Tarihin, "burjuva demokratik nitelikteki" görevleri komünist hareketin (ya da "proletaryanın") omuzlarına yüklemesinin bir sonucu olarak komünizme giden

yoldaki iki aşamayı, aralarında set çekmeksizin, kesintisiz şekilde aşmak mümkün hale gelmişti. Yarı anti-feodal bağımsızlık mücadelesi verildikten sonra büyük bir hızla, durmaksızın sosyalist dönüşüm başlatılabiliirdi (sosyalist sanayinin inşası ve uluslar arası ilişkiler de dahil olacak şekilde).

Jan'ın söylediklerine tekrar dönelim. Şöyle diyor: "Aşamalı devrim teorisinin savunucularının teorik hatalarından biri, uzlaşmaz iki üretim biçiminin, yani feodalizmin ve, her ne kadar bağımlı ve çarpık olursa olsun, kapitalizmin yan yana var olduğunu söylemeleridir. Yarı ibaresi de buradan çıkmaktadır."

Yukarıda, yarı-feodal, yarı-sömürge tahlilinin "yan yana eşit koşullarda varlığını sürdüren iki üretim biçimi" şeklinde algılanmasının neden hatalı olduğunu izah ettim. Maoist devrim stratejisini "burjuva devrimi aşamasının savunuculuğu" olarak görenin son derece hatalı olduğunu da söylemek istiyorum. Yeni demokrasi, sosyalist devrimin iki aşamadan geçilerek tamamlanmasıdır. İlkinde, bu görevlerin acil ve belirleyici oldukları koşullarda, burjuva demokratik devrimin görevleri proletarya önderliğindeki halk yığınları tarafından yerine getirilir. Mao'nun algıladığı, ve pratikte de gördüğü üzere, bu kapitalizme değil sosyalizme yol açacaktır.

Lenin'in Bilimsel Sosyalizme katkılarında biri, yükselişte olan küresel devrimci süreçte, üçüncü dünyadaki anti-feodal bağımsızlık mücadelelerinin gelişmiş ülkelerden beklenen sosyalist işçi devrimleri ile bir ittifak içerisinde gelişecekleri beklentisidir. Bu tam olarak beklendiği şekliyle gerçekleşmemiştir, ama Komünist Enternasyonal'in genel perspektifinin temelinde bu beklenti yatıyordu. Mao'nun Yeni Demokratik Devrim teorisi üçüncü dünyadaki bağımsızlık mücadelelerinin, küresel komünist devrimin bir ayağı olarak gelişmelerinin nasıl mümkün olduğunu izah etmesi açısından çığır açıcı bir teorik gelişmedir.

3. Tartışma Noktası: Kapitalizmin Gelişimi

Bu beklentilerin bir kısmı karşılandı, bir kısmı ise beklenti olarak kaldı. Avrupa, ABD ve Japonya'dan beklenen işçi devrimleri hiçbir zaman gerçekleşmedi. Almanya ve İspanya devrimleri ise yenilgiye uğradı. Hal böyle olunca esas soru, gelişmiş ülkelerdeki işçi devrimlerinin aksine büyük bir hızla gelişen sömürge karşıtı mücadelelerin var olan ve bir noktada bölünen, sosyalist kampa nasıl ekleneneceği halini aldı. Yukarıda söylediğim üzere, bunun gerçekleştirilme biçiminin temelinde "yeni sömürgecilik" ile "yarı-feodal, yarı-sömürge" tahlilleri arasındaki tartışma yer alıyordu. Bu tartışma, "sosyalizm nedir", "kapitalist geri dönüşüm nedir" ve "nükleer silahların olduğu bir dünyada devrim arzulanabilir bir olgu mudur"

gibi sorulara doğrudan bağlıydı.

Dünyada, kısa bir süre için olsa da, birleşik sosyalist kamp diye bir olgu vardı (1945'ten 1950'lerin sonundaki ayrışmaya değin). Genel olarak da sömürgecilik karşıtı bağımsızlık mücadelesi 1970'lerden sonra büyük bir geriye düşüş yaşamıştır (bu da Vietnam zaferine ve Mao sonrası Çin'in sosyalizmden sapışına tekabül eder). 1992 civarında Soğuk Savaş'ın son bulmasıyla da küresel kapitalist pazardaki büyük bölünme son bulmuştur. Bu, her yerde, herkesi ciddi biçimde etkileyen sonuçlar doğurmuştur.

Son on yıllarda şahitlik ettiğimiz şeylerden biri, geçmişin feodal bölgelerinde kapitalist tarımın gelişimidir. Bir diğer ise üçüncü dünyada yer edinmekte olan kapitalist manüfaktürdür. Bundan kasıt, emperyalist ülkeler zincirinin dışındaki ülkelerin artık sadece tarım ürünü ve hammadde üretmekle yetinmeyip manüfaktür ürünleri, çelik, gemi vs. tarzı metaller de üretiyor olmalarıdır.

Bu değişimlere genel olarak "küreselleşme" adı veriliyor. İsim bir yana, gerçek olan, bu dönüşümlerin günümüz komünist teorisi açısından son derece önemli olduğudur.

Öncelikle, artık üçüncü dünyanın geniş kesimlerinde rastgele "yarı-feodal, yarı-sömürge" tahlilinin yapılamayacağını görmeliyiz. Hatta sayılır sayıda ülkede artık feodalizm yoktur ve kapitalist tarım hakimdir. Kimi daha büyük ülkelerin bütünü için olmasa da, kimi kısımları için de bu geçerlidir (Hindistan'da Kerala ve Punjab, örneğin). Dahası, geçkondu mahallelerinden oluşan devasa şehirlerin gelişimi (Lima bugün Peru'nun üçte biridir) ve buralarda gitgide gelişmekte olan kapitalist meta üretimi de değişimin habercileridir (1930'lar Çin'inin yarı-feodal, yarı-sömürge olarak nitelendirilmesine sebep veren koşullarla kıyaslandığında bu daha büyük anlam kazanmaktadır).

Bugün, Güney Kore ve Çin gibi ülkeler sermaye ihraç ediyorlar. Lenin bunu emperyalist ülkelerin bir özelliği olarak nitelendirmişti, sömürülen ülkelerin değil.

Farklı şekilde izah edecek olursak: 1950'lerde ve 1960'larda, Maoistlerin ve diğer devrimcilerin aksine, Troçkislerin dünya sosyalist devriminin anti-feodal, sömürgecilik karşıtı yönünü tahlil edemeyişleri ciddi bir hatadır. Aynı şekilde, 20. yüzyılın sonlarında da dünyada feodalizmin kalmamış olduğunu söylemek büyük bir hata olacaktır (kıtlarının yaptığı üzere). Ama bir yandan da dünyanın Soğuk Savaş'ın sonundan (yani iki bloktan birinin çözüldüğünden) bu yana hızla ve ciddi biçimde değişmekte olduğunu görebilmeliyiz. Geçmişte feodal ilişkilerin hakim olmuş olduğu kırsala kapitalist ilişkilerin giriyor olduğunu

görebilmeli, buna karşı yeni teoriler geliştirmeliyiz.

Yüzeysel çıkarımlarda bulunmaya girişmeden şöyle diyelim: Bu değişimler dünyanın, bir yanda emperyalist ülkelerin, diğer yanda sömürgelerin bulunduğu 1930'lu yıllardan, veya bir yanda sosyalist ülkelerin, bir yanda emperyalist ülkelerin, bir yanda da çalkantıdaki sömürgelerin bulunduğu 1950'li yıllardan ciddi şekilde farklı olduğuna işaret etmektedir. Bu değişimler, bir zamanlar devrimci ve reformist hatlar arasındaki ayrımı teşkil eden "yarı-feodal, yarı-sömürge" tahlilinin artık eskisi kadar uygulanabilir olmadığına işaret etmektedir. Şüphesiz ki hala yarı-feodal, yarı-sömürge toplumsal yapıya sahip ülkeler vardı, ve hala dünyanın ciddi bir kısmı feodal ilişkilerin tahakkümü altındadır (Nepal bunun bir örneğidir, ancak kesinlikle tek örneği değildir).

Ama, örneğin Hindistan gibi, toplumsal yapının ciddi şekilde dönüşüme uğradığı, ama komünistlerin bunu tahlil etmede geri kaldıkları ülkelerin koşullarının nasıl tahlil edilmesi gerektiği ciddi bir tartışma konusudur.

Kapitalizm, bir dönem Avrupa'da yapmış olduğu gibi, "burjuva demokratik" devrimlere ve köylü yığınlarına önderlik ederek feodalizme karşı savaşmıştır. Ama küresel kapitalist düzen pek çok ulusal hareketi ve eskinin sosyalist ülkelerinin tamamını kapsamıştır. Ve kapitalist üretim ilişkileri de, geçmişte feodal ilişkilerin bulunduğu alanlara girmekte ve bu ilişkileri yok etmekte, tabiri caizse, "yutmaktadır." Yarıçılık ve marabak yerini ücretli emek sömürsüne bırakmakta, köylülük tarım proletaryasına dönüşmektedir, bir yandan da tarımsal meta üretimi dünya kapitalist pazarları ile daha yakın bağlar kurmaktadır (sunu gübre, fabrikasyon ürünü tarım aletleri vs.)

Bir aralar, II. Dünya Savaşı sırasında, komünistler arasında "genel kriz teorisi" diye bilinen oldukça popüler bir teori vardı. Buna göre kapitalizm herhangi bir şekilde herhangi bir şeyi dönüştürme kapasitesini yitmişti. Artık sadece durağan, çürümüş ve asalak bir yapıydı. Bu teori kapitalizmin durağanlığına dair abartılı bir perspektifti. Bugün görebildiğimiz üzere kapitalizm ciddi şekilde krizlere gebe olmasına rağmen son derece enerjik ve dinamik bir yapıdır. Kapitalizm, zamanın "genel kriz" teorisyenlerinin beklentilerinin aksine feodalizmi dönüştürmeyi, önemli teknolojik gelişmelere imza atmayı sürdürüyor ve üretimi artırma konusunda da son derece becerikli. Özetle, kapitalizm dünyayı dönüştürmeye devam ediyor.

Bu, bizim teorimiz ve stratejimiz açısından önemli doğurgular barındırmaktadır.

Öncelikle günümüz sınıflı toplumunu, emperyalizmini, kapitalizmini, kırsalda yaşayan milyarları

ve onları sarmalayan tarımsal üretim koşullarını da dışlamaksızın, yeniden sistematik bir şekilde analiz etmeliyiz.

Sanki dünyada hala sömürge imparatorlukları ya da üçüncü dünyada sürmekte olan devamlı bir sömürgecilik karşıtı bağımsızlık dalgası varmış gibi hareket edemeyiz çünkü miadını doldurmuş söylemler artık bizi arzu ettiğimiz hedefe ulaştırmayacaktır. Birinci, ikinci ve üçüncü dünya arasındaki ayrımları yeniden değerlendirmeliyiz. Hatta eskiden emperyalist ülkelerle üçüncü dünya ülkeleri arasında yaptığımız keskin ayrımı bile yeniden tahlil etmek durumunda olabiliriz (mesela Arjantin nasıl bir ülkedir? Sınıfsal muhtevası açısından İspanya'dan ne kadar farklıdır? Güney Kore ve Tayvan'da temel sınıfsal ilişkiler nelerdir? Bu ülkelerdeki hakim sınıfların niteliği nedir?).

İkinci olarak da, geçmişin başarılı devrim modellerini (Çin'deki devrim güzergahını hatta Rusya'daki Ekim Devrim'i mesela) bugün aynı şekilde uygulamayabileceğimizi kavrayabilmeliyiz. Peru'dan örnek verecek olursak, And Dağları'ndaki yerli köylülerin kitlesel demokratik haklar mücadelesinin (ki ekonomik koşulların yanı sıra "yerli" kimliğinden de beslenen bu mücadele köylülerin hem "yerli" olarak tabii oldukları sömürgeye karşı verilen mücadelenin temel bir belirleyicisidir Mariategui'ye göre) Lima'nın engin varoşlarındaki işçi ayaklanmaları ile nasıl birleştirilebileceğine dair ciddi derecede yaratıcı ve tutarlı fikirlere gereksinim vardır. Dahası, son derece hassas dolaşım zincirlerinin üzerine kurulu, "kuşatmanın" (ambargonun) emperyalistlerin temel silahlarından biri olduğu (petrol, pazar erişimi, teknolojik gelişim, internet erişimi ambargoları vs.), günümüz dünyasında sosyalist iktisadi yaşantının nasıl muhafaza edilebileceği de aynı bir tartışma noktasıdır.

4. Tartışma Noktası: Uzun Süreli Halk Savaşı Teorisinin Evrenselleştirilmesi

Bugün uzun süreli halk savaşının evrensel olduğunu söyleyenler mevcuttur. Buna göre, Mao'nun 1930'lar Çin'ine has olduğunu söylediği koşullardan beslenen mücadele rotası, merkezi devlet yapısının 1930'lardakinden çok daha güçlü olduğu ve yaygın merkezi devletler ve savaş ağaları gibi olguların sadece dünyanın en yoksul ve izole ülkelerinde (And Dağlarının dorukları, Afganistan, Tayland'ın sınır bölgeleri vs.) görülebildiği günümüz dünyasında, tüm ülkelerde geçerlidir.

"Uzun süreli halk savaş evrenseldir" demek kimi yönleriyle oldukça tuhafır kamıca.

Öncelikle, Mao'nun da belirttiği pek çok sebepten ötürü, bunun imkansız olduğunu düşünüyorum. Üs-

lerin oluşturulması, bu üslerde kırsal siyasi iktidarların kurulması ve kırsaldan kentlerin kuşatılması şeklinde gelişen uzun süreli halk savaşının başarılı olması için zayıf bir merkezi devlet yapısı ve hakim sınıfların kuvvetlerinin güçlükle erişebildiği, askeri harekate olanak tanıyan coğrafi açıdan geniş bir kırsal gereklidir. Bunlar her ülkede yoktur.

İkinci olarak, bu fikir, Mao'nun uzun süreli halk savaşını yarı-feodal koşullara bağlayan görüşünden ciddi şekilde uzaktır. Kapitalist toplumsal yapılarda çok daha bütünleşmiş bir ulusal Pazar mevcuttur, dolayısıyla, emperyalist bir ülkenin ufak bir coğrafi alanını (mesela Fransa'nın kimi kasabalarını ya da kentteki bir gecekondu mahallesini) kurtarılmış bölgeye çevirmek, buradan askeri/polisi kovmak ve paralel bir siyasi ve iktisadi yapıya sahip bir üs bölgesini kurmak fikrinin tasavvuru dahi oldukça güçtür. Hakim sınıflar devletinin ordusu göz ardı edilemez, insanların kamı da doyurulamaz, basitçe söylemek gerekirse, bu iş pratikte yürümez. Bu sebeplerden ötürü komünistler (Mao da dahil olmak üzere), bütünleşmiş merkezi devletlere sahip gelişmiş ülkelerde devrimci sürecin kentsel ayaklanmalardan geleceğini savunmuşlardır. Beklentisi, kentlerde hızla gelişen ayaklanmaların ülke çapında iktidarı zapt edilmesine yol açacağı yönünde olmuştur. Evet, iktidara giden mücadele her yerde uzun sürelidir, ama bütünleşmiş iş pazarına, güçlü merkezi devletlere ve ordulara sahip gelişmiş ülkelerde iktidara giden mücadele uzun süreli halk savaşından geçmemektedir.

Mao, 1938'de kaleme aldığı Savaşımızın Stratejik Sorunları başlıklı metinde bu aynı kesin bir biçimde yapmaktadır.

"Kapitalist ülkeler, faşizm tarafından yönetildikleri ve sulh halinde oldukları zamanlarda burjuva demokrasisi ile yönetilirler. Dış ilişkilerinde ezilmezler ve başka ulusları ezenler bizzat kendileridir. Bu niteliklerden ötürü, kapitalist ülkelerdeki proletarya partilerine düşen görev işçileri bilinçlendirmek ve uzun soluklu yasal bir mücadele ile kapitalizmin nihai olarak alaşağı edilmesine uğraşmaktır. Bu ülkelerde uzun soluklu bir yasal mücadele verilmeli, parlamento bir araç olarak değerlendirilmeli, ekonomik ve siyasi grevler örgütlenmeli, sendikalarda çalışılmalı ve işçilere bilinç kazandırılmalıdır. Böylesi ülkelerde örgütlenme biçimi yasal ve iktidara giden yol kimsizdir (yani askeri değildir). Savaş konusuna gelince, kapitalist ülkelerdeki komünist partileri kendi devletlerinin verdiği emperyalist savaşa karşı dururlar; böylesi savaşların vuku bulmaları halinde komünist partisine düşen görev kendi gerici hakim sınıflarını alaşağı etmek için mücadele etmektir. Ancak onların saf tutmayı arzu ettikleri yegane savaş, hazırlanmakta ol-

dukları devrimci iç savaştır. Ama bu ayaklanma ve iç savaş, burjuvazi tamamıyla aciz bir konuma düşmedikçe, proletaryanın çoğunluğu silahlanıp ayaklanmaya kararlı olmadıkça ve kırsaldaki kitleler işçi sınıfının yanında saf tutmaya hazır olmadıkça başlatılmamalıdır. Bu ayaklanmanın, bu savaşı başlatılması için vakit geldiğinde ilk aşama şehirleri zapt etmek olacaktır. Devrim daha sonra kentlerden kırsala yayılacaktır. Tüm kapitalist ülkelerin komünist partileri tarafından uygulanmış bu mücadele metodunun doğruluğu Ekim Devrimi tarafından kanıtlanmıştır."

"Ama Çin farklıdır. Çin bağımsız ve demokratik bir ülke değil, yarı-feodal, yarı-sömürge bir ülkedir. Demokrasi ile değil feodal baskı ile yönetilmektedir ve harici ilişkilerinde bağımsız değil, emperyalizmin himayesi altındadır. Devrimci mücadelenin bir aracı olarak kullanılabilir bir parlamentomuz olmadığı gibi işçileri örgütlemenin yasal olanakları da mevcut değildir. Kısaca ifade etmemiz gerekirse, burada komünist partinin görevi, uzun soluklu bir yasal mücadele verip bunu kentlerde başlayan ve kırsala yayılan bir toplu ayaklanmaya ve devrimci bir iç savaşa çevirmek değildir. Biz bunların tam tersini yapmalıyız."

Üçüncü olarak, bu "abartılı evrenselcilik" tavrının (başarılı komünist devrimcilerin yapmış olduklarının aksine) devrime ve iktidara giden farklı yolların tahlininde ciddi bir yaratıcılık eksikliğini ifade etmekte olduğunu belirtelim. Kibarca ifade etmek gerekirse, bu tavrı gerçeklikten ve materyalizmden kopuktur. Bunun kanıtı bu "evrensel uzun süreli halk savaşı" teorisinin dogmatik bir biçimde savunulduğu ama asla ciddi bir biçimde (örneğin Mao'nun "Çin'de kırsal siyasi iktidarı var olabilmesinin sebeplerini" detaylıca izah ettiği gibi) temellendirilmeyişi olarak görülebilir.

* Chicano: Meksika kökenli ABD vatandaşı

NOT: Mike Ely'nin yukarıdaki yazısı <http://kasamaproject.org/2012/01/1/a-sketch-four-controversies-around-communist-theory-and-the-third-world/#more-37241> sitesinden alınmış ve Özgür Düşün Kolektifi tarafından çevrilmiştir. Katılmadığımız kimi noktaları bulunmakla birlikte söz konusu yazının güncel tartışmalarda öne çıkan belli başlı konular noktasında oldukça önemli bilgiler içerdiğini düşünüyoruz ve okurlarımıza sunuyoruz. Özellikle Mao'nun "yarı-feodal-yarı sömürge" tespiti ve Yeni Demokrasi teorisinin birçok çevre tarafından çarpıtıldığı günümüz dünyasında, söz konusu tespitlerin gerçek mahiyetinin ne olduğuna dair sunulan argümanlar oldukça önemlidir.

Suriye'ye Yönelik Emperyalist Saldırganlığa Son!

Kardeş Suriye Emekçileriyle ve
Halklarıyla Dayanışmayı Kuvvetlendirelim!
Emperyalist Yağmacılığın Maşası Olmayalım!

DHF

www.demokratikhaklarfederasyonu.org

**DEMOKRATİK
HAKLAR
FEDERASYONU**

ÇİZ-DÜŞÜN?

Aşkın Ayranıoğlu

